

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI VE PAY DEVİRİ

Beyza Nur AYDIN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI VE PAY DEVRİ

Beyza Nur AYDIN

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

KABUL VE ONAY

Beyza Nur Aydın tarafından hazırlanan “Anonim Ve Limited Şirketlerde Pay Kavramı Ve Pay Devri” başlıklı bu çalışma, 05/04/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Rauf KARASU (Başkan)

Prof. Dr. Rauf KARASU (Danışman)

Prof. Dr. Mehmet Emin BİLGE (Üye)

Dr. Semih Sırrı ÖZDEMİR (Üye)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Üye)

Bu tez çalışmasında Sayın (Unvanı, Adı ve Soyadı) Ortak Danışman olarak görev almıştır.

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

BEYZA NUR AYDIN

¹“**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**”

(1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

(3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Prof. Dr. Rauf KARASU** danışmanlığında tarafımdan retilildiđini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

[İmza]

BEYZA NUR AYDIN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitim sürecimde değerli vakitlerini bana ayıran ve rehberlik yapan danışman hocam Prof. Dr. Rauf Karasu başta olmak üzere tez savunma sınav jürisi Prof. Dr. Mehmet Emin Bilge ve Dr. Semih Sırrı Özdemir'e şükranlarımı sunuyorum.

Tüm öğrenim hayatım boyunca bana güvenen ve destekleyen kıymetli annem Ayşe Aydın, babam Ali Aydın ile kardeşlerim Begüm Aydın, Betül Aydın ve Halil Berat Aydın'a teşekkürü bir borç bilirim. Sevgisiyle bana güç veren anneannem Hafize Güven ve dedem Erol Güven ile babaannem Hatice Aydın'a bana kattıkları için teşekkür ediyorum.

ÖZET

AYDIN, Beyza Nur, Anonim ve Limited Şirketlerde Pay Kavramı ve Pay Devri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 124. maddesi uyarınca şirketler şahıs şirketleri ve sermaye şirketleri olmak üzere iki ayrı şekilde sınıflandırılmıştır. Kanunda anonim ve limited şirketler sermaye şirketleri olarak sayılmıştır. Sermaye şirketleri, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan şirketlerdir.

Bu çalışmada anonim ve limited şirketlerde pay kavramı incelenmiştir. Paylar, anonim ve limited şirketin temelini ve pay sahipliği statüsünü oluşturmaktadır. Anonim şirketlerde payı temsilen ve paydan ayrı olarak ileri sürülemeyen pay senetleri bastırılmaktadır. Çalışmamızda anonim şirketlerde pay senetleri türleri ve payın devri konuları ele alınacaktır. Diğer yandan TTK'nın 595. maddesindeki düzenleme ışığında limited şirketlerde pay devri açıklanacaktır.

TTK'nda her bir sermaye şirketi için pay devri konusunda ayrıntılı düzenleme yapılmıştır. İşbu çalışmada öğreti ve yargı uygulaması dikkate alınarak anonim ve limited şirketlerde pay devrine ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler

Pay Kavramı, Pay Sahipliği, Anonim Şirketler, Limited Şirketler, Pay Devri.

ABSTRACT

AYDIN, Beyza Nur, The Concept And The Transfer Of Shares In Joint Stock And Limited Liability Companies, MA Thesis, Ankara, 2022.

According to the Turkish commercial code (TCC) no 6102, article 124, companies are classified in two separate ways: individual companies and capital companies. Capital companies are companies whose capital is specific and divided into shares.

In this study, concept of the shares are examined in joint stock and limited liability companies. Shares constitute the basis of joint stock companies and limited liability companies and statute of shareholding. In this study, in joint stock companies, it will be approached a classification of shares and the transfer of shares. In light of TCC article 595, the transfer of limited liability's shares will be explained.

In the Turkish Commercial Code, detailed arrangements have been made for the transfer of shares for each capital company and the legal regulations have been compiled and discussed. In this study, it is examined that the procedures and principles related to the transfer of shares for joint stock and limited liability companies with reference to opinions in the doctrine and jurisprudence.

Keywords

The Concept Of Shares, Shareholding, Joint Stock Companies, Limited Liability Companies, The Transfer Of Shares.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiv

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM:ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI.....	3
1.1.PAY KAVRAMI.....	3
1.1.1. Payın Çeşitli Anlamları.....	4
1.1.1.1.Sermayeyi Temsilen Pay.....	4
1.1.1.2.Pay Sahipliği Statüsünü Temsilen Pay.....	5
1.1.1.3.Hak Ve Borçların Kaynağı Olarak Pay.....	5
1.1.1.4.Pay Senedini Temsilen Pay.....	6
1.1.1.5.Kaydi Değer Olarak Pay.....	6
1.1.2. Pay Sahipliği Kavramı.. ..	7
1.1.3. Pay Sahipliğinin Kazanılması.....	7
1.1.3.1.Aslen Kazanma.....	7
1.1.3.2.Devren Kazanma.....	8
1.2.ANONİM ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI.....	8
1.2.1. Genel Olarak.....	8
1.2.2. Anonim Şirketlerde Pay Çeşitleri.....	9
1.2.2.1.Karşılıkları Bakımından Sınıflandırma.....	9
1.2.2.1.1. Nakit Karşılığı Pay.. ..	9
1.2.2.1.2. Ayın Karşılığı Pay.....	10
1.2.2.2.Oy Hakkı Bakımından Sınıflandırma.....	11
1.2.2.2.1. Oy Hakkı Bulunan Pay.....	11

1.2.2.2.2. Oydan Yoksun Pay.....	12
1.2.2.3.İtibari Değer Sahipliği Bakımından Sınıflandırma	12
1.2.2.3.1. İtibari Değeri Olan Pay	12
1.2.2.3.2. Primli- Agiolu Pay.....	13
1.2.2.3.3. İtibari Değeri Olmayan Pay.....	13
1.2.2.4.Paya Üstünlük Tanınması Bakımından Sınıflandırma	14
1.2.2.4.1. Adi Pay.....	14
1.2.2.4.2. İmtiyazlı Pay.....	14
1.2.2.5.Bedel Karşılığı Olup Olmaması Bakımından Sınıflandırma.....	17
1.2.2.5.1. Bedelli Pay.....	17
1.2.2.5.2. Bedelsiz Pay.....	17
1.2.2.6.Kazanılması Bakımından Sınıflandırma.....	17
1.2.2.6.1. Aslen Kazanılmış Pay.....	17
1.2.2.6.2. Devren Kazanılmış Pay.....	17
1.2.3. Anonim Ortaklıkta Paya Hakim Olan İlkeler.....	18
1.2.3.1.Payın Tescil İle Oluşması.....	18
1.2.3.2.Senede Bağlanmanın Payda Değişiklik Yapmaması.....	18
1.2.3.3.Payın Bölünememesi.....	19
1.2.3.4.Payın Devredilebilmesi.....	19
1.2.4. Anonim Şirketlerde Paydan Kaynaklanan Haklar.....	20
1.2.4.1.Mali (Malvarlıksal) Haklar.....	20
1.2.4.1.1. Kar Payı Hakkı.....	20
1.2.4.1.2. Tasfiye Payı Hakkı.....	21
1.2.4.1.3. Hazırlık Dönemi Faizi Hakkı.....	22
1.2.4.1.4. Rüçhan Hakkı.....	22
1.2.4.2.İdari (Yönetimsel) Haklar.....	22
1.2.4.2.1. Genel Kurula Katılma Hakkı.....	23
1.2.4.2.2. Oy Hakkı.....	23
1.2.4.2.3. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı.....	24
1.2.5. Anonim Şirketlerde Paydan Kaynaklanan Borçlar.....	25
1.2.6. Tek Kişilik Anonim Şirket.....	25

1.3.LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI.....	26
1.3.1. Genel Olarak	26
1.3.2. Limited Şirketlerde Payın Senede Bağlanması	28
1.3.3. Limited Şirketlerde Paydan Kaynaklanan Haklar	29
1.3.3.1.Mali (Malvarlıksal) Haklar.....	29
1.3.3.1.1. Kar Payı Hakkı.....	29
1.3.3.1.2. Tasfiye Payı Hakkı.....	30
1.3.3.1.3. Rüçhan (Yeni Pay Alma) Hakkı.....	30
1.3.3.1.4. Veto Hakkı.....	30
1.3.3.2.İdari (Yönetimsel) Haklar.....	31
1.3.3.2.1. Genel Kurula Katılma, Öneride Bulunma Hakkı.....	31
1.3.3.2.2. Oy Hakkı.....	31
1.3.3.2.3. Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü ve İptalini Dava Etme Hakkı.....	32
1.3.3.2.4. Çıkma Hakkı.....	32
1.3.3.2.5. Haklı Sebeple Ortaklığın Feshini İsteme Hakkı.....	32
1.3.3.2.6. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı.....	33
1.3.3.2.7. Azınlık Hakkı.....	33
1.3.4. Limited Şirketlerde Paydan Kaynaklanan Haklar	33
1.3.4.1. Sermaye Koyma Borcu.....	33
1.3.4.2. Ek Ödeme Yükümlülüğü.....	34
1.3.4.3. Yan Edim Yükümlülüğü.....	34
1.3.4.4. Bağlılık Yükümlülüğü.....	35
1.3.5. Tek Kişilik Limited Şirket	35
2. BÖLÜM: ANONİM ŞİRKETLERDE PAY DEVRİ.....	37
2.1. GENEL OLARAK.....	37
2.2.ANONİM ŞİRKETLERDE PAYIN SENEDE BAĞLANMASI..	38
2.2.1. Pay Senedi Türleri.....	38
2.2.2. Pay Senedi Türünün Dönüştürülmesi.....	39
2.2.3. Pay Senedinin Muhteviyatı.....	40

2.2.4. Pay Senetlerinin Bastırılması.....	42
2.2.5. Pay Senedi Çıkarılmasından Vazgeçilme Sorunu.....	44
2.2.6. Pay Senedi Yerine Bastırılan Geçici Senetler: İlmühaberler.....	45
2.3.KAYDI SİSTEM.....	46
2.4.HAMİLİNE YAZILI HİSSE SENETLERİNİN DEVRİ.....	50
2.4.1. Hamiline Yazılı Hisse Senetlerinin Devri Prosedürü.....	50
2.4.2. 7262 Sayılı Kanun Kapsamında Getirilen Değişiklikler.....	53
2.4.2.1.Kanunun Amacı.....	53
2.4.2.2.Bildirim Yükümlülüğü.....	54
2.4.2.3.Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesinin Müeyyidesi.....	55
2.4.2.4.Kanun Değişikliğinin Değerlendirmesi.....	56
2.5.NAMA YAZILI HİSSE SENETLERİNİN DEVRİ.....	57
2.5.1. Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri Prosedürü.....	57
2.5.1.1.Ciro İle Devir.....	58
2.5.1.2.Temlik İle Devir.....	60
2.5.1.3.Pay Senetlerinin Teslimi.....	62
2.5.1.4. Teslimsiz İktisap Halleri.....	62
2.5.2. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri.....	63
2.5.3. Nama Yazılı Payların Devrinde Malvarlığı Haklarının Geçişİ.....	65
2.5.3.1.Birlik Teorisi.....	65
2.5.3.2.Bölünme Teorisi.....	66
2.5.3.3.Diğer Teoriler.....	68
2.5.3.3.1. Askıya Alma Teorisi.....	68
2.5.3.3.2. İntikal Teorisi.....	68
2.5.3.3.3. Terketme Teorisi.....	68
2.5.4. Nama Yazılı Payların Devrinde Öncelik, Önalım, Alım Ve Geri Alım Hakları.....	69
2.5.4.1.Öncelik Hakkı.....	69
2.5.4.2.Önalım Hakkı.....	69
2.5.4.3.Alım ve Geri Alım Hakkı.....	71
2.6.SENEDE BAĞLANMAMIŞ (ÇIPLAK) PAYIN DEVRİ.....	72

2.6.1. Senede Bağlanmamış (Çıplak) Pay Kavramı.....	72
2.6.2. Senede Bağlanmamış (Çıplak) Payın Devri Prosedürü.....	73
2.7.PAY DEVRİNİN KISITLANMASI (BAĞLAM).....	74
2.7.1. Bağlam Kavramı.....	74
2.7.2. Bağlamın Amacı.....	75
2.7.3. Bağlam Türleri.....	76
2.7.3.1.Kanuni Bağlam.....	76
2.7.3.2.Esas Sözleşmesel Bağlam.....	77
2.7.3.3.Sözleşmesel Bağlam.....	78
2.7.4. Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Payların Devrinde Bağlam.....	78
2.7.5. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Payların Devrinde Bağlam.....	81
2.7.6. Payın Miras, Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri Veya Cebrî İcra Yoluyla İktisabı Durumu.....	83
2.7.7. Bağlamın Pay Devrine Etkisi.....	83
2.7.8. Bağlamın Dolanılması	85
2.8.PAY DEVRİNİN İDARİ İZNE TABİ TUTULMASI.....	86
2.8.1. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Kapsamında.....	86
2.8.2. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Kapsamında.....	87
2.8.3. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu Kapsamında.....	87
2.8.4. Pay Devrinin İdari İzne Tabi Tutulduğu Diğer Kanunlar.....	88
2.9.ŞİRKETİN KENDİ PAYLARINI İKTİSAP ETMESİ.....	90
2.9.1. Şirketin Kendi Paylarını İvazlı İktisabı.....	91
2.9.1.1.Yönetim Kurulunun Yetkilendirilmesi.....	92
2.9.1.2.İktisap Edilebilecek Azami Pay Sınırlaması.....	93
2.9.1.3.Net Aktifin Dağıtılmasına İzin Verilmeyen Yedek Akçeden Az Kalmaması Şartı.....	94
2.9.1.4.Payların Bedelinin Tamamen Ödenmiş Olması Şartı.....	94
2.9.1.5.Şirket Dışında En Az Bir Pay Sahibinin Kalması Şartı.....	94
2.9.2. Şirketin Kendi Paylarını İvazlı İktisabına İlişkin	

Sınırlamaların İstisnaları.....	95
2.9.2.1.Sermayenin Azaltılması Durumunda.....	95
2.9.2.2.Kanuni Halefiyetten Doğan Gereklik Bulunması Durumunda.....	96
2.9.2.3.Kanuni Sayın Alma Yükümlülüğünün Bulunması Durumunda.....	96
2.9.2.4.Sermaye Koyma Borcu Yerine Getirilmediğinde Cebri İcra Yolu İle Tahsilat Durumunda.....	96
2.9.2.5.Menkul Kıymetler Şirketlerin Kendi Payını İktisabı Durumunda.....	97
2.9.3. Şirketin Kendi Paylarını İvazsız İktisabı.....	97
2.9.4. Şirketin İktisap Ettiği Paylardan Doğan Pay Sahipliği Haklarının Durumu.....	98
2.9.5. Şirketin İktisap Ettiği Payları Elinden Çıkarması.....	98
2.9.6. Halka Açık Anonim Şirketin Kendi Payını İktisabı.....	99
2.10. PAY DEFTERİNE KAYIT.....	100
3. BÖLÜM: LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY DEVRİ.....	102
3.1.GENEL OLARAK.....	102
3.2.PAY DEVİR SÖZLEŞMESİ.....	104
3.2.1. Pay Devir Sözleşmesinin Unsurları.....	104
3.2.2. Sözleşme Taraflarının Yükümlülükleri.....	105
3.2.2.1.Devredenin Yükümlülükleri.....	105
3.2.2.2.Devralanın Yükümlülükleri.....	106
3.2.3. Ceza Koşulu.....	106
3.3.PAY DEVİR VAADİ SÖZLEŞMESİ.....	107
3.4.PAY DEVRİNİN MÜCERRETİLİĞİ.....	108
3.5.PAY DEVRİNİN AŞAMALARI.....	109
3.5.1. Hisse Devir Sözleşmesi Yazılılık Şartı ve Tarafların İmzasının Noterlikçe Onaylanması	110
3.5.2. Hisse Devir Sözleşmesinde Belirtilmesi Gereken Unsurlar.....	111
3.5.3. Genel Kurul Onayı	112

3.5.3.1.Genel Kurul Onayının Bağlam Niteliği.....	114
3.5.3.2.Genel Kurulu Toplantıya Davet Ve Oyların Kullanılması...	114
3.5.3.3.Genel Kurul Karar Yeter Sayıları.....	116
3.5.3.4.Miras, Eşler Arası Mal Rejimi İcra Yoluyla Payın İktisabında Durum.....	116
3.5.4. Genel Kurul Onayında Süre	120
3.5.5. Hisse Devrinin Yasaklanması veya Devrin Koşullarının Ağırlaştırılması.....	121
3.5.6. Ticaret Siciline Hisse Devrinin Tescil Edilmesi.....	125
3.5.7. İlan.....	127
3.6.PAY DEFTERİNE KAYIT.....	127
3.6.1. Pay Defteri.....	127
3.6.2. Pay Devrinin Pay Defterine Kaydedilmesi.....	128
3.6.3. Pay Defterine Kaydın Hukuki Niteliği.....	129
3.7.PAYIN İNANÇLI İŞLEM İLE DEVRİ.....	129
3.8.ŞİRKETİN KENDİ PAYLARINI İKTİSAP ETMESİ.....	130
3.9.PAYIN DEVRİNİN HUKUKİ SONUÇLARI.....	133
3.10. PAYIN DEVRİNDE ŞEKLE AYKIRILIĞIN HUKUKİ SONUÇLARI.....	134
SONUÇ.....	136
KAYNAKÇA.....	143
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU.....	157
EK 2. TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU	159

KISALTMALAR DİZİNİ

A.Ş.	: Anonim Şirket
AATUHK	: 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
ABÜHFD	: Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Alm. POK	: Paylı Ortaklıklar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
B.	: Bası
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
C.	: Cilt
E.	: Esas
EPK	: 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu
ESPK	: 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
E.T.	: Erişim Tarihi
Etk	: 6762 sayılı Eski Ticaret Kanunu
EÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
FKFŞK	: 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GVK	: 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
HÜHFD	: Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HKÜHFD	: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İsv. BK	: İsviçre Borçlar Kanunu
K.	: Karar
KÜHFD	: Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
m.	: madde
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu
NK	: 1512 sayılı Noterlik Kanunu
PHK	: 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu

RG	: Resmi Gazete
RK	: 4054 sayılı Rekabet Kanunu
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SK	: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
SPK	: 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SPKur.	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TFÖHK	: 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TÜLDK	: 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu
vb.	: ve benzeri
Yarg.	: Yargıtay

GİRİŞ

TTK m. 124/I. hükmünde ticaret şirketleri, TTK m. 124/II. hükmünde ise ticaret şirketlerinin hangilerinin şahıs şirketi niteliği taşıdığı düzenlenmiştir. Buna göre anonim şirketler, limited şirketler ve paylı komandit şirketler sermaye şirkettir. Çalışmamızda kanunda açıkça sermaye şirketi olarak nitelendirilen anonim ve limited şirketlerde pay kavramı ve devri incelenecektir.

Üç bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünde anonim ve limited şirketlerde pay ve pay sahipliği kavramı, paya hakim olan ilkeler, pay çeşitleri ile tek pay sahibinin bulunduğu tek kişilik anonim ve limited şirketler incelenecektir. Pay kavramının farklı anlamları vardır. Sermayenin en küçük birimi olarak sermayeyi, pay sahipliği statüsünü, sahibine sağladığı hak ve borçların kaynağını, pay senedini, kayıtlı sermaye sisteminde kaydi değeri belirtmek için pay ifadesi kullanılabilmektedir.

İkinci bölümde TTK hükümleri kapsamında anonim şirketlerde çıkarılabilecek pay türleri, hamiline ve nama yazılı paylar, senede bağlanmamış paylar ve payın devri konusunda hakim olan ilkeler ve özellikle de pay devir kısıtlamaları incelenmiştir.

Payların devrine ilişkin kısıtlamalar bağlam kuralları olarak ifade edilmektedir. Bağlam kuralları kanun, esas sözleşme ve sözleşme ile belirlenebilmektedir. Ayrıca elektrik piyasasında faaliyet gösteren şirketlerde olduğu gibi bazı özel kanunlarda anonim şirket paylarının devri için idari izin öngörülmüştür. Bu izinler de pay derini kısıtlayıcı niteliği haizdir. Çalışmamızda, TTK'da öngörülen bağlam kuralları, bağlam kurallarının amacı, esas sözleşme ile ya da sözleşme ile getirilebilecek bağlam kuralları ile pay devrine ilişkin tüm kısıtlayıcı düzenlemeler detaylarıyla incelenmiştir.

TTK'nın 378. madde hükmü gereği istisnai durumlarda şirketin kendi paylarını iktisabına da imkan tanınmıştır. Çalışmamızın bu kısmında şirketin kendi paylarını iktisabının şartları ve sonuçları da incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise limited şirketlerde pay devrinin temelini oluşturan pay devir sözleşmesi, pay devir vaadi sözleşmesi ile pay devrinin aşamaları ele alınmıştır. Limited şirketlerde pay devri prosedürüne ilişkin kanuni düzenlemeler yapılmış, şirket paylarının devri açısından takip edilmesi gerekli olan aşamalar sayılmıştır. Pay devri bir takım şartlara bağlanmıştır. Taraflar arasında akdedilen bir pay devri sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı şekil şartına uyulması ve yazılı şekilde yapılan sözleşmedeki imzaların noterlikçe onaylanması gerekmektedir. Payın devri ticaret siciline tescil ve ilan edilecektir.

TTK'da limited şirketlerin kendi paylarını iktisap etmesi mümkündür. Ancak Kanun birtakım sınırlar öngörmüştür. Şirketin kendi payını iktisabında da pay devrine ilişkin aşamaların takip edilmesi gerekmektedir.

Limited şirket pay devri aynı zamanda pay defterine kaydedilecektir. İşbu kayıt açıklayıcı nitelikte bir kayıttır. Çalışmamızda payın devrinin hukuki sonuçları ile limited şirket pay devri aşamaları bakımından şekle aykırılığın hukuki sonuçlarına değinilmiştir.

1. BÖLÜM

ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI

1.1.PAY KAVRAMI

Pay, bir bütünün parçasını ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Anonim ve limited şirketler bakımından temel kavramlardan biri olan pay kavramı sermayenin bölünmüş ve belirli bir parçasını ifade eder.

Sermaye şirketleri sermayesi paylara bölünmüş olan şirketlerdir. Sermaye şirketlerinin devredilebilir hukuki işleme konu edilebilir olan küçük birimleri pay kavramını ifade etmektedir.¹ Pay aynı zamanda sermaye şirketinin alacaklılarına karşı teminat işlevi üstlenmektedir.²

Sermaye şirketlerinde her pay sahibi, şirket sözleşmesi ile belirlenmiş ve taahhüt etmiş olduğu sermayeden dolayı sahip olduğu pay oranında şirkete karşı borçlu olur. Sermayenin belirli olmasından kasıt sermayenin sabit olmasıdır. Sermayenin değişken bir özellik göstermemesi gerekir.³ Pay, esas sermaye bütününe bir parçasını ifade eder ve ekonomik bir değere sahiptir. Sermaye şirketlerinde esas sermaye bütünü pay sahibi sayısına göre itibari değere sahip olan paylara bölünmüştür.⁴ Her payın muhakkak ki itibari değeri vardır.⁵ Her ortak en az bir paya sahiptir.⁶

Anonim şirketlerde esas sermaye payı kavramı kar elde etmek amacıyla kurulan bu ortaklığın temel kavramlarından birini oluşturmaktadır. Öyle ki pay sahiplerinin amacı da sahip oldukları pay oranında şirketten kar payı almaktır. Kar payı alma hakkı ise pay sahipliğinin kazanılması ile doğan bir haktır.⁷

¹**Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.6; **Çeker**, s.281; **Bora**, s.76; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.615.

² **Derbentli**, s. 107.

³ **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, s.35.

⁴ **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, s.36.

⁵ **Sevi**, s. 30.

⁶ **Şener**, s.296.

⁷ **Çelikboya**, s.261.

Limited şirketlerde esas sermaye payı kavramı, sermayenin devredilebilir, hukuki ilişkilere konu edilebilen sermayenin bölünmüş parçalarından birini ifade etmektedir. Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 583, 576 ve 593. maddelerindeki düzenlemeler doğrultusunda öğretide limited şirket esas sermaye payına ilişkin yeni getirilen düzenlemeler ile kavram olarak anonim şirketin esas sermaye payı kavramına yaklaştığından bahsedilmekte iken madde gerekçelerinde limited şirketin anonim şirketten farklılığına dikkat çekilmiştir.⁸

1.1.1. Payın Çeşitli Anlamları

1.1.1.1.Sermayeyi Temsilen Pay

Sermaye kavramı, şirketin amaçlarını gerçekleştirmelerini sağlayacak değeri ifade etmektedir.⁹ pay ise esas sermayenin belirli sayıda bölünmüş bir parçasıdır.¹⁰ Anonim şirketlerde başlangıç sermayesi ellibin türk lirasından aşağı olamayacaktır (TTK m. 332). Limited şirketlerde ise en az sermaye tutarı onbin türk lirasıdır (TTK m. 580).

TTK'nın 127. maddesinde sermaye olarak ticaret şirketlerine getirilebilecekler sayılmıştır. Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, fıkri mülkiyet hakları, taşınır ve her çeşit taşınmaz, taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, kişisel emek, ticari itibar, ticari işletmeler, haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar, devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değerlerin sermaye olarak getirilebilecektir. Kanun maddesinde sayılan sermaye olarak getirilebilecek değerler sınırlı sayıda sayılmamıştır.¹¹

TTK'da esnaf tacir ayrımı için de sermaye kıstası esas alınmıştır (TTK m. 15). Pay kavramı, payın ekonomik değerini yani sermayedeki karşılığını ifade etmek için

⁸ **Sezgin Huysal**, s.324.

⁹ **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, Doktora Tezi, s.4.

¹⁰ **Pulaşlı**, 2018, s.1699.

¹¹ **Baş Seçmen**, s. 5.

kullanılan bir kavramdır. Pay, sermayenin bir kısmını ifade etmekle belirli bir ekonomik değere yani diğer bir deyişle itibari değere sahiptir. Payın itibari değerini fazla olması paya ayrıca bir güç yüklemeyecektir.¹²

1.1.1.2. Pay Sahipliği Statüsünü Temsilen Pay

Her bir pay, sahibinin statüsünü ifade etmek için de kullanılmaktadır.¹³ Pay sahipliği ilişkisi, hem diğer pay sahipleri ile hem de şirket ile ilişkiyi kapsamaktadır.¹⁴ Pay sahipliği hak ve borçların kaynağı olarak pay sahibinin şahsından soyut bir statü oluşturmaktadır.¹⁵ Pay, farklı kişilere edinilse de paya bağlı olarak statüye sahip olacaktır.

Pay sahipliği paya bağlı olarak doğmaktadır. Pay sahibi paya sahip olmak ile birlikte paydan doğan hak ve yükümlülükler sahip olmaktadır. Diğer bir deyişle pay, kişi ile sahip olunan varlık arasındaki bağıdır.¹⁶ Tek bir paya sahip olmak ile pay sahipliği statüsü kazanılmış olacaktır.¹⁷

Pay sahibinin bulunmadığı bir anonim veya limited şirketin kurulması mümkün değildir. Ancak 6102 sayılı TTK ile tek pay sahibinin bulunduğu anonim ve limited şirket kurulması mümkündür.

1.1.1.3. Hak Ve Borçların Kaynağı Olarak Pay

Payın iktisabı ile paya bağlı hak ve yükümlülükler de pay sahibine geçmektedir. Pay paydan kaynaklanan hak ve borçları barındıran bir bütünü ifade etmek için kullanılmaktadır.¹⁸

¹² Pulaşlı, 2015, s.1699; Özdamar, s.22.

¹³ Bora, s.76; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.616.

¹⁴ Kumkale, s. 125.

¹⁵ Pulaşlı, 2018, s. 1701.

¹⁶ Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.5.

¹⁷ Özdamar, s. 24; Pulaşlı, 2018, s. 1701.

¹⁸ Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.6; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.616; Pulaşlı, 2018, s. 1702.

Anonim şirketlerde pay, idari ve mali hakları barındırmaktadır. Bunun yanında kural olarak tek borç ilkesi gereği paydan kaynaklanan tek borç paydan kaynaklanan sermaye koyma borcunu yerine getirmektir.

Limited şirketlerde ise pay idari ve mali hakları barındırmakla birlikte anonim şirketlerden farklı olarak sermaye koyma borcu dışında borçları da barındırmaktadır. Sermaye koyma borcunun yanında pay sahibine ek ödeme yükümlülüklerin ve yan yükümlülüklerin yükletilmesi de mümkündür.

1.1.1.4. Pay Senedini Temsilen Pay

Pay, payı temsilen bastırılan kıymetli evrakı ifade etmek için de kullanılmaktadır.¹⁹ Pay senedi ortaklık sıfatını gösteren ve sermaye içerisinde payın değerini içeren kıymetli evraklardır. Payı temsilen tedavülünün kolaylaşması, kanuni zorunluluk vb. nedenlerle pay senedi bastırılabilir.

Bastırılan pay senetleri, pay sahibinin ortaklığa katılım oranını ifade eder.²⁰ Pay sahipleri sahip oldukları payın katılım oranına göre yaptıkları katkıya göre şirkette hak ve borçlara sahip olurlar. Pay senedi ise özellikle hakların kullanımında açıklayıcı niteliği ile payı temsilen işlemlerin yapılmasında kolaylık sağlamaktadır.

1.1.1.5. Kaydi Değer Olarak Pay

Anonim şirketlerde kaydi sistem, esas sermaye sistemindeki sakıncaları gidermek için ortaya çıkan bir sistemdir.²¹ Kaydi sistem SPK kapsamında düzenlenmiş olup, SPK kapsamındaki şirketler bakımından kaydi sistem kuralları geçerli olmaktadır (SPK m. 13).²² Bu kapsamda şirket payları kaydi değer olarak anılabilmektedir.

¹⁹ Özdamar, s.24; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.616.

²⁰ Pulaşlı, 2018, s. 1702.

²¹ Güneri, s.57; Tekinalp, s.98.

²² Uzun, s. 54.

SPK'nun 4. maddesinde kayıtlı sermaye “*Kayıtlı sermaye: Anonim ortaklıkların, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararı ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun esas sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın pay çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret sicilinde tescil ve ilan edilmiş sermayelerini*” olarak tanımlanmıştır. Bu halde kayıtlı sermayenin her bir payı kaydi bir değeri ifade etmektedir. Öyle ki kaydi sermaye sisteminde herhangi bir senede bağlanmaksızın elektronik ortamdaki kaydi değer olarak payın ifade edilmesi söz konusudur. Kaydi değer olarak pay, her türlü hukuki işleme konu edilebilecektir.

Limited şirketlerde pay kaydi değer olarak ifade edilemezler. Anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketler halka arz edilemezler ve paylarının devri prosedürü kaydi bir değer olarak işlem örmesine elverişli değildir.

1.1.2. Pay Sahipliği Kavramı

Pay sahipliği, payın ya da pay senede bağlanmış ise pay senedinin sahibini ifade etmek için kullanılan bir tabirdir.²³ Anonim ve limited şirketlerde pay sahipleri gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilirler. Pay sahipleri, paydan kaynaklanan hak ve yükümlülöklere sahip olan kişilerdir.

1.1.3. Pay Sahipliğinin Kazanılması

Şirket paylarına şirketin kuruluşunda sahip olunabileceği gibi sonradan pay sahibinden payın devralınması ile de sahip olunabilir. Pay sahipliğinin aslen ve devren kazanılması mümkündür.²⁴

1.1.3.1. Aslen Kazanma

Ortaklık payının aslen iktisabı, pay sahibinden devir, miras yoluyla intikal ve başkaca intikal işlemi olmaksızın doğrudan ortaklık payının iktisap edilmesi halidir. Şirketin

²³ Karşlıoğlu, s. 122.

²⁴ Karşlıoğlu, s. 125.

kuruluş aşamasında, sermaye artırımında, şirketin tür değiştirilmesi ve şirketlerin birleşmesinde payın aslen iktisabı mümkün olur. Aslen kazanmanın olduğu bu dört halde de değişikliğin ticaret siciline tescil edilmesi gerekmektedir.²⁵

1.1.3.2.Devren Kazanma

Devren iktisap payın sonradan edinilmesi halidir. Paya sahip olan ortak payını Kanun ve esas sözleşmedeki usul ve esaslara uygun olarak devredebilir. Kural payın serbestçe devredilebilir olması ise de bağlam hükümleri getirilmesi mümkündür.

1.2. ANONİM ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI

1.2.1. Genel Olarak

Anonim şirketlerde pay, pay sahipliğinin ve pay devrinin konusunu oluşturmaktadır. Pay sermayenin ekonomik değeri olan itibari değere sahip olan bir parçasını ifade ederken diğer yandan pay sahibinin pay sahipliği statüsünü de ifade eder.²⁶ Pay, pay sahipleri için hakların da borçların da kaynağını oluşturmaktadır.²⁷

Anonim şirketlerde pay sahipliğinin hukuki niteliği hak ve yükümlülükleri içerisinde barındıran bir hukuki ilişkidir.²⁸ Anonim şirket ile bu hukuki ilişki içerisinde olan pay sahipleri gerçek kişiler olabileceği gibi tüzel kişiler de olabilir. Pay sahipleri bu hukuki ilişki kapsamında şirkete karşı hak ve yükümlülükler sahip olmaktadır.

Pay sahipleri, sermaye koyma borcu kapsamında sermayeye yapmış oldukları katkı oranına göre azınlık ve hakim pay sahibi olarak değerlendirilebilir. Buna ek olarak pay sahiplerini pay edinme ve payı elinde bulundurmadaki amaçlarına göre orta ve uzun vadede gelir sağlama amacıyla payı edinen işletmeci pay sahibi, sahip olduğu aktifini yatırıma dönüştürme amacıyla payı edinen yatırımcı pay sahibi ya da borsada

²⁵ Pulaşlı, 2015, s.2750.

²⁶ Sevi, s.31.

²⁷ Sevi, s. 32; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s.616.

²⁸ Pulaşlı, 2018, s.1803.

spekülasyonlardan kazanç sağlama amacıyla payı edinen spekülâtör pay sahibi olarak sınıflandırabiliriz.²⁹

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin paydan kaynaklanan tek borcu bulunduğu kabul edilmektedir.³⁰ Bu borç sermaye koyma borcudur. Tek borç ilkesinin istisnası olarak agiolu/primli payların çıkarılması sayılabilir.³¹ Pay itibari değerinden düşük çıkarılamayacak ise de itibar değerinden daha yüksek bir bedel ile çıkarılabilecektir.³² Primli paylarda gerçek değerinden daha fazla sermaye koyma borcu altına girilmektedir.

1.2.2. Anonim Şirketlerde Pay Çeşitleri

Payın karşılığı, paya tanınan ayrıcalıklar ya da yoksunluklar, payın ekonomik değeri gibi kıstaslara göre paylar tanımlanabilirler.³³ Payı farklı ölçütler esas alınarak sınıflandırmak mümkündür. Payların çeşitlerini aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırmak mümkündür:

1.2.2.1.Karşılıkları Bakımından Paylar

1.2.2.1.1. Nakit Karşılığı Pay

Şirket payı karşılığında nakit sermaye getirilmesi halinde çıkarılan pay nakit karşılığı pay olarak sınıflandırılabilir.³⁴ TTK'nın 346. maddesinde halka arz edilecek paylar düzenlenirken nakdi pay terimi kullanılmıştır. Nakden taahhüt edilen payların değerlerinin en az yüzde yirmibeşi tescilden önce geri kalanı ise tescilden itibaren yirmidört ay içerisinde önce ödenmelidir (TTK m.344).

²⁹ **Pulaşlı**, 2018, s.1804.

³⁰ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.592.

³¹ **Hamamcıoğlu**, s.134.

³² **Korkut/Durdu/Cengil/Gürbüz/Doğanay**, s. 140; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.532; **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.449.

³³ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.244; **Korkut/Durdu/Cengil/ Gürbüz/Doğanay**, s.136; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.533; **Çetiner/ Bozkurt-Yüksel**, s.341; **Özdamar**, s.29; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s.629; **Aksoy**, s. 15.

³⁴ Tüm payları nakit karşılığı olan anonim şirketin kuruluşu nakdi kuruluş olarak adlandırılmaktadır; **Dinç**, s.69; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.629.

Payların karşılığı nakit olarak yani para ile ödenir. Para, memleket parası olabileceği gibi döviz de olabilecektir. 07/08/1989 tarihli Bakanlar Kurulunca alınan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 4. maddesinin c bendindeki düzenleme ile döviz kabul edilmesi serbest kılınmıştır.³⁵ 6224 sayılı 18/01/1954 tarihli Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nun 2. maddesinde yabancı para şeklinde sermayeden bahsedilmiştir.³⁶ Sermaye payı karşılığı olarak döviz konulması halinde esas sözleşmede bu yabancı paranın Türk lirası olarak karşılığının belirtilmesi gerekmektedir.³⁷

1.2.2.1.2. Ayın Karşılığı Pay

Ekonomik bir değeri bulunan ve serbestçe devrolunabilen fikri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar dâhil olmak üzere tüm malvarlığı değerleri sermaye olarak getirilebilmektedir (TTK m. 128, TTK m. 342).³⁸ Bu şekilde karşılığı para dışında sermaye olarak getirilen paylar ayın karşılığı pay olarak ifade edilmektedir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar ise sermaye olarak getirilemeyecektir (TTK m. 342/1-son cümle).³⁹

Anonim şirketlerde 6762 sayılı eTK'nın 404. maddesinde anonim şirketlere ilişkin olarak ayın sermaye karşılığı hisse senetlerinin iki yıl geçmeden başkalarına devredilemeyeceği düzenlenmiştir.⁴⁰ Önceki Kanun dönemindeki öngörülen bu yasak kamu düzenine ilişkin

³⁵<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/8bb1302e-cecc-4ae4-9622-54365f8ee2e1/kambiyo2.pdf?MOD=AJPERES E.T.: 08/04/2022>.

³⁶ RG.:23/01/1954; İkinci Dünya Savaşı sonrası ekonomik işbirliklerinden istifade etmek amacıyla Türkiye'de yabancı sermaye teşvik edilmiştir (**Zarakolu**, s. 594.).

³⁷ **Pulaşlı**, 2018, s.1703.

³⁸ **Ünlü**, Anonim Şirketlerde Sermaye Unsurunun İncelemesi, s.136; **Aksoy**, s. 16.

³⁹ **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, s. 114; Ayın sermaye eşya hukukundaki eşya anlamından farklı olarak anonim ve limited ortaklıklar için nakdi sermaye dışında ekonomik değeri olan şeyleri ifade etmektedir. (**Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, s. 117); Nakdi sermaye taahhüt eden pay sahibi payın itibari değerinin en az yüzde yirmi beşlik kısmını şirketin ticaret siciline tescilinden önce bakiyesini ise yirmi dört aylık süre zarfında ödeme zorundadır. (**Altaş**, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.35); Ayni sermaye taahhüt eden pay sahibince taşınır ve taşınmazla bilirkişi tarafından değerlendirilir, şirket tüzel kişilik kazandığı anda malik sıfatıyla taşınır ya da tapuya tescil edilerek taşınmaz üzerinde malik sıfatıyla serbestçe tasarrufta bulunabilecektir. (**Altaş**, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.35)

⁴⁰ **Akbilek**, s.190.

ve emredici nitelikteydi.⁴¹ 6102 sayılı TTK'da ise anonim şirketlere ilişkin bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

6762 sayılı eTK'nın 520. maddesinin 3. fıkrasında limited şirketlerde ayın sermaye taahhüdün de bulunan ortağın bu payını şirketin kuruluşunu izleyen üç yıl içinde başkasına devredemeyeceği öngörülmüştü.⁴² 6102 sayılı TTK'da ise limited şirketlere ilişkin bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

1.2.2.2.Oy Hakkı Bakımından Sınıflandırma

1.2.2.2.1. Oy Hakkı Bulunan Pay

Oy hakkı şirketin yönetimine katılma anlamında paydan kaynaklanan en önemli haklardan biridir. Pay sahipleri tarafından genel kurulda oy kullanılmak suretiyle görüşler ifade edilmiş olmaktadır.⁴³ Kanun yollarına başvurulmaksızın pay sahipleri genel kurulda oy kullanılarak pay sahipliği statüsü korunmaktadır.⁴⁴

Kural olarak paylar oy hakkına sahiptirler ve pay sahipleri, sahip oldukları pay ile doğru orantılı olarak oy kullanılır.⁴⁵ Payın kanunda ya da esas sözleşmede belirlenen en az bedelinin ödenmesi ile oy hakkı doğacaktır. (TTK m.435)

Her pay sahibinin en az bir oy hakkı bulunmaktadır. TTK'nın 479/1. maddesinde oyda imtiyaz getirilerek bir paya birden fazla oy hakkı tanınabileceği düzenlenmiştir. Buna göre adi paya ilişkin olarak her payın bir oy hakkının bulunduğu anlaşılmaktadır.⁴⁶

⁴¹ Bkz. Yarg. HGK 1987/11-67E.1987/604 K.T. 08.07.1987, Yarg. 11. HD. 2020/2270 E. 2021/5155 K. T. 17.6.2021.

⁴² **Bora**, s.76; **Altaş**, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi, s. 74.

⁴³ **Aksoy**, s. 19.

⁴⁴ **Erginçan/Bülbül**, Türkiye'de Elektronik Genel Kurulların Ortakların Oy Haklarının Kullanımına Etkisi, s.32.

⁴⁵ **Tekinalp**, s.98; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.629; **Aksoy**, s. 19.

⁴⁶ **Pulaşlı**, 2018, s.1704; **Bilgili/Cengil**, s.75.

1.2.2.2.2. Oydan Yoksun Pay

Oy hakkı dışında pay sahipliğinden kaynaklanan haklara sahip olan paylara oydan yoksun pay denilmektedir.⁴⁷ Oydan yoksun paylar payın doğuşundan itibaren oy hakkına sahip olmazlar. Hukukumuzda kural olarak oydan yoksun pay kabul edilmemiştir. ESPK'nın 14/A. maddesinde oydan yoksun paylar düzenlenmişken 6362 sayılı SPK'da ise oydan yoksun paylara ilişkin düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan Paya Dayalı Kitle Fonlama Tebliği (III- 35/a.1) 16/1. maddesi hükmü ile birlikte oydan yoksun pay çıkartılmasına tekrar izin verilmiştir.⁴⁸

TTK'nın 434/2. maddesinde esas sözleşme ile birden fazla paya sahip olan pay sahiplerinin oy sayısının sınırlandırılabilceği düzenlenmiştir. İşbu madde kapsamında esas sözleşme ile belirlenen bu payların sahipliğinden kaynaklanan oy hakkının kullanılması kısıtlanmış olacak ise de kanaatimizce bu paylar oydan yoksun pay olarak sınıflandırılmayacaktır. Bu paylar devredildiğinde yeni pay sahibi tarafından oy hakkı kullanılabilir.⁴⁹

1.2.2.3. İtibari Değer Sahipliği Bakımından Sınıflandırma

1.2.2.3.1. İtibari Değeri Olan Pay

TTK'da payların itibari değerinin bulunması zorunlu tutulmuştur.⁵⁰ İtibari değeri bulunmayan ya da kesirli şekilde ifade edilebilecek itibari değer bulundğı sistemler kabul görmemiştir. TTK'nın 476. maddesinde anonim şirketlerde payın itibari değerinin en az bir kuruş olması gerektiği ve bir kuruş ve katları olabileceği düzenlenmiştir. Şirketin mali durumunun gerekli kılması halinde bir kuruştan fazla olan payın itibari değerinin bir kuruşa indirilebilecektir. Ancak bir kuruştan aşağı indirilmesi hiçbir koşulda mümkün değildir.⁵¹ Bu durum “unter-pari emisyon yasağı” olarak adlandırılmaktadır.

⁴⁷ Altıntaş, s. 177; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.629.

⁴⁸ Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği (III – 35/A.1) RG, 03/10/2019, S.30907.

⁴⁹ Tekinalp, s.98.

⁵⁰ Tekinalp, s.86; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.630; Aksoy, s. 28.

⁵¹ Tekinalp, s.87; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.631.

SPK'nın 12/2. maddesinde payların piyasa ya da defter değerinin itibari değerden daha az olması halinde itibari değerden az ihracına Kurul tarafından izin verilebilecektir.⁵² SPK'nın 18/5. maddesinde ise itibari değerden az ya da çok bedelle payın çıkarılmasında yönetim kurulunun yetkilendirilmesi gerekmektedir. Hukukumuzda itibari değer altında pay çıkarabilmek sadece halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulunun yetkilendirilmesi halinde mümkündür.⁵³

1.2.2.3.2. Primli- Agiolu Pay

Şirket paylarının farklı itibari değere sahip olarak çıkarılması mümkündür.⁵⁴ Bu durum eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmeyecektir. Payı itibari değerinden daha yüksek bir bedelle çıkarılması durumunda pay primli pay olarak ifade edilmektedir.⁵⁵ İtibari değerden yüksek olan kısım prim ya da agio olarak isimlendirilmektedir.⁵⁶ Şirket tarafından öngörülen bedelle itibari değerden fazlası belirlenmelidir. Farklı piyasa araçlarında itibari değerinden fazlaya devredilen paylar primli pay değildir.⁵⁷

SPK'nın 12/2. maddesinde SPKur. tarafından payın piyasa değerinin ya da defter değerinin itibar değerinden yüksek olması halinde bu değer üzerinden payların satılmasının istenilebileceği düzenlenmiştir.

1.2.2.3.3. İtibari Değeri Olmayan Pay

İtibari değeri olmayan paylar sermayenin payların sayısına bölünmesiyle ortaya çıkan ancak nominal bir değeri bulunmayan payı ifade etmektedir.⁵⁸ Hukukumuza itibari değeri

⁵² **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s. 631.

⁵³ **Aksoy**, s.30.

⁵⁴ **Akbilek**, s.188; **Tekinalp**, s.98; **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, Doktora Tezi, s.47; **Hamamcıoğlu**, s. 134.

⁵⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.631; **Aksoy**, s. 30.

⁵⁶ **Aksoy**, s. 30; **Pulaşlı**, 2018, s.1715.

⁵⁷ **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, s.64.

⁵⁸ **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, s.60.

olmayan pay kabul edilmemiş iken bazı hukuk sistemlerinde itibari değeri olmayan paylar ya da kesirle ifade edilen itibari değere sahip olan paylar kabul edilmiştir.⁵⁹

1.2.2.4. Paya Üstünlük Tanınması Bakımından Sınıflandırma

1.2.2.4.1. Adi Pay

Kural olarak her pay sahibi paydan kaynaklanan aynı hak ve borçlara sahip olur. Diğer bir deyişle paylar arasında eşitlik ilkesi geçerlidir. Herhangi bir imtiyaz tanınmayan paylar adi pay olarak ifade edilmektedir.⁶⁰

1.2.2.4.2. İmtiyazlı Pay

Adi paylara oranla daha fazla hak tanınan paylara imtiyazlı pay denilmektedir.⁶¹ (TTK m.478) TTK'nın 478/2. maddesinde imtiyaz tanınabilecek haklara örnek olarak kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı sayılmıştır.⁶² Bu haklar dışında da pay sahipliği hakları üzerinde paya imtiyaz tanınması mümkündür. TTK'nın 478/2. maddesinde kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkının da imtiyaz olarak tanınabileceği düzenlenmiştir.

Kar hakkına ilişkin imtiyaz olarak karda öncelik, daha fazla kar payı alma örnek verilebilir.⁶³ Paya sermayedeki oranı dikkate alınmaksızın belli bir miktarda kar alma hakkının tanınması şeklinde imtiyaz tanınabilecektir.⁶⁴ Paya kar payında öncelikli olarak pay sahibinin yararlanmasına yönelik imtiyaz tanınması da mümkündür.⁶⁵

⁵⁹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.632; **Pulaşlı**, 2018, s.1716.

⁶⁰ **Tekinalp**, s.87; **Aksoy**, s. 21.

⁶¹ **Akbilek**, s.191; **Tola**, s.64; **Aslan**, s.75; **Altaş**, Soner, Yeni TTK'ya Göre İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazlı Paysahipleri Özel Kurulu, s.72; **Altıntaş**, s. 167; **Şener**, s.553; **Tekinalp**, s.87; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.633; **Kaya**, İmtiyazlı Pay Kavramı ve Kayıtlı Sermaye Sisteminde İmtiyazlı Paylar, s. 226.

⁶² **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.635; **Aksoy**, s. 22.

⁶³ **Tüysüz**, s.44.

⁶⁴ **Tola**, s.71.

⁶⁵ **Tola**, s.71.

TTK'nın 479. maddesinde oyda imtiyaz ayrıca düzenlenmiş olup aynı itibari değere sahip olan paylara farklı sayıda oy hakkının tanınması şeklinde imtiyaz tanınması mümkün kılınmıştır. Kanunda bir paya en fazla 15 oy hakkı tanınabileceğine dair bir üst sınır düzenlenmiştir (TTK m.179/1).⁶⁶ TTK'nın 479/3. maddesindeki düzenlemeye göre oy hakkında tanınan imtiyaz genel kurulda esas sözleşme değişikliği ve ibra ve sorumluluk davası açılmasına ilişkin kararlarda kullanılamayacaktır.⁶⁷

İmtiyazların şirket esas sözleşmesinde öngörülmesi gerekmektedir.⁶⁸ Esas sözleşme değişikliği ile de belli bir pay ya da pay grubuna imtiyaz tanınabilir.⁶⁹ Esas sözleşmede imtiyazı hangi konuda tanınacağı ve hangi şartlara bağlı tutulacağı hususunun belirlenmesi gerekmektedir ki böylece imtiyazın sınırları çizilmelidir.⁷⁰

İmtiyaz pay sahibi kişiye özgü değil, paya özgü bir imtiyazdır.⁷¹ Pay sahibinden bağımsız olarak tanınmaktadır. Dolayısıyla da eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmeyecektir. Burada sermayeye katılma ile orantılı olarak hakların kullanılmasını ifade eden oransallık ilkesinin istisnası olarak imtiyazlı paylar karşımıza çıkmaktadır. Ancak oransallık ilkesinin hakim olduğu paylara imtiyaz tanınabilir.⁷²

Kanunda imtiyazlı paylar yönünden TTK'nın 360. maddesi istisna olarak sayılmıştır. Buna göre imtiyazın paya tanınması kuralının istisnası olarak belirli bir gruba ya da azınlık pay sahiplerine imtiyaz sağlanması da mümkün kılınmıştır.⁷³ Pay grupları, belirlilik ilkesi⁷⁴ gereği esas sözleşme ile açık ve net bir şekilde belirlenmelidir.

⁶⁶ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.640.

⁶⁷ **Tekinalp**, s.88; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.634.

⁶⁸ **Tekinalp**, s.90; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.634; **Bilgeç**, s.13.

⁶⁹ **Şener**, s.554.

⁷⁰ **Tola**, s.68; **Karamanhoğlu**, s.242.

⁷¹ **Aslan**, s.74; **Altaş**, Soner, Yeni TTK'ya Göre İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazlı Paysahipleri Özel Kurulu, s.72; **Altıntaş**, s. 173; **Tekinalp**, s.88; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.637.

⁷² **Altıntaş**, s. 171; **Tekinalp**, s.88.

⁷³ **Tola**, s.66; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.634.

⁷⁴ **Karamanhoğlu**, s.243.

İmtiyazlı pay müktesep hak oluşturmaz. ⁷⁵ Öyle ki müktesep hakların sahibinin rızası olmaksızın değiştirilmesi mümkün değilken imtiyazlara ilişkin esas sözleşme hükümlerin değiştirilmesi ile ortadan kaldırılması mümkündür.

TTK'nın 478/4. maddesinde imtiyaz tanınamayacak paylara ilişkin düzenleme yer almaktadır. Sermayenin yarısından fazlası payına tek başına ya da birlikte Devlet, il özel idaresi, kamu tüzel kişilikleri, sendika, dernek, vakıf, kooperatif ve bunların üst kuruluşları ile bu şirketlerin pay sahibi oldukları iştiraklerinde, sayılan pay sahiplerinin paylarına tanınacak imtiyazlar dışındaki paylara ve pay gruplarına imtiyaz tanınamayacaktır. ⁷⁶ Payları borsaya kote edilmiş şirketler ile 5411 sayılı BK'nın 3. maddesinde tanımlanan kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlara TTK'nın 478. maddesi hükmü uygulanamayacaktır. ⁷⁷

SPK'nın 23/1. maddesindeki düzenleme ile imtiyazların kapsam ve konusunun değiştirilmesine ilişkin işlemler önemli nitelikte işlem olarak sayılmıştır. Kanun hükmüne göre bu kararların alınmasına ilişkin usul ve esaslar SPK'nın tarafından belirlenecektir. Şirketlerdeki piyasa araçlarının ilk olarak halka arzında payların imtiyazlarının açık ve şeffaf bir şekilde kamuya duyurulması zorunluluk arz etmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarına ait imtiyazlar haricinde finansal tablolardan art arda beş yıl zarar eden halka açık ortaklıklarda oy hakkına ve yönetim kurulunda temsil edilmeye ilişkin imtiyazların kaldırılmasına SPK'nın tarafından kaldırılabilir. (SPK m. 28) İşbu zararların genel kurul tarafından onaylanan yıllık bilançolardan tespit edilmesi gerekmektedir. ⁷⁸ Kanun koyucu tarafından SPK'nın tarafından belirlenen çerçevede faaliyetlerin makul ve zorunlu kıldığı haller hariç tutulmuştur.

⁷⁵ Aslan, s.74; Altıntaş, s. 167. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.640.

⁷⁶ Şener, s.553; Tekinalp, s.88; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.634; Tola, s.70.

⁷⁷ Şener, s.553.

⁷⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.635.

1.2.2.5.Bedel Karşılığı Olup Olmaması Bakımından Sınıflandırma

1.2.2.5.1. Bedelli Pay

Şirket payları belli bir bedel karşılığında edinilirler. Payların ekonomik değerleri vardır. Payların devredilmesinde payların sahip oldukları değerleri üzerinden iktisap edilmesi mümkündür.

1.2.2.5.2. Bedelsiz Pay

Sermaye artırımında ortakların bedel ödemeksizin edindikleri paylar bedelsiz (gratis) pay olarak tanımlanmaktadır.⁷⁹ Şirketin iç kaynakları ile yaptığı sermaye artırımını sonucunda çıkarılan bu paylar pay sahipleri tarafından payları oranında edinilmiş olurlar.⁸⁰

1.2.2.6.Kazanılması Bakımından Sınıflandırma

1.2.2.6.1. Aslen Kazanılmış Pay

Kuruluşta ve sermaye artırımında ortaya çıkan payların kazanılması halinde paylar aslen kazanılmış olur.⁸¹ Bu halde pay doğumundan itibaren ilk pay sahibi tarafından iktisap edilir.

1.2.2.6.2. Devren Kazanılmış Pay

Daha önce sahibi tarafından edinilmiş payın devri ile payların kazanılması halinde paylar devren kazanılmış olmaktadır.⁸² Devren kazanılmış paylarda pay sahipleri payın ilk sahibi değildir. Anonim şirketlerde kural olarak payın serbestçe devredilebilirliği esastır. Pay sahipleri, kanun ve esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe paylarını şirketin onayı aranmaksızın devredebilmektedir.

⁷⁹ Bora, s.88; Tekinalp, s.98; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.647.

⁸⁰ Tekinalp, s.98.

⁸¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.647.

⁸² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.647.

1.2.3. Anonim Ortaklıkta Paya Hakim Olan İlkeler

1.2.3.1. Payın Tescil İle Oluşması

Pay kural olarak tescil ile doğmaktadır. Buna payın tescil ile oluşması ilkesi denmektedir. Payın tescilden önce devrini taahhüt eden sözleşmeler TTK'nın 352. maddesi uyarınca şirkete karşı ileri sürülemez, geçersizdir.⁸³ Anlaşılacağı üzere şirketin tüzel kişilik kazanması zorunluluk arz etmektedir.

Bu ilkenin istisnası SPK'nın 12/3. maddesindeki düzenlemedir. Bu düzenlemeye göre halka açık anonim şirketlerde esas sermayenin artırılması yoluna gidilmesi halinde sermaye artırımının tescilinden önce pay senedinin çıkarılarak verilmesi halinde tescilden önce pay doğmuş olacaktır.

1.2.3.2. Senede Bağlanmanın Payda Değişiklik Yapmaması

Anonim şirketlerde iki farklı türde pay senedi bastırılmaktadır. Bunlar nama yazılı pay senedi ve hamiline yazılı pay senedir. Pay senedi yalnızca payı temsilen çıkarılan kıymetli evraklardır. Pay senetleri payı yalnızca temsil ederler. Dolayısıyla bir payın senede bağlanması halinde payda bir değişiklik meydana gelmez.

Senede bağlanmamış paylar da her türlü hukuki işleme konu edilebilirler. Ancak hukuki işlemlerin şekline ilişkin senede bağlanmış olma ile bağlanmamış olma bakımından farklılık bulunabilecektir.⁸⁴ Payların devri özelinde senede bağlanmış olmanın payda değişiklik meydana getirmeyeceğine dair ilkenin istisnası olarak pay devrinin senede bağlanmamış payın alacağın temlik hükümlerine göre devredilebilirliği ortaya çıkmaktadır. Alacağın temlik hükümlerine göre senede bağlanmamış payların yazılı bir devir sözleşmesinin bulunması şarttır. Hamiline yazılı pay senedinin devri zilyetliğin geçirilmesi ile tamamlanmaktadır.

⁸³ Özdamar, s.114; Şener, s.329.

⁸⁴ Uçar, Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım Ve Öncelik Hakları, s. 33.

7262 sayılı Kanun ile TTK'nın 486. maddesinde hamiline yazılı pay senedinin bastırılması halinde TTK'nın 489. maddesi ile pay devri halinde MKK'ya bildirim yükümlülüğünün getirilmesine ilişkin değişiklik yapılmıştır. Hamiline yazılı pay senedinin zilyetliğinin devri yeterli olduğundan getirilen değişiklik ile bastırılan senedin MKK'ya bildirilmesi yükümlülüğü şirkete aittir. Hamiline yazılı payların devrinde ise bildirim yapılmadıkça devralan tarafından paydan kaynaklanan haklar şirkete ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir.

1.2.3.3. Payın Bölünememesi

TTK'nın 477. maddesi payın bölünememesi başlığı altında payın şirkete karşı bölünemeyeceği ancak payın birden fazla kişiye ait olabileceği düzenlenmiştir.⁸⁵ Payın bölünmezliği ilkesindeki asıl gaye şirkete karşı pay sahipliğinden kaynaklanan hakların birden fazla kişi tarafından kullanılamamasıdır. Çünkü payı birden fazla sahibinin olması aynı zamanda payın değerinin parçalanarak azaltılması ve fiiliyatta çok daha fazla payın varlığının ortaya çıkmasına sebep olacaktır.⁸⁶

Hukukumuzda ise payın bölünemez olduğunu kabul edilmekle payın birlikte birden fazla sahibinin olması mümkündür. Bu durumda ise temsilci aracılığıyla pay sahiplerinin şirkete karşı paydan doğan hakların kullanılması gerekmektedir (TTK m. 477).

1.2.3.4. Payın Devredilebilmesi

Anonim ortaklıklarda kural payın serbestçe devredilebilmesidir.⁸⁷ Payın serbestçe devredilebilmesi ilkesinin istisnaları bağlam kurallarıdır. Hamiline yazılı hisse senetlerinin devrinin kısıtlanması Kanunen yasaklanmış ise de diğer payların devrine

⁸⁵ **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.45; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.625.

⁸⁶ **Uçar**, Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım Ve Öncelik Hakları, s. 34.

⁸⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.626; **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.61.

ilişkin kanuni, esas sözleşmesel ve sözleşmeler bağlam kuralları ile devredilebilirliğin kısıtlanması söz konusudur.

1.2.4. Anonim Şirketlerde Paydan Kaynaklanan Haklar

Pay, sahibi için hak ve borçların kaynağını oluşturur. Pay sahipliğinden kaynaklanan haklar idari (yönetimsel) ve mali (malvarlıksal) haklar olarak iki ayrı şekilde sınıflandırılabilirler.⁸⁸

1.2.4.1.Mali (Malvarlıksal) Haklar

Ortaklığın para ile ölçülebilen değere sahip haklar mali haklardır.⁸⁹ Mali haklar pay sahipliğinden kaynaklı olarak ortağın kazandığı en önemli hak olarak ifade edilebilir.⁹⁰ Bir çeşit mülkiyet hakkı olarak malvarlıksal haklar, şirketin malvarlığı ile var olmaktadır. Kar payı hakkı, mali hakların en önemlilerinden biri olarak sayılabilecektir.⁹¹ Yeni pay alma (rüçhan) hakkı, hazırlık dönemi faizi alma hakkı, tasfiye payı hakkı, bedelsiz payları edinme hakkı gibi haklar mali haklardır.⁹²

1.2.4.1.1. Kar Payı Hakkı

Anonim şirketler yasak olmayan iktisadi amaçlarla kurulabilmektedir. Burada iktisadi amacın pay sahiplerine yansması ise kar elde edilmesi ve bu karın pay sahiplerine paylaştırılmasıdır.⁹³ Kar payı hakkı, pay sahiplerinin şirketin payından alacakları hisseleridir ve pay sahipleri için vazgeçilemez haklardandır.⁹⁴ Genel kurulun pay sahiplerinin vazgeçilmez nitelikteki haklarını kısıtlayan ya da kaldıran kararları batıldır

⁸⁸ **Korkut/Durdu/ Cengil/Gürbüz/Doğanay**, s. 140; **Çetiner/ Bozkurt-Yüksel**, s.241.

⁸⁹ **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.64; **Turanlı/Korkmaz**, s. 12.

⁹⁰ **Çebi**, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s.891.

⁹¹ **Çebi**, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s.896.

⁹² **Korkut/Durdu/ Cengil/Gürbüz/Doğanay**, s.142; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.574-591.

⁹³ **Pulaşlı**, 2018, s. 1834; **Bahriyeli**, s.389.

⁹⁴ **Sengir**, s. 77.

(TTK m. 447).⁹⁵ Kar payı hakkı, TBK'nın 147. maddesi uyarınca 5 yıl süre geçmekle zamanaşımına uğrar.⁹⁶

Pay sahibi, esas sözleşmede aksine hüküm bulunmuyorsa sermaye payına katılımı ile orantılı olarak kar payı alacaktır. Yıllık kar, şirketin yıllık bilançosuna göre hesaplanır (TTK m. 508/2). Kar payının hesaplanabilmesi için öncelikle kanuni ya da esas sözleşme ile belirlenen isteğe bağlı yedek akçelerin ayrılması gerekmektedir (TTK m. 523/1).⁹⁷ Dağıtılacak kar, net dönem karından ve serbest akçelerden dağıtılır (TTK m. 509/2). Kar payı dağıtımında ödenmemiş sermaye borcu çıkarılır.⁹⁸

Kar payını dağıtmaya yetkili organ şirket genel kuruludur (TTK m. 408/2).⁹⁹ Genel kurul bu yetkisini yönetim kuruluna devredemez. Ancak genel kurulun keyfi ve hakkın kötüye kullanılması niteliğinde yıllık kar dağıtım yetkisini kullanması durumunda genel kurul kararının iptali ve kar dağıtımına ilişkin karar verilmesi için dava açılabilir.¹⁰⁰

1.2.4.1.2. Tasfiye Payı Hakkı

Şirketin tasfiyesi halinde şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri sahiplerine ödendikten sonra kalan malvarlığının pay sahipleri arasında paylaştırılmasından pay alma hakkı tasfiye payı hakkı olarak ifade edilmektedir.¹⁰¹ Tasfiye payı alma hakkı, TTK'nın 478/1. maddesinde düzenlenen şekilde tasfiye payı üzerinde imtiyazlı payların çıkarılması halinde ve TTK'nın 503. maddesinde düzenlenen şekilde tasfiye payına katılma hakkı veren intifa senetlerinin çıkarılması halinde sınırlandırılabilir.¹⁰²

⁹⁵ **Turanlı/Korkmaz**, s. 30.

⁹⁶ **Turanlı/Korkmaz**, s. 32.

⁹⁷ **Pulaşlı**, 2018 s. 1837; **Turanlı/Korkmaz**, s. 24.

⁹⁸ **Pulaşlı**, 2018 s. 1837.

⁹⁹ **Pulaşlı**, 2018, s. 1839; **Turanlı/Korkmaz**, s. 22.

¹⁰⁰ **Pulaşlı**, 2018, s. 1840.

¹⁰¹ **Pulaşlı**, 2018, s. 1859.

¹⁰² **Pulaşlı**, 2018, s. 1861.

1.2.4.1.3. Hazırlık Dönemi Faizi Hakkı

TTK'nın 509/1. maddesindeki düzenlemeye göre sermaye için faiz ödenmez. Bu düzenlemedeki amaç sermayenin korunmasıdır. Bu kuralın istisnası olarak şirketin kuruluşunda faaliyete geçmesi sürecinde geçecek zaman için Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak belirli bir faiz ödenmesi esas sözleşme ile kararlaştırılabilecektir (TTK m. 510).¹⁰³

1.2.4.1.4. Rüçhan Hakkı

Yeni çıkarılan payların öncelikli olarak alma hakkı rüçhan hakkıdır.¹⁰⁴ Pay sahipleri kendi payları oranında yeni çıkarılan paylardan alabilirler (TTK m.461/1). TTK'nın 461/4. maddesindeki düzenlemeye göre rüçhan hakkı devredilebilir bir haktır.

İstisnai olarak haklı sebeplerin varlığı halinde ve esas sermayenin yüzde altmışının olumlu oyu ile alınacak kararla payın rüçhan hakkı sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir (TTK m. 461/2). Kanun maddesinde halka arz, işletmelerin işletme kısımlarının iştiraklerin devralınması ve işçilerin şirkete katılmasının önemli sebep kabul edileceği düzenlemesine yer verilmiştir. Rüçhan hakkı sınırlandırılarak ya da kaldırılarak haklı görülmeyecek şekilde yarar sağlayamaz veya zarara uğratılamaz (TTK m. 461/2).¹⁰⁵

1.2.4.2.İdari (Yönetimsel) Haklar

Pay sahipliğinden kaynaklanan mali haklar dışındaki şirketin yönetimine katılmaya dair hakları ifade etmektedir. İdari haklardan en önemlileri genel kurula katılma hakkı ve oy hakkıdır. Şirketin yönetimine dair alınan kararlarda pay sahipleri genel kurula katılıp oy kullanarak yönetime katılmaktadırlar. Oy hakkından yoksun pay sahiplerinin dahi genel kurula katılma hakları bulunmaktadır.¹⁰⁶ Ayrıca bilgi alma ve inceleme hakkı, genel kurul kararlarının butlanının tespiti ve iptali için dava açma hakkı, çıkma ve çıkmaya katılma

¹⁰³ Pulaşlı, 2018, s. 1866.

¹⁰⁴ Taşdelen, s. 235.

¹⁰⁵ Pulaşlı, 2018, s.1874.

¹⁰⁶ Çebi, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s.891.

hakkı, haklı sebeple fesih davası açma hakkı, özel denetim isteme hakkı, yönetim organizasyonunun açıklanmasını isteme hakkı, kuruculara, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilere karşı sorumluluk davası açma hakkı, tasfiyeden dönülmesini isteme hakkı, şirketin tasfiyesini isteme hakkı gibi haklar idari haklara örnek olarak sayılabilecektir.¹⁰⁷ Başlıca idari haklar olarak genel kurula katılma hakkı, oy hakkı ve bilgi alma ve inceleme hakları pay sahiplerinin yönetime ve şirket faaliyetlerine katılmaları yönünden önemli görülmekle aşağıdaki şekilde ayrı başlıklarda incelenmiştir.

1.2.4.2.1. Genel Kurula Katılma Hakkı

Pay sahipleri, şirketin yönetiminde etkili olabilmek için genel kurula bizzat katılarak, temsilci aracılığıyla katılarak ve elektronik ortamda oy kullanabilir. Genel kurula katılma hakkı TTK'nın 452. maddesi kapsamında pay sahipleri için mutlak müstesna niteliğindedir.

Genel kurula katılma hakkı ile bağlantılı olarak pay sahiplerinin sermayedeki oranı fark etmeksizin genel kurulda konuşma ve görüşlerini ifade etme hakkı bulunmaktadır. Ayrıca pay sahiplerinin genel kurulu toplantıya çağırma ve gündeme madde ekletme hakkı, genel kurula yetkili olmayanların katılmasına itiraz hakkı, genel kurul tutanağını inceleme hakkı bulunmaktadır.

1.2.4.2.2. Oy Hakkı

Oy hakkının kullanılması pay sahipleri bakımından şirketin yönetiminde söz sahibi olmak bakımından büyük öneme sahiptir. Pay sahipleri oy kullanarak şirket organlarında yer alacak üyeleri seçer, organ üyelerini denetler, bu kişilerin ibra edilip edilmemesine karar verir. Ayrıca şirketin genel kurul kararlarına karşı iptal davası açmak, karın dağıtılmasını sağlamak, bilançoyu onaylamak gibi pek çok konuda oy kullanılarak şirketin iradesi oluşturulmaktadır.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Pulaşlı, 2018, s.1832.

¹⁰⁸ Pulaşlı, 2018, s.1885.

Oy hakkı, TTK'nın 452. maddesi kapsamında müktesep hak niteliğindedir.¹⁰⁹ TTK'nın 434/2. maddesinde birden fazla pay sahibi olanlar bakımından oy sayısının kısıtlanabileceği düzenlenmişse de oy hakkının kaldırılması, oy hakkının kullanılmasının güçleştirilmesi mümkün değildir.¹¹⁰

1.2.4.2.3. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

Bilgi alma hakkı, TTK'nın 437. maddesinin 1. fıkrasında pasif ve geriye dönük olarak 2. fıkrasında ise aktif bilgi alma hakkı olarak düzenlenmiştir.¹¹¹ Pay sahipleri şirketin mali durumu ve faaliyetler hakkında bilgi sahibi olarak genel kurulda oy hakkının kullanılmasında daha etkin ve bilinçli olabilecektir. Şirket hakkında bilgi sahibi olunabilecek temel kaynaklar şirketin finansal tabloları, yıllık faaliyet raporu ve denetim raporudur. Bilgi alma hakkı kapsamında TTK'nın 437/1. maddesinde her pay sahibinin şirkete ait gelir tablosuyla bilançosunu isteyebileceği düzenlenmiştir.

Bilgi alma hakkı pay sahiplerinin kendi menfaatlerine kullanabilecekleri bireysel nitelikte bir haktır.¹¹² Bu hak vazgeçilemez ve feragat edilemez niteliktedir. TTK'nın 437/6. maddesinde düzenlendiği şekilde bilgi alma ve inceleme hakkının esas sözleşme ve şirket organlarından birinin kararıyla sınırlandırılması ya da kaldırılması mümkün değildir.

TTK'nın 437/3. maddesinde bilgi verilmesi talebinin şirket sırları veya korunması gereken şirket menfaati gerekçe gösterilerek reddedilebileceği düzenlenmiştir.¹¹³ Bilgi alma ve inceleme taleplerinin cevapsız bırakılması, ertelenmesi ya da reddedilmesi durumunda red tarihinden itibaren on gün içerisinde, diğer hallerde makul süre içerisinde şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine başvurulabilecektir (TTK m. 437/5).

¹⁰⁹ Pulaşlı, 2018, s.1889.

¹¹⁰ Pulaşlı, 2018, s.1891.

¹¹¹ Yanlı, s. 14.

¹¹² Pulaşlı, 2018, s.1930; Durgut/Kaplan, s. 128.

¹¹³ Durgut/Kaplan, s. 138.

1.2.5. Anonim Şirketlerde Paydan Kaynaklanan Borçlar

Pay, sahibine bir takım haklar kazandırdığı gibi bir takım borçlar da yüklemektedir. Sermaye şirketlerinde pay sahibinin temel borcu sermaye taahhüdünü yerine getirmektir. Anonim şirketlerde tek borç ilkesi gereği pay sahiplerinin sadece sermaye koyma borcu vardır.

Sermaye koyma borcunun kaynağı sermaye taahhüdüdür. Her pay sahibi, şirkete karşı esas sözleşme ile koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı borçlu olmaktadır (TTK m. 128/1). Borcun kaynağı şirketin kuruluşunda veya sermaye artırımlarında pay sahiplerinin taahhüdüdür.¹¹⁴ Nakden taahhüt edilen payların itibari değerinin en az yüzde yirmibeşinin tescilden önce geri kalanının tescilden itibaren yirmidört ay içerisinde ödenmesi gerekmektedir (TTK m. 344).¹¹⁵ Payların çıkarma primlerinin ise tescilden önce ödenmesi gerekmektedir (TTK m. 344/1-son cümle).

Taşınmaz ve diğer aynı hakların sermaye olarak getirilmesi durumunda ise bunların şirketin üzerine tapu siciline tescil edilmesi gerekmektedir (TTK m. 128/5).¹¹⁶ Fikri mülkiyet hakları ile maden hakları, gemiler, hava taşıtları gibi özel sicile sahip olan hakların sermaye olarak konulması durumunda bu sicillere şerh verilmesi ile aynı sermaye olarak kabul edilmeleri mümkündür (TTK m. 128/2).¹¹⁷ Taşınırlarda ise güvenilir bir kişiye taşınır malın tevdi ile aynı sermaye olarak kabul edilmektedir (TTK m. 128/2).

1.2.6. Tek Kişilik Anonim Şirket

TTK'nın 338. maddesindeki düzenlemeye göre anonim şirketlerin tek pay sahibi kurucu tarafından kurulabilecek, TTK'nın 338/2. maddesindeki düzenlemeye göre pay sahibi

¹¹⁴ Pulaşlı, 2018, s.1973; Baş Seçmen, s. 8.

¹¹⁵ Pulaşlı, 2018, s.1974.

¹¹⁶ Pulaşlı, 2018, s.1976.

¹¹⁷ Pulaşlı, 2018, s.1976; Kaya, Anonim Şirkete Sermaye Koyma Borcu Ve Bu Borcun Yerine Getirilmemesinin Hukukî Sonuçları, s. 85.

sayısının bire inmesi halinde şirketin mevcut haliyle faaliyetlerine devam edebilecektir.¹¹⁸
Tek ortağın gerçek kişi ya da tüzel kişi olması mümkündür.¹¹⁹

Tek ortaklı anonim şirkette şirketin tek ortağının ad, soyad, yerleşim yeri ve vatandaşlığına ilişkin bilgilerin ticaret sicilinde tescil ve ilanı şarttır.¹²⁰

Avrupa Birliği'nin 2009/102/EC sayılı Direktif'in¹²¹ 2. maddesinin 1. fıkrasında¹²² genel anlamda şirketlerin baştan itibaren veya sonradan tek kişiden ibaret olabileceği düzenleme altına alınmıştır. Tek kişilik anonim şirketler kabul edilmiştir. Tek kişilik anonim şirketler, tek ortakla kurulmak suretiyle, miras yoluyla payın devriyle, payların satılması suretiyle, şirketler topluluğundaki hâkim şirketin azlığın paylarını alma hakkını kullanması yoluyla, birleşmeyle, bölünmeyle ve tek kişi işletmesinin anonim şirkete dönüşmesi yoluyla oluşabilecektir.¹²³

1.3.LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI

1.3.1. Genel Olarak

Limited şirketler, TTK'da açıkça tanımlanmamış ise de unsurları sayılmıştır. TTK'nın 573. maddesindeki düzenlemeye göre limited şirket, belirli ve paylara bölünmüş sermayesi olan bir ticaret unvanı altında kurulan bir ya da daha fazla gerçek ve tüzel kişi pay sahibi bulunan sermaye şirkettir.¹²⁴

¹¹⁸ **Altas**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.46.

¹¹⁹ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.113.

¹²⁰ **Altas**, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.36.

¹²¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0102&from=EN> E.T.:26/11/2021.

¹²² DIRECTIVE 2009/102/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 16 September 2009 article 2/1: “ A company may have a sole member when it is formed and also when all its shares come to be held by a single person (single-member company).”

¹²³ **Yarar**, s.74.

[https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/71668/550702.pdf?sequence=](https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/71668/550702.pdf?sequence=1)

¹²⁴ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.400.

Esas sermaye payı, limited şirketin temel unsurlarından biridir. Kanuni düzenlemeye göre şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibari değeri en az yirmibeş Türk lirası olarak belirlenebilecek, şirketin durumunun iyileştirilmesi için bu değer altına da inilebilecektir (TTK m. 583).¹²⁵

Her paydaş koymuş olduğu sermaye ile doğru orantılı olarak pay sahibi olmaktadır. Bu paydan kaynaklı olarak pay sahibi, bir takım haklara sahip olurken yükümlülükler de üstlenir.

Limited şirketlerde de anonim şirket paylarında olduğu gibi pay sahipliğinden kaynaklanan haklar idari ve katılım hakları ile mali haklar olarak iki ayrı şekilde sınıflandırılabilirler. İdari ve katılım haklarına yönetime katılma hakkı, bilgi alma hakkı, oy hakkı örnek verilebilir. Mali haklara ise kar payı alma hakkı, rüçhan hakkı örnek verilebilir.¹²⁶

Limited şirketlerde paydan kaynaklanan borçlar yönünden anonim şirketlerde olduğu gibi tek borç ilkesi yoktur. Esas sözleşme ile de ortaklara borç yüklenebilecektir. Limited şirketlerde ortakların borçlarından biri de sermaye koyma borcudur. Her pay sahibi payı karşılığı, sermaye taahhüdünü yerine getirmek varsa ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdür.

Limited şirketler her ne kadar 6102 sayılı Kanun ile getirilen yenilikler ile anonim şirkete yakınlştırılmış ise de yapı olarak daha çok aile şirketi yapısında olan ortaklıklardır. Limited şirketlerde pay devri de ortaklar arasında genellikle var olan yakın bağ ve güven ilişkisi nedeniyle anonim şirketlerdeki gibi devir serbestisi kapsamında değerlendirilmemekle birlikte Kanunda pay devrine ilişkin bir takım usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kanunda öngörülen usul ve esaslara uygun şekilde pay devri yapılabileceği gibi esas sözleşme ile limited şirketlerde pay devri yasaklanabilecektir.

¹²⁵ Çetiner/ Bozkurt-Yüksel s.355; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.403.

¹²⁶ Çetiner/ Bozkurt-Yüksel s.365.

1.3.2. Limited Şirketlerde Payın Senede Bağlanması

Limited şirketlerde payı temsilen ispat aracı olarak ve nama yazılı şekilde pay senetleri düzenlenir (TTK m. 593).¹²⁷ TTK'nın 599/2. maddesindeki düzenleme ile limited şirketlerde esas sermaye payını içeren nama yazılı senet çıkartılması imkanı getirilmiş ise de işbu pay ya da payların devri için ya da hisse senedinin piyasada serbest dolaşımına ilişkin bir kolaylık sağlandığından bahsetmek mümkün değildir.¹²⁸

TTK'nın 593/2. madde gerekçesinde¹²⁹ Kanunda bahsi geçen pay senetlerinin tedavüle ilişkin bir kolaylık sağlamayacağı, ancak ispat bakımından kolaylık sağlayacağı ve bu senetlerin ortaklığı gösterir bir belge olma niteliğinde senetler olacağı ifade edilmiştir.¹³⁰ Ancak payın devrinde payı devralacak kişi bakımından pay sahipliğini gösterecek nitelikte bir belge olarak devri ilişkisindeki güveni sağlayabilecektir.

Pay senedi bastırılmasına ilişkin bir zorunluluk bulunmamaktadır.¹³¹ Anonim şirketlerde azlık pay sahiplerinin talebi ile pay senedi bastırılması zorunluluğu öngörülmüş iken limited şirketlere ilişkin bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiştir.¹³²

Pay senetleri bastırılırken ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin, ağırlaştırılmış veya bütün ortakları kapsayacak biçimde düzenlenmiş rekabet yasağının ve şirket sözleşmesinde öngörülmüş önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım

¹²⁷ Bora, s.86.

¹²⁸ Pulaşlı, 2018, s.2754.

¹²⁹ TTK m.593 f.2 Gerekçesi “Tasarı bir yenilik getirmekte, esas sermaye payının ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanabilmesine olanak tanımaktadır. Esas sermaye payını içeren nama yazılı senet çıkarılması, paya devir ve dolayısıyla dolaşım kolaylığı sağlamaz; Tasarının 595 ve devamı maddelerindeki hükümleri gene geçerli olmakta devam eder ve uygulanır; kanunî bağlam varlığını aynen sürdürür. Bu olanak, limited şirket esas sermaye payını ne anonim şirket payına dönüştürür ne de yaklaştırır. Sadece ispatı ve gereğinde (limited şirkete ilişkin hükümler çerçevesinde) payın devrinde bazı kolaylıklar sağlayabilir. İkinci fıkra uyarınca nama yazılı senede yazılması zorunlu olan hususlar bu senedin şirket sözleşmesine bağlılığını açıkça göstermektedir. İsviçre Tasarısından alınan söz konusu hüküm, hakim İsviçre öğretisinin görüşünü yansıtmakta ve pay defterinin, ortakla ilgili kısmının ortağın elindeki senede yansıtılmasını sağlamaktadır. Ayrıca nama yazılı senet basit kıymetli evrak kaydını içerdiği için, ortaklığının bu senetle ileri sürülmesini ortaktan istemek hakkını şirkete vermektedir.”

¹³⁰ Bora, s.87.

¹³¹ Tekinalp, s.554.

¹³² Çebi, Limited Şirketler Hukuku, s.293; Çebi, Limited Şirketler Hukuku, s.229.

haklarının senet üzerinde açıkça yer alması ve belirtilmesi Kanunen emredici bir hükümle düzenlenmiştir.

Limited şirketlerde ortaklık hak ve sıfatının kazanılması payın iktisabı ile mümkün olmaktadır. Şirket ortaklığı şirketin kurucu ortaklarından olunması durumunda limited şirketin kuruluş aşamasında, sermaye artırımı durumunda yeni oluşacak payların edinilmesi ile birleşen şirketlerde şirket ortaklarının birleşen şirketin ortaklık sıfatını kazanması ve şirketin türünün değiştirilmesi nedeniyle yeni şirketin ortaklık sıfatının kazanılması şeklinde kazanılabilecektir.

TTK'nın 593. maddesindeki düzenleme uyarınca şirketçe payın iktisabının düzenlendiği TTK'nın 612. maddesinde haller dışında esas sermaye payı ve pay senetleri devredilebilir ve miras yoluyla intikal edebilir.¹³³

1.3.3. Limited Şirketlerde Paydan Kaynaklanan Haklar

Ortaklığın hakları mali (malvarlıksal) haklar ve idari (yönetimsel) haklar olmak üzere iki başlıkta sınıflandırmak mümkündür.

1.3.3.1.Mali (Malvarlıksal) Haklar

1.3.3.1.1. Kar Payı Hakkı

Esas sözleşmede aksine bir düzenleme bulunmadıkça şirket net karından pay sahipleri kar payı alacaktır. Pay sahiplerinin alacakları kar payı sahip oldukları esas sermaye paylarının itibari değerlerine göre hesaplanacaktır (TTK m. 608/2). Şirketin kar elde etme amacından kaynaklı olarak elde edilen karın dağıtılması pay sahipleri için mutlak müstesep hak oluşturmaktadır.¹³⁴ Kanuni ve esas sözleşme ile belirlenen yedek akçelerin

¹³³ Korkut/Durdu/Cengil/Gürbüz/Doğanay,, s.201.

¹³⁴ Pulaşlı, 2018, s.2799.

ayrılması gerekmektedir. Kar payı, net dönem karından ve serbest yedek akçelerden kar payının dağıtılması mümkündür (TTK m. 608/1).¹³⁵

Kar payının dağıtılmasında yetkili organ genel kuruldur (TTK m. 616/1-e). Genel kurul tarafından bu yetki devredilemez. Kar payı ancak genel kurul kararından sonra muaccel olur. Dolayısıyla bir pay sahibinin kar payını dava yoluyla talep etmesi mümkün değildir.¹³⁶ Kar payı TBK'nın 126/4. maddesi uyarınca 5 yıllık zamanaşımına tabidir.

1.3.3.1.2. Tasfiye Payı Hakkı

Tasfiye halinde limited şirketlerde anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır (TTK m. 643). Şirketin tasfiyesinden sonra kalan malvarlığı pay sahiplerine sahip oldukları esas sermaye paylarının itibari değerleri oranında dağıtılacaktır.¹³⁷

1.3.3.1.3. Rüçhan (Yeni Pay Alma) Hakkı

Esas sözleşmede ya da sermaye artırımı kararında aksi öngörülmedikçe her pay sahibi yeni çıkarılan payları sahip olduğu pay oranında alma hakkına sahiptir (TTK m. 591/1). Kanundaki düzenlemeden esas sözleşme ile aksi kararlaştırılabilir bir pay sahipliği hakkı olduğundan rüçhan hakkının müktesep hak olmadığı anlaşılmaktadır.¹³⁸ Limited şirketlerde rüçhan hakkı pay sahibi tarafından devredilebilir.¹³⁹ TTK'nın 591/3. maddesinde rüçhan hakkının kullanılması için pay sahiplerine onbeş gün süre verileceği düzenlenmiştir.

1.3.3.1.4. Veto Hakkı

Veto hakkı, TTK'nın 577/1-e. maddesindeki düzenlemede şirket sözleşmesinde yer aldığı takdirde bağlayıcı sayılacak hükümler arasında sayılmıştır.¹⁴⁰ İsv. BK.'nın 807/1.

¹³⁵ Pulaşlı, 2018, s.2800.

¹³⁶ Pulaşlı, 2018, s.2801.

¹³⁷ Pulaşlı, 2018, s.2802.

¹³⁸ Pulaşlı, 2018, s.2802.

¹³⁹ Çebi, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s.894.

¹⁴⁰ Pulaşlı, 2018, s.2802.

maddesinde veto hakkı belirli genel kurul kararlarına karşı şirket sözleşmesinde tanınabilecek hak olarak ifade edilmektedir.¹⁴¹ İsv. BK'nın 807/2. maddesinde veto hakkının şirket sözleşmesine sonradan konulabilmesi için oybirliği gerektiği, 807/3. maddesinde ise veto hakkının devredilemezliği düzenlenmiştir.¹⁴²

Kanuni düzenleme gereğince şirket sözleşmesinde belirli ya da belirlenebilir pay sahiplerine veto hakkı tanınabilecektir. Veto hakkına sahip olan ortak, şirket yönetiminde büyük ölçüde etkili olabilme olanağı kazanacaktır. Bu haliyle veto hakkı pay sahibinin kendisine tanınmış bir hak olduğundan pay sahibinin şirket ortaklığından ayrılması ile bu hak da sona erecektir.

1.3.3.2. İdari (Yönetimsel) Haklar

1.3.3.2.1. Genel Kurula Katılma, Öneride Bulunma Hakkı

Limited şirketlerde her pay sahibi genel kurula katılma ve öneride bulunma hakkına sahiptir.¹⁴³ Bu haklar pay sahipleri için vazgeçilmez haklardandır. Pay sahipleri genel kurula kendileri bizzat katılabilecekleri gibi diğer pay sahibi ya da üçüncü kişi tarafından temsil edilebilirler (TTK m. 617/3- son cümle). TTK'nın 617/3. maddesinde önerilere ilişkin ise anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir.

1.3.3.2.2. Oy Hakkı

Oy hakkı, pay sahipleri bakımından vazgeçilemez haklar arasında yer almaktadır. Her pay sahibi en az bir oy hakkına sahip olacaktır (TTK m. 618/1).¹⁴⁴ Pay sahiplerinin oy hakkı sahip oldukları payın itibari değerine göre hesaplanacaktır. Pay sahibine, sahip olduğu esas sermaye payının itibari değerine göre her yirmibeş Türk lirası bir oy hakkı

¹⁴¹ https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/de E.T.: 01/04/2022.

¹⁴² https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/de E.T.: 01/04/2022.

¹⁴³ Çebi, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s. 896.

¹⁴⁴ Çebi, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s. 896.

verecektir (TTK m.618/1- 2. cümle). Esas sözleşme ile daha fazla bir miktar öngörülmesi mümkündür.¹⁴⁵

1.3.3.2.3. Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü ve İptalini Dava Etme Hakkı

Her pay sahibi, limited şirketlerde genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünün tespiti veya iptali için dava açma hakkına sahiptir.¹⁴⁶ TTK'nın 622. maddesindeki düzenlemeye göre limited şirketlerde genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünün tespiti veya iptali için açılacak davalara ilişkin anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyasen uygulanacaktır.

1.3.3.2.4. Çıkma Hakkı

Esas sözleşme ile pay sahiplerine çıkma hakkı tanınabilir ve buna ilişkin şartlar düzenlenebilir (TTK m. 638/1)¹⁴⁷ Çıkma talebinin şirket tarafından kabulü ile pay sahibi ortaklık sıfatını kaybetmiş olacaktır. Aynı zamanda her pay sahibi haklı sebeplerin varlığı halinde çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme kararının kesinleşmesi ile pay sahibi ortaklıktan çıkmış olacaktır.¹⁴⁸

1.3.3.2.5. Haklı Sebeple Ortaklığın Feshini İsteme Hakkı

TTK'nın 636/3. maddesinde limited şirketlerde haklı sebebin varlığı halinde pay sahiplerinin şirketin feshini isteyebileceği düzenlenmiştir. Mahkeme şirketin feshini isteyen pay sahibinin payının gerçek değerinin ödenmesi ile ortaklıktan çıkarılmasına ya da duruma uygun düşen bir çözüme dair karar verebilecektir (TTK m. 636/3- son cümle) Bu şekilde kanunumuzda hakime şirket yararına müdahalede bulunmasına ilişkin kanuni düzenlemeye yer verilmiştir.¹⁴⁹

¹⁴⁵ Pulaşlı, 2018, s.2806.

¹⁴⁶ Çebi, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s. 898.

¹⁴⁷ Pulaşlı, 2018, s.2809; Çebi, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s. 898.

¹⁴⁸ Pulaşlı, 2018, s.2810.

¹⁴⁹ Pulaşlı, 2018, s.2810; Çebi, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s. 899.

1.3.3.2.6. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

Pay sahipleri, şirketin bütün iş ve hesapları hakkında bilgi isteme ve inceleme yapma hakkına sahiptir (TTK m. 614/1).¹⁵⁰ Pay sahipleri, bilgiyi müdürlerden isteyecektir.¹⁵¹ Müdürler şirket zararına olacak şekilde kullanılması riski görürse bilgi alma ve inceleme hakkını engelleyebilecektir.¹⁵² İşbu engellemeye ilişkin pay sahibinin başvurusu üzerine genel kurulca bir karar verilecektir (TTK m. 614/2). Şirket genel kurulunca bilgi alma ve inceleme hakkının engellenmesi durumunda ise pay sahibi mahkemeye başvurabilir (TTK m. 614/3). Mahkeme bilgi alma ve inceleme talebine ilişkin kesin olarak karar verir (TTK m. 614/3- son cümle).¹⁵³

1.3.3.2.7. Azınlık Hakkı

Limited şirketlerde esas sermayenin onda birlik oranla sahibi olan pay sahiplerinin azınlık hakları bulunmaktadır. Anonim şirket ile benzer bir durum söz konusudur. Limited şirketlerde genel kurulun toplantıya çağırılması (TTK m. 617/2), genel kurul toplantısında gündeme madde eklenmesi (TTK m. 617/3) gibi azınlık hakları anonim şirketlere atıfla düzenlenmiştir.¹⁵⁴

1.3.4. Limited Şirketlerde Paydan Kaynaklanan Borçlar

1.3.4.1. Sermaye Koyma Borcu

Limited şirketlerde sermaye koyma borcu şirketin kuruluşunda ya da sermaye artırımında payın taahhüt edilmesi ile doğmaktadır.¹⁵⁵ Pay sahiplerinin şirkete karşı sorumlulukları

¹⁵⁰ **Mineliler**, s.15.

¹⁵¹ **Mineliler**, s.16; **Çebi**, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s. 897.

¹⁵² **Pulaşlı**, 2018, s.2810; **Mineliler**, s.18.

¹⁵³ **Pulaşlı**, 2018, s.2811; **Mineliler**, s.19.

¹⁵⁴ **Pulaşlı**, 2018, s.2811; **Çebi**, Limited Şirkette Ortakların Hakları, s. 899.

¹⁵⁵ **Baş Seçmen**, s. 18.

sermaye koyma borcu ile sınırlıdır.¹⁵⁶ Tek borç ilkesinin istisnaları olarak limited şirketlerde ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri getirilmesi mümkündür.¹⁵⁷

1.3.4.2.Ek Ödeme Yükümlülüğü

Limited şirketlerde pay sahipleri esas sözleşme ile öngörülmesi halinde ya da Kanunda yer alan şartların gerçekleşmesi durumunda esas sermaye payı dışında ek ödeme ile diğer bir deyişle nakdi ödeme yapmakla yükümlü tutulabilmektedir (TTK m. 603/1). Ek ödeme yükümlülüğünün şirket esas sözleşmesinde yer alması gereklidir. Şirket genel kurulu tarafından alınacak bir karar ile ek ödeme yükümlülüğü belirlenemez.¹⁵⁸ Sonradan ek ödeme yükümlülüğünün düzenlenmesinde ise esas sözleşmenin değişikliğinin yapılması ve buna yönelik genel kurul kararı oybirliği ile alınabilir (TTK m. 607/1).¹⁵⁹

Ek ödeme yükümlülüğü ile ortağa yüklenen borç ile amaç finansal bakımından olumsuz durumda bulunan şirketin bilanço açığının kapatılmasında ortaklığa yardımcı olunmasını sağlamaktır.¹⁶⁰ İflasın açılması ile ek ödeme yükümlülükleri muaccel hale gelir.¹⁶¹ Şirket, ortağın şirketten ayrıldığına tescilinden itibaren iki yıl içinde iflası halinde de eski ortakdan ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenebilecektir.¹⁶²

1.3.4.3.Yan Edim Yükümlülüğü

TTK'nın 606. maddesindeki düzenlemeye göre şirketin işletme konusuna hizmet edecek yan edim yükümlülüklerinin pay sahiplerine yüklenebilecektir. Bu 6762 sayılı TTK'da düzenlenmemiş bir müessesedir. Limited şirketlerde yan edim yükümlülükleri ise şirketin kişisel öğelerini baskınlaştıran özelliklerindendir.¹⁶³ Yan edim yükümlülükleri ile paydaşın sermaye koyma borcu ya da ek ödeme yükümlülüğü dışında paydaşa şirkete

¹⁵⁶ **Baş Seçmen**, s. 18.

¹⁵⁷ **Baş Seçmen**, s. 19.

¹⁵⁸ Yarg. 11 HD. 2018/4878 E. 2019/6438 K. T. 10.10.2019. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/E.T.: 19/03/2022>); **Turan**, s. 222.

¹⁵⁹ **Pulaşlı**, 2018, s.2815.

¹⁶⁰ **Karakılıç**, s.108; **Ünlü**, Tüm Yönleriyle Limited Şirketler, s.103; **Turan**, s. 220.

¹⁶¹ **Ünlü**, Tüm Yönleriyle Limited Şirketler, s.103.

¹⁶² **Ünlü**, Tüm Yönleriyle Limited Şirketler, s.103.

¹⁶³ **Pulaşlı**, 2018, s.2820.

karşı bir takım edimlerde bulunmasının yüklenilmesi ifade edilmektedir. Edim ise borçlunun alacaklıya karşı yükümlülük altına girdiği bir davranış şeklidir. Tali nitelikte olan yan edim yükümlülükleri yapma, yapmama, katlanma gibi edimleri içeren yükümlülükler olabilmektedir. Dolayısıyla yan edim yükümlülükleri de belli bir amaca hizmet eden davranış yükümlülükleridir.¹⁶⁴

1.3.4.4. Bağıllık Yükümlülüğü

Limited şirketlerde pay sahiplerinin bağıllık yükümlülüğü bulunmaktadır. Bağıllık yükümlülüğü kapsamında pay sahipleri şirketin sırlarını saklama yükümlülüğü altındadır (TTK m. 613). Sır saklama yükümlülüğü vazgeçilmez niteliktedir ve esas sözleşme ya da genel kurul kararı ile kaldırılması mümkün değildir (TTK m. 613/1-son cümle).¹⁶⁵ Yine bağıllık yükümlülüğü kapsamında pay sahiplerinin şirketin menfaatlerine zarar verecek şekilde iş ve işlemlerden kaçınması gerekmektedir. Rekabet yasağı da bu kapsamda esas sözleşme ile öngörülebilir (TTK m. 613/2-son cümle).

1.3.5. Tek Kişilik Limited Şirket

TTK m. 573/1. hükmüne göre limited şirket bir ya da daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulabilecek, TTK m. 574/2 hükmü gereği ise ortak sayısının bire düşmesi halinde şirket mevcut haliyle devam edebilecektir. İsv. BK'nın 775. maddesinde tek kişilik limited şirket benimsenmiştir

Avrupa Birliği'nin 2009/102/EC sayılı Direktif'in¹⁶⁶ 2. maddesinin 1. fıkrasında¹⁶⁷ genel anlamda şirketlerin baştan itibaren ya da sonradan tek kişiden ibaret olabileceği düzenleme altına alınmıştır. Tek kişilik limited şirket kabul edilmiştir. Tek kişilik anonim şirketler gibi tek kişilik limited şirketler, tek ortakla kurulmak suretiyle, miras yoluyla payın intikal etmesiyle, payların tek kişiye satılması suretiyle, şirketler topluluğundaki

¹⁶⁴ **Bahar Sayın**, s. 27; **Pulaşlı**, 2018, s.2821; **Karakılıç**, s. 110.

¹⁶⁵ **Pulaşlı**, 2018, s.2813.

¹⁶⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0102&from=EN>

¹⁶⁷ DIRECTIVE 2009/102/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 16 September 2009 article 2/1: “ A company may have a sole member when it is formed and also when all its shares come to be held by a single person (single-member company).”

hâkim şirketin azlığın paylarını alma hakkını kullanması yoluyla, şirketlerin birleşmesiyle, bölünmesiyle ve tek kişi işletmesinin limited şirkete dönüşmesi yoluyla oluşabilecektir.¹⁶⁸

Tek kişilik limited şirket, geçici ve spesifik bir hukuki durumu ifade etmektedir.¹⁶⁹ Öyle ki tek ortaklı limited şirket paylarından farklı kişilerin devralması sonucu ortak sayısının bir ortaktan çok sayıda ortağa çıkması halinde bu yeni durumun tescil ve ilanı gerekmektedir. Aynı şekilde çok ortaklı bir limited şirketin paylarının tek bir ortak ya da üçüncü kişi tarafından devralınması halinde de TTK'nın 574/2. maddesi uyarınca yedi gün içinde limited şirketi devralanın müdüre durumu bildirmesi gerekir. Şirket, tek kişilik limited şirket olduğunu ve tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığına ilişkin bilgileri tescil ve ilanı için ticaret siciline bildirim yapacaktır.

¹⁶⁸Yarar , s.74.

[https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/71668/550702.pdf?sequence=](https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/71668/550702.pdf?sequence=1)

¹⁶⁹ Pulaşlı, 2018, s. 2720.

2. BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY DEVRİ

2.1.GENEL OLARAK

Anonim şirket, TTK'nın 329. maddesinde tanımlanmış olup sermayesi paylara bölünmüş olan ve şirket borçlarından şirketin kendi malvarlığı ile borçlularına karşı sorumlu olduğu bir sermaye şirkettir.¹⁷⁰ Anonim şirketlerde, her bir ortak koymuş olduğu ya da koymayı taahhüt ettiği sermaye karşılığı pay sahibi olur. Pay sahipleri paydan kaynaklanan tüm hakları ve borçları da edinirler.

Kanunda anonim şirketlerin sermayesinin elli bin Türk lirasından az olamayacağı, sermaye artırımında yönetim kuruluna tanınmış yetki tavanını gösteren kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş halka açık olmayan anonim şirketlerde ise başlangıç sermayesinin yüz bin Türk lirasından az olamayacağı düzenlenmiştir.¹⁷¹ Pay sahiplerinin asli yükümlülüğü şirkete karşı sermaye koyma borcunun yerin getirilmesidir. Emredici nitelikteki TTK'nın 480. maddesindeki¹⁷² düzenlemeye göre kanuni istisnalar haricinde tek borç ilkesi benimsenmiştir.¹⁷³

Anonim şirketlerde sermayenin korunması esasları çerçevesinde Kanun'da şirketten çıkma düzenlenmemiştir. Ancak payın serbestçe devredilebilirliği ilkesi

¹⁷⁰ Anonim şirket borçlarından yalnızca şirket kendi malvarlığı ile sorumludur. Pay sahipleri tek borç ilkesi sonucu olarak şirkete karşı sermaye koyma borcu dışında sorumlu değildir (TTK m. 329); **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, s. 24; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.305; **Tekinalp**, s.77; **Boyras**, s.115.

¹⁷¹ Sermayenin korunması ilkesinin bir unsuru olarak Kanunda şirketlerin kuruluşunda asgari bir sermayenin varlığının sağlanması gereği düzenlenmiştir.(**Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, s. 107; **Tekinalp**, s.84.); Halka açık olmayan anonim şirketlerin başlangıç sermayesi 100.000,00 TL'den aşağıda bir bedel olamayacaktır. Asgari bedel Cumhurbaşkanınca artırılabilir. (TTK m. 332).

¹⁷² Kanun maddesinde istisnalar dışında pay sahibine pay bedeli karşılığı payın itibari değeri dışında herhangi bir borç yükletilemeyecektir. Pay sahipleri şirkete verdikleri sermaye bedelini şirketten isteyemeyeceklerdir (TTK m. 480).

¹⁷³ **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.449; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.75; Tek borç ilkesi de emredici nitelikte düzenlenmiştir (**Öztürk Akkartal/ Kandiraloğlu Cuyan**, s. 408).

benimsenmiştir.¹⁷⁴ Pay sahibi ortaklık pay sahipliğinden ayrılma iradesi ile payını ekonomik amaçla da kar etmek ya da zarar etmemek maksatları ile de devredebilecektir.

Anonim şirketlerde payın aslen iktisabı ya da sonradan devren iktisabı mümkündür.¹⁷⁵ Aslen iktisap, şirketin kuruluşunda, sermaye artırımında payın taahhüdü ya da halka açık anonim şirketlerde ihraç edilen kaydı payların iktisabı ile pay sahipliğinin ortak tarafından edinilmesini ifade etmektedir.¹⁷⁶ Şirketin kuruluş aşamasında payların ediniminin sicile tescili gerekmektedir. Öyle ki anonim şirkete ilişkin ortaklık ilişkisi tescil ile doğacaktır.¹⁷⁷

Anonim şirketler halka açık anonim şirketler ve halka kapalı (kapalı) tip anonim şirketler olmak üzere iki ayrı başlık altında tasnif edilebilir. Halka açık anonim şirketlerde pay devri SPK'nın 16. maddesindeki düzenleme çerçevesinde yapılmaktadır. Kapalı (aile tipi) anonim şirketlerde pay devir serbestisinin iradi olarak esas sözleşme ile sınırlandırılması mümkündür.¹⁷⁸ Bu durumda bağlam pay sahipleri için bağlayıcı olacaktır. Aslında buradaki amaç ortaklar tarafından yabancılaşmanın önlenmesinin istenmesidir. Ortaklıkça şirket esas sözleşmesi ile de nama yazılı hisse senetlerin devrinde diğer ortakların muvafakatinin alınmasına dair düzenleme getirilebilecektir.¹⁷⁹

2.2.ANONİM ŞİRKETLERDE PAYIN SENEDE BAĞLANMASI

2.2.1. Pay Senedi Türleri

Anonim şirketler, diğer sermaye şirketleri gibi sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olup ortaklar koyduğu veya koymayı taahhüt ettiği sermaye ile şirkette pay sahibi olmaktadır.

¹⁷⁴ Sevi, s. 53.

¹⁷⁵ Çebi, Şirketler Hukuku, s. 255; Sevi, 36.

¹⁷⁶ Sevi, s.36.

¹⁷⁷ Pulaşlı, 2015, s.1810

¹⁷⁸ Kayıhan, s.172.

¹⁷⁹ Aksoy, s. 46.

Pay senetleri kıymetli evrak niteliğinde, temsil ettikleri paya ilişkin hakların kullanımını, hukuki işlemlere konu edilmesini ve devrini kolaylaştıran senetlerdir.¹⁸⁰

Pay senetlerinin bastırılması ile pay sahipliğinin ileri sürülebilmesinde kolaylık sağlanmıştır. Diğer bir deyişle anonim şirketlerde pay sahipliği ispat aracı olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla da pay sahiplerinin pay senedi bastırılmasını talep etmekte hukuki yararlarının bulunduğunu kabul etmek gerekir.

Anonim şirketlerde iki çeşit pay senedi mevcuttur. Bunlardan biri hamiline yazılı pay senedi bir diğeri ise nama yazılı pay senedir.¹⁸¹ (TTK m.484) Hisse senetleri ile sahip olunan pay üzerindeki hukuki işlemler kolaylaşacaktır. Pay senetleri kıymetli evrak niteliğini haiz olup ekonomik değeri bulunan senetlerdir. Pay senetlerinin varlığı, ekonomik bu değer üzerinde devir, rehin gibi pek çok hukuki işlemin tesisinde pratiklik sağlayacaktır.

Çıkarılan pay senetleri ile pay hakkı ise birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Pay ve hisse senetlerinin birbirinden bağımsız olarak ileri sürülmesi ya da devredilmesi mümkün değildir.¹⁸² Pay senetleri paya ilişkin bilgileri açıklayıcı niteliği haizdir. Bir hakkın kurulmasına ilişkin bir işlevi bulunmamakta yalnızca payı temsil etmektedir.

2.2.2. Pay Senedi Türünün Dönüştürülmesi

Anonim şirketlerde esas sermayeyi oluşturan payları temsilen bastırılan hisse senetlerinin ne kadarının nama yazılı ne kadarının hamiline yazılı olacağı hakkında kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Anonim ortaklık, kanuni düzenlemeler ve esas sözleşme hükümlerine uymak kaydıyla pay senetleri çıkarabilmektedir. Esas sözleşmede bağlam hükmünün öngörülmesi halinde pay senetlerinin nama yazılı olarak düzenlenmesi gerekir. Pay senetlerinin yerine çıkarılan ilmühaberler hakkında ise kıyasen nama yazılı

¹⁸⁰ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.532; **Çetiner/ Bozkurt-Yüksel**, s.241; **Kayhan**, s.254; **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.14; **Tekinalp**, s.99.

¹⁸¹ **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.59; **Çiftçi**, s.532.

¹⁸² **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.612.

pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanacaktır (TTK m.486/2-son cümle).¹⁸³ İlmühaberler alacağın temliki hükümlerine göre devrolabilir. İşbu devir, pay defterine yazım tarihinden itibaren şirkete karşı hüküm ifade edecektir.

Esas sözleşmede aksi kararlaştırılmadı ise çıkarılan payın türünün dönüştürme yoluyla değiştirilmesi, esas sözleşme değişikliği ile mümkündür (TTK m.485).¹⁸⁴ Nama yazılı pay senetleri hamile, hamile yazılı pay senetleri de nama yazılı pay senetlerinin çevrilebilecektir (TTK m.650). Kanunen payın türünün dönüştürmenin öngörüldüğü hallerde yönetim kurulu tarafından karar alınacaktır. Yönetim kurulu gerekli kararı uygular ve esas sözleşmeye uygun olacak şekilde gerekli işlemleri yapar (TTK m. 485).

Hamiline yazılı pay senedinin nama yazılı pay senedine dönüştürülmesinde bu hususta öncelikle yönetim kurulunca bir karar gerekmekte olup ayrıca bu karar ticaret siciline tescil ve ilan edilecektir. Ayrıca bu karar şirketin internet sitesine konulur.

Nama yazılı hisse senetlerinin hamiline yazılı hisse senetlerine dönüştürülmesinde ise pay bedellerinin ödenmesi şart olup ancak pay bedeli tamamen ödenmiş olan nama yazılı hisse senedi, hamiline yazılı hisse senedine dönüştürülebilir. Tescilden önce pay senedi çıkarılması durumunda ise pay senedini çıkaran kişi, bundan doğabilecek zararlardan sorumlu olacaktır.¹⁸⁵ Öyle ki bilindiği üzere hamiline yazılı pay senedinin bastırılması için özellikle o paya ilişkin sermaye borcunun tamamen ödenmiş olması ön koşulu bulunmaktadır.

2.2.3. Pay Senedinin Muhteviyatı

Pay senetlerinin şekli özellikleri Kanun koyucu tarafından detaylı olarak düzenlenmiştir. TTK'nın 487. maddesi hükmüne göre senedin şirketin unvanını, esas sermaye tutarını, kuruluş tarihini, bu tarihteki sermaye tutarını, çıkarılan pay senedinin tertibini, bunun

¹⁸³ **Pulaşlı**, s. 2190.

¹⁸⁴ **Sevi**, s.199.

¹⁸⁵ **Akbulak**, s.507.

tescili tarihini, senedin türünü ve itibari değerini, kaç payı içerdiğini belirtmesi ve şirket adına imza etmeye yetkili olanlardan en az ikisi tarafından imza edilmiş olması şarttır.¹⁸⁶

Kapalı tip anonim şirketlerde pay senedinin şekline ilişkin de düzenleme yapılmış buna göre pay senedinin baskı şeklinde imzanın delikli olması güvenlik tedbiri olarak sayılmıştır (TTK m. 487). Ayrıca sahteciliğin engellenmesi için güvenlik önlemlerinin pay senetleri için uygulanması gerektiği hususu belirtilmiştir. 6762 sayılı eTK pay senetlerinin güvenliği için herhangi bir tedbir öngörmemişken 6102 sayılı TTK bu konuda düzenleme içermektedir.

Payın itibari değeri, anonim şirkette esas sermaye payının ekonomik anlamda ihtiva ettiği bedeli ifade etmektedir. Öyle ki paya ilişkin olan hak ve borçların belirlenmesinde de payın itibari değeri esas alınır. Payın devri, kar payının dağıtılması, oy hakkının kullanılması¹⁸⁷, ortakların eşit işleme tabi tutulması gibi hususlarda da esas olarak payın itibari değeri dikkate alınmaktadır.¹⁸⁸ Pay senedinde payın itibari değerinin yazılı olması payın devrini kolaylaştıracak ve pay bakımından açıklık sağlayacaktır.

Kanun koyucu nama yazılı pay senetleri için ise diğer şartların yanında pay sahiplerinin adının ya da pay sahibi tüzel kişi ise ticaret unvanının, yerleşim yerinin ve payın bedelinin ne kadarlık miktarının ödendiğinin payın muhteviyatında yer alması gerektiğini düzenlemiştir.¹⁸⁹ Bunlar pay senedinin şekil ve geçerlilik şartlarıdır. Kanun gereği pay senetleri, şirketin pay defterine kaydolunur (TTK m. 487/2).

Kapalı şirketler (aile tipi) için ise kanun koyucu ayrıca baskı şeklinde imzanın delikli olması veya sahteciliği engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin uygulanması gerektiğini de belirtmiştir.

¹⁸⁶ **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.65; **Tekinalp**, s.101; **Kır**, Anonim Şirketler, s.523.

¹⁸⁷ Oy hakkının kullanılması şirketin iradesinin oluşmasında, yönetiminde ve temsilinde pay sahiplerinin iradesini ortaya koyabildiği bir pay sahipliğinden kaynaklanan haktır (**Aytuğar**, s.5).

¹⁸⁸ **Hamamcıoğlu/Biçer**, s. 61.

¹⁸⁹ **Akbulak**, s.509.

Hamile yazılı pay senetlerinde pay sahiplerinin isimleri ve adresleri yazılmaz.¹⁹⁰ Uygulamada ise pay defterine hangi seri numarasının, ne miktar sermaye karşılığı pay için hamiline yazılı pay senedi çıkarıldığı ve bastırıldığı yazılmaktadır. Ayrıca bu tür paylara sahip olan, bu senetleri devralan kimseler, şirkete adres bırakmaları halinde özellikle genel kurul toplantılarına davetin taahhütlü mektupla yapılması sağlayabileceklerdir. 7262 sayılı Kanun ile TTK'da yapılan değişiklikler ile ise pay senedinin bastırılmasında ve devrinde MKK'ya bildirim yükümlülükleri getirilmekle pay senetlerinin kimin uhdesinde olduğunun daha bilinebilir bir hal alması sağlanmıştır (TTK m. 486, m.489).

2.2.4. Pay Senetlerinin Bastırılması

TTK'nın 486. maddesi uyarınca pay senetlerinin bastırılması belirli esaslar çerçevesinde düzenlenmiştir. Nama yazılı senetler bakımından ise hamiline yazılı senetlerde olduğu gibi bir hisse senedi çıkarma zorunluluğu öngörülmemiş olup bu durum hamiline yazılı hisse senetlerinin tedavül (dolaşım) amaçlı niteliği haiz olmalarından kaynaklanmaktadır.¹⁹¹

Pay senetlerinin kısa süre içerisinde bastırılması ve ortaklara dağıtılması esastır. Ortaklığın kuruluşunda ya da devamında pay senetleri bastırılabilir. Ancak TTK'nın 486. maddesindeki düzenleme uyarınca ortaklığın ticaret siciline tescilinden önce pay senetleri çıkarılamaz. Çıkarılan pay senetleri de geçersiz olacaktır.¹⁹²

Pay senedi bastırılmasına ilişkin yönetim kurulu tarafından karar alınır. Alınan işbu karar tescil ve ilan edilir. Şirketin internet sitesinde de karar yayınlanır. Öte yandan hisse senedi bastırılincaya kadar ilmühaber çıkarılabileceği düzenlenmiş olup bunlarda da nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümleri kıyas yoluyla uygulanacaktır (TTK m.486/2).¹⁹³

¹⁹⁰ **Tekinalp**, s.95.

¹⁹¹ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.614.

¹⁹² **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.532; **Kır**, Anonim Şirketler, s.516.

¹⁹³ **Çiftçi**, s.536.

Nama yazılı hisse senetlerinde belli bir süre öngörülmemiş diğer yandan TTK'nın 486. maddesinde hamiline yazılı hisse senetlerinin bastırılması için üç aylık süre öngörülmüştür. Hamiline yazılı pay senedi, pay bedelinin tamamen ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde yönetim kurulu tarafından bastırılıp pay sahiplerine dağıtılacaktır. Kanun koyucu bu süreyi belirleyerek anonim ortaklıkta yönetim kurulunun söz konusu hisse senetlerini çıkartmayarak ortaklara fiilen bir devir güçlüğü yaratmasını önlemeyi amaçlanmıştır.

Kanaatimizce; hamiline yazılı senetleri için düzenlenen en geç üç aylık sürenin kıyasen nama yazılı hisse senetleri ile ilmühaberler için uygulanabilmesi, bu sürenin kanuni düzenleme bulunmayan hisse senedi ve onu yerine çıkarılacak ilmühaber için de geçerli olması gerekmektedir. Aksi takdirde hak kayıpları doğabilecektir.¹⁹⁴ Ayrıca senet çıkarmanın ve bastırmanın, mali yük, çok büyük uğraş ya da bürokratik işlem gerektirmediği de göz önüne alındığında Kanunen öngörülen en fazla üç aylık sürenin kısa bir süre olmadığı anlaşılmaktadır.

Nama yazılı pay senetlerine ilişkin yönetim kurulunun kendiliğinden hisse senedi bastırıp pay sahiplerine dağıtma yetkisi bulunmaktadır. Azınlık tarafından da pay senetlerinin bastırılması için istemde bulunulabilir. Kanuni düzenlemede azınlıktan ne anlaşılabileceği açık değil ise de azınlığa ilişkin Kanun'da yer alan diğer düzenlemelerine bakıldığında (TTK m. 411, 412, 399/4, 420, 439, 531) kapalı tip anonim şirketlerde onda bir pay sahibi, halka açık anonim şirketlerde yirmide bir pay sahibi ya da pay sahiplerinin kastedildiği anlaşılmaktadır.¹⁹⁵ Azınlık kavramı halka açık anonim şirketler bakımından farklı ve halka açık olmayan anonim şirketlerde farklı yüzdeler ile ifade edilmiştir.

Burada azınlığın istemi üzerine sadece azınlık pay sahiplerine değil, tüm pay sahipleri için nama yazılı hisse senedinin çıkarılması söz konusudur. Kanaatimizce; kanun koyucu, azınlığın istemi üzerine ne kadar sürede nama yazılı hisse senetlerinin bastırılacağını ve

¹⁹⁴ Aynı yönde bkz. **Pulaşlı**, 2015, s.1585.

¹⁹⁵ **Karamanlioğlu**, s.250.

pay sahiplerine dağıtılacağını düzenlememiş ise de Kanun'un amacını da dikkate alarak burada kıyasen üç aylık sürenin uygulanması gerekmektedir.¹⁹⁶

2.2.5. Pay Senedi Çıkarılmasından Vazgeçilme Sorunu

TTK'nın 486/2. maddesindeki düzenleme incelendiğinde hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin hükmün emredici nitelikte olduğu görülmektedir.¹⁹⁷ Bu durumda pay sahiplerinin pay senedinin çıkarılmasında ve bastırılmasında feragat etmeleri ve vazgeçmeleri sorunu ortaya çıkmaktadır. Pay sahiplerinin pay senedi bastırılmasını talep hakkından vazgeçilmesine dair esas sözleşmeye hüküm konulup konulmayacağı hususu gündeme gelmektedir.

Kapalı tip anonim şirketlerdeki azınlık pay sahibi ya da pay sahiplerinin pay senedi bastırılmasında üçüncü kişilere karşı pay sahipliğini ispat bakımından korunmaya değer bir yararı bulunmaktadır. Öyle ki pay sahibinin pay senedinin bastırılması halinde pay sahipliğini ispatla birlikte payın üçüncü kişilere de devri kolaylaşacaktır. Kanunun emredici hükmü nedeniyle aksi esas sözleşmede kararlaştırılmaz ve bu haktan vazgeçilemez.

TTK'nın 340. maddesindeki düzenlemeye göre esas sözleşme hükümlerinin Kanundan ayırık bir düzenleme içermesi için Kanunun buna açıkça izin vermesi gerekmektedir.¹⁹⁸ Alm. POK m. 23/(5) hükmü ile paralel düzenlemeye yer verilmiştir.¹⁹⁹ Hamiline yazılı pay senedi çıkarılmasına ilişkin TTK m. 486/2. hükmü emredici nitelikte olduğundan hamiline yazılı pay senedinin çıkarılması koşullarına ilişkin farklı bir düzenlemenin esas sözleşmede yer alması mümkün değildir. Diğer bir deyişle, esas sözleşmeye konulacak

¹⁹⁶ Aynı yönde bkz. **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.608.

¹⁹⁷ Emredici hükümler başlıklı TTK'nın 340. maddesinde emredici hükümler ilkesi düzenlenmiştir. Kanun tarafından açıkça izin verilmediği hallerde esas sözleşme ile Kanuni düzenlemelerden ayırık düzenleme yapılması mümkün değildir.

¹⁹⁸ **Karasu**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, s.312, **Ercan**, s.1246; **Eminoğlu/Dalgıç Altıntaş**, s.3; **Öztürk Akkartal/ Kandıralıoğlu Cuydan**, s. 407.

¹⁹⁹ https://www.gesetze-im-internet.de/aktg/_23.html E.T.: 31/03/2022.

bir hükümle veya pay sahiplerinin imza edilen bir sözleşme ile hamiline yazılı pay senedinin çıkarılmasından feragat edilmesi mümkün değildir.

Nama yazılı pay senedi bastırılmasına ilişkin talep hakkı kanuni düzenleme pay sahiplerine bireysel olarak değil azınlığa tanınmış bir haktır. Azınlık konumunda olan pay sahipleri kapalı tip (aile tipi) anonim ortaklıklarda esas sermayenin yüzde onuna, halka açık anonim ortaklıklarda ise borsaya kote edilmiş olanlar hariç çıkarılmış veya ödenmiş sermayenin yüzde beşine sahip pay sahipleridir. Dolayısıyla TTK'ya göre azınlık hakkı oluşturmayan her pay sahibinin bireysel olarak nama yazılı pay senedi çıkarılmasını şirketten talep etme hakkı bulunmadığından pay sahiplerinin nama yazılı pay senedi çıkarılması hususunda vazgeçilemez nitelikte bir hakkı da yoktur. Vazgeçilemez nitelikteki istem hakkı azınlığa aittir.²⁰⁰

Payları borsaya kote edilmiş halka açık anonim şirketlerde ise SPK'nın 13. maddesindeki düzenlemeye göre sermaye piyasası araçlarının senede bağlanmaksızın elektronik ortamda kaydedilmesi ve devrin elektronik ortamda kayıt altında tutulması esas olduğundan fiziki olarak pay senedi çıkarılmaz. Bu şirketlerde payların kaydi değer haline getirilmesi söz konusudur. Kanundaki düzenlemeye göre bu tip anonim şirketlerde pay sahiplerinin herhangi bir istemde bulunulmasına gerek olmaksızın paylar kaydi değer haline getirilmekte ve elektronik ortamda Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) tarafından izlenmektedir.

2.2.6. Pay Senedi Yerine Bastırılan Geçici Senetler: İlmühaberler

İlmühaberler geçici olarak payı temsilen bastırılan senetlere verilen isimdir.²⁰¹ TTK'nın 486/2 maddesinin son cümlesinde pay senedi bastırılınca kadar ilmühaber çıkarılabileceği hususu düzenlenmiş ise de Kanunda ilmühaber çıkarılmasını zorunlu kılacak herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak Kanun metninden ilmühaberlerin pay senetleri yerine çıkarılabileceği anlaşılmaktadır.

²⁰⁰ Pulaşlı, 2018, s.2013.

²⁰¹ Çebi, Şirketler Hukuku, s.249; Çetiner/ Bozkurt-Yüksel, s.246; Altaş, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.87, Kayıhan, s. 254; Sevi, s. 316; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.169; Tekinalp, s.103.

İlmühaberlerin yerine çıkarıldıkları pay senetleri gibi nama ve hamiline olarak iki farklı şekilde düzenlenmeleri mümkündür. Pay karşılığı sermaye koyma borcu tamamen ya da kısmen yerine getirilmiş olan nama yazılı payların yerine nama yazılı ilmühaberler çıkarılacaktır. Hamiline yazılı pay senetleri yerine geçici olarak pay sahibinin paydan kaynaklanan sermaye koyma borcunu tamamen yerine getirmemiş olması hali TTK'nın 491/2. maddesinde düzenlenmiştir. Öyle ki Kanunun 486/2. maddesinde hamiline yazılı hisse senetlerinin şirket tarafından üç aylık süre içerisinde bastırılıp dağıtılacağı emredici hükümle düzenlenmiştir. Yine Kanunda bu süre zarfında ilmühaber çıkarılabileceği düzenlenmiştir. Üç aylık süreçte çıkarılan ilmühaberler kanunen nama yazılı hisse senetlerine ilişkin hükümlere tabi olacaktır²⁰².

Payı temsil edecek olan ilmühaberlerden paydan kaynaklı hakların kullanılmasında pay sahibine kolaylık sağlayacaktır. İlmühaberlerin devri de nama yazılı pay senetlerin devri ile aynı hükümlere tabi olarak diğer bir deyişle ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile yapılabilecektir.²⁰³ 6762 sayılı eTK'nın 411. maddesindeki düzenlemede ilmühaberinin hamiline yazılı pay yerine bastırılmış olması halinde alacağın temliki hükümlerine tabi olarak devredilebileceği, hamiline yazılı pay için bastırılması halinde nama yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin hükümlere tabi olacağı düzenlenmişti. 6102 sayılı Kanundaki düzenleme ile işbu ikili ayırmadan vazgeçilmiştir.²⁰⁴

2.3.KAYDI SİSTEM

Kaydi sistem, kaydileşebilecek tüm sermaye araçlarının ve bunlara ilişkin hakların kayıt altına alınmasını ve bu araçlar hakkındaki işlemlerin kaydi olarak yapılabilmesini ifade etmektedir.²⁰⁵ Kaydileştirme kavramı, dar anlamda fiziki olarak senet bastırılmayarak

²⁰² **Kır**, Anonim Şirketler, s.527; Yarg. 11. HD. 2016/2256 E. 2016/3000 K. T. 17.3.2016 (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.: 19/03/2022)

²⁰³ **Altas**, Anonim Şirketlerde Pay Devri ile Pay Senedi Devri Arasındaki Farklar, s. 77; **Tekinalp**, s.103.

²⁰⁴ **Sevi**, s. 318.

²⁰⁵ **Ünal**, s.167; **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.69; **Tekinalp**, s.98.

elektronik ortamda kayıtların oluşturulması anlamında kullanılmaktadır.²⁰⁶ Geniş anlamda kaydileştirme kavramı ise, kaydileştirilen sermaye piyasası araçlarının elektronik ortamda kaydedilmesi, merkezi saklama kuruluşları ile sermaye piyasası araçları üzerindeki hakların kullanılması ve bu araçların hukuki işlemlere konu edilmesini kapsayacak şekilde kullanılmaktadır.²⁰⁷

Kaydi sistemin hem avantajları hem de dezavantajları bulunmaktadır. Kaydi sistemin avantajları arasında öncelikle senet basım masrafları kaydi sisteme geçiş ile azalacaktır. Ayrıca senetlerin saklanması, sigortalanması gibi ek masraflar da ortadan kalkacaktır. Bir diğer avantaj ise sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesi halinde bu araçlara ilişkin işlemler daha hızlı yapılabilmektedir.²⁰⁸ Kaydi sistem, sermaye piyasası araçlarının kaybolma, çalınma, yıpranma vb. riskler bulunmadığından daha güvenli, sistemdeki suiistimallerin tespit edilebilirliği bakımından da şeffaf bir sistemdir.²⁰⁹ Günümüzde kaydi sistem gelişen ekonomik gerekliliklere uygun olarak çağdaş, yeni uygulamalara açık, basit, kolay ve kullanışlı bir sistem olarak ekonomik aktörler arasında yerini almıştır.²¹⁰ Yatırımcılar bakımından ise sermaye piyasası araçlarına ilişkin hizmetlere ulaşmak konusunda kolaylık sağlamaktadır.²¹¹ Sistemin başka sistemlerle uyartılabilmesi, rekabet edebilmesi bakımından da avantajlı olduğu şüphesizdir. Ayrıca kaydi sistemin şeffaflığı sayesinde vergilendirme konusunda etkinlik de artmaktadır.

Kaydileşen paylar için herhangi bir evrak basılmasa da kıymetli evrak niteliğindedirler. Ancak kaydi sistemde kıymetli evrak hukukuna aykırı uygulamaların getirildiğinden endişe duyulmaktadır.²¹² Kaydi sistemin dezavantajları arasında yatırımcıların doğrudan değil aracı kurumlar vasıtasıyla kaydi sistemde işlem yapabilmeleridir. Sistemin şeffaf olması nedeniyle yatırımcıların işlemleri izlenebilmektedir. Kayıtların elektronik sistemde tutulması nedeniyle elektronik suçlara karşı açık bir durum söz konusudur. Bu

²⁰⁶ Ünal, s.21.

²⁰⁷ Ünal, s.22.

²⁰⁸ Ünal, s.176; Sancak, s. 49.

²⁰⁹ Ünal, s.182; Sancak, s. 49.

²¹⁰ Ünal, s.180; Sancak, s. 50.

²¹¹ Ünal, s.180.

²¹² Ünal, s.191; Sancak, s. 53.

nedenle elektronik kayıtların zarar görme ihtimali bulunmaktadır. Ancak MKK tarafından kayıtların zarar görmemesi için gerekli önlemleri almaktadır.

Anonim şirket paylarının kaydileştirilmesi hususu SPK'nın 13. maddesindeki düzenlemeye göre sermaye piyasası araçlarının kayden izleneceği hususlar ve kayden devri ile kayıt dışına alınmasına ilişkin usul ve esaslar Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenecektir.²¹³ MKK, kaydi sistemdeki kaydileştirme işlemleri ve devamında kaydileşen araçları ve bağlı hakları izlemek, saklamak ve SPK ve mevzuatı kapsamında görevlerini yerine getirmek üzere kurulmuştur.²¹⁴ Bu kuruluş anonim şirket olarak kurulmuştur.

Anonim şirket paylarının kaydileştirilmesi halinde borsada işlem görmesi mümkündür. Ortaklığın paylarının halka arz edilmesi ile ortaklık halka açık hale gelmektedir.²¹⁵ Halka arz ise payların SPK'nın 3/1-f maddesinde sermaye piyasası araçları ile satışının teklif edilmesi ve bu teklif sonucunda satışın yapılması olarak ifade edilmiştir. “*Halka açık anonim şirket statüsünün kazanılması*” başlıklı SPK'nın 16. maddesindeki düzenlemeye göre pay sahibi sayısı beş yüzü geçen anonim şirketler ile yine pay sahibi sayısı beş yüzü geçen kooperatif ya da toplamda pay sahibi sayısı beş yüzü geçen kooperatif birliklerinin kontrolünde yönetilen ve yıllık en az elli milyon hasılatı olan anonim şirketler halka açık anonim şirket sayılacaktır. Hem halka açık anonim şirket sayılan ortaklıklar hem de halka açık anonim ortaklıklar SPK kapsamında payları kaydileştirilecek olan ortaklıklardır.²¹⁶

Şirketin halka açık anonim şirket sayılması halinde şirketin iki yıl içerisinde paylarının borsada işlem görmesi için başvuruda bulunması gerekmektedir. Aksi takdirde kazanılan hakla açık anonim şirket ya da halka açık anonim şirket sayılma statüsünün kaldırılması için SPK Kur.’na gerekli kararlar alınacaktır.

²¹³ Özdamar, s.58; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.624; Tekinalp, s.98.

²¹⁴ Tekinalp, s.101; Karasu, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.134; Boğa, s.31.

²¹⁵ Hızır, s. 22; Tekinalp, s.79.

²¹⁶ Topal, s. 2986.

Kaydi sistem içerisinde paylar nama ya da hamiline yazılı olup olmadıklarına bakılmaksızın isme açılan hesaplar üzerinden MKK tarafından izlenmektedir.²¹⁷ Elektronik olarak izlenen bu paylar yönünden payın nama yazılı ya da hamiline yazılı olmasının devir prosedürü bakımından da bir farkı bulunmamaktadır. Kaydi sisteme geçiş yapılmadan önce fiziki olarak senet bastırılmış ise bu senedin imha edilmesi gerekmektedir.²¹⁸

Kaydi sistem, ekonomik açıdan sertifika basımı gibi maliyetlerin sıfıra inmesini sağladığından çok daha avantajlı, sahtecilik, çalınma, kayıp gibi riskleri barındırmayan daha hızlı ve etkin takas sürecini sağlayan bir sistemdir.²¹⁹

Kaydi sistem üzerindeki kayıtların kurucu hukuki nitelikte mi yoksa açıklayıcı hukuki nitelikte mi olduğu hususu doktrinde tartışmalıdır. Ancak kanuni düzenlemede de MKK tarafından kayıtların şirkete bildirileceği, şirketin erişimini sağlayacağı düzenlenmiştir. Bu anlamda kaydın kurucu nitelikte olduğunu söylenebilir.²²⁰

Kaydi sistemde zilyetliğin havalesi yoluyla pay devredilmektedir.²²¹ Hukuki olarak devir payın sahipliğine ilişkin kaydın devralan adına kaydedilmesi ile gerçekleşmiş olmaktadır.²²²

Pay sahibi, kaydi sistemde işlem gören elektronik olarak izlenen paydan kaynaklanan oy hakkı, intifa hakkı, kar payı alma hakkı gibi mali ve idari haklara sahip olacaktır.²²³ SPK'na göre MKK tarafından düzenlenecek pay sahipleri çizelgesine göre pay sahipleri genel kurula katılabileceklerdir (TTK m.417).²²⁴ Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. Merkezi Kaydi Sistem İş Ve Bilişim Uygulama İlke Ve Kuralları Yönergesi²²⁵ 1.4.1. maddesi

²¹⁷ **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.72, ; **Baytemur**, s. 717.

²¹⁸ **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.73.

²¹⁹ **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.83.

²²⁰ **Sevi**, s. 314.

²²¹ **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.74.

²²² **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.74.

²²³ **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.78.

²²⁴ **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.78.

²²⁵ [https://www.mkk.com.tr/sites/default/files/2021-](https://www.mkk.com.tr/sites/default/files/2021-12/Is_ve_Bilisim_Uygulama_Ilke_ve_Kurallari_Yonergesi.pdf)

[12/Is_ve_Bilisim_Uygulama_Ilke_ve_Kurallari_Yonergesi.pdf](https://www.mkk.com.tr/sites/default/files/2021-12/Is_ve_Bilisim_Uygulama_Ilke_ve_Kurallari_Yonergesi.pdf) E.T.07/02/2022

uyarınca piyasa öncesi işlem platformunda işlem görmeyen tüm şirketlerin Elektronik Genel Kurul Sistemi (e-GKS) kullanmaları gerektiği düzenlenmiştir (TTK m.1527). e-GKS kullanmayan şirketler bakımından ise genel kurula katılım MKK tarafından genel kuruldan önceki gün alınan son kayıt esas alınarak belirlenen pay sahipleri listesine göre Merkezi Elektronik Veri İletim Toplama ve Analiz Sistemi (MEVİTAS) üzerinden şirket erişimine sunulması ile yapılmaktadır.

2.4.HAMİLİNE YAZILI HİSSE SENETLERİNİN DEVRİ

2.4.1. Hamiline Yazılı Hisse Senetlerinin Devri Prosedürü

TTK'nın 484. maddesindeki düzenlemeye göre bedeli tamamen ödenmedikçe hamiline yazılı hisse senetleri çıkarılamayacaktır.²²⁶ Aksi halde çıkarılan hisse senedi geçersiz, hukuken var olmamış olacaktır.²²⁷ Geçersiz hisse senedini devralan uğradığı zararlardan dolayı şirkete veya devredene karşı dava açabilir, tazminat talep edebilir.

Hamiline yazılı hisse senetlerinin devri; zilyetliğin ele geçirilmesi ile yani zilyetliğin teslimi ile mümkündür (TTK m.489).²²⁸ Kanuni düzenlemeye göre hamile yazılı pay senetlerinin devri şirket ve üçüncü kişilere karşı pay senedinin teslim halinde ileri

²²⁶ **Sevi**, s. 184; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.123; **Tekinalp**, s.77

²²⁷ **Akbulak**, s.507.

²²⁸ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.610; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s.526; **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.246; **Altaş**, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.263; **Çetiner/ Bozkurt-Yüksel**, s.346; **Özdamar**, s.65; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.46; **Kayhan**, s. 255; **Kır**, Anonim Şirketler, s. 533; **Sevi**, s. 186; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.120; **Tekinalp**, s.95; **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.61; Yarg. 11. HD. 2020/1270 E. 2020/4838 K. T. 9.11.2020 “...pay senetlerinin hamiline yazılı olduğu, önceki döneme ilişkin pay bedellerinin ödendiği, çıkarılan pay senetlerinin SPK kaydında yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu hususlara ek olarak davalı şirketin ana sözleşmesinde; şirket tarafından düzenlenen hamiline yazılı pay senetlerinin alınıp satılmasının hiçbir kayıt altında olmadığı, pay senetlerinin devir ve teslimi ile kesinleşeceği düzenlenmiştir.

Bu durumda mahkemece, yukarıda yapılan açıklamalar kapsamında, 6102 Sayılı TTK'nın 489. (6762 Sayılı mülga TTK'nın 415.) maddesiyle davalı şirketin pay senetlerinin niteliği ve devrine ilişkin ana sözleşmedeki düzenlemeleri nazara alınıp yapılacak olan değerlendirme sonucu hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, anılan hususlar göz ardı edilerek davacıların miktarı belirli olmamakla beraber davalı şirkette veraseten hissedar olduklarının tespitine dair hüküm tesisi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.”(karararama.yargitay.gov.tr E.T.: 01/12/2021)

sürülebilecektir. Buna göre hamiline yazılı pay senetlerinin mülkiyetinin geçirilmesi için senedin zilyetliğinin devralana geçirilmesi gerekmektedir (TTK m. 489).²²⁹ 27/12/2020 tarihli 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun ile TTK'nın 489. maddesinde yapılan değişiklik ile terör örgütlerinin finansmanlarının önlenmesi amacıyla pay devirlerinin MKK'ya bildirilmesi zorunlu kılınmıştır. Aynı Kanun ile getirilen değişiklik ile TTK'nın 562. maddesinde bildirim yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi halinde yaptırım olarak idari para cezası düzenlenmiştir.

TMK'nın 973. maddesindeki düzenlemeye göre zilyetlik bir şey üzerinde fiilî hâkimiyeti ifade etmektedir.²³⁰ Bir şeyin üzerinde fiili hakimiyeti bulunan kimse onun zilyedi olarak kabul edilmektedir. Taşınmaz üzerindeki irtifak hakları ile taşınmaz yüklerinde hakkın kullanımı da zilyetlik sayılmaktadır. Aynı zamanda zilyetlik iradesinin de bulunması gerekmektedir. Zilyetlik, bir kişinin bir eşya üzerinde zilyet olma iradesine sahip olarak fiilî hâkimiyet kurması olarak tanımlanabilir.²³¹ Zilyedin malik olma arzusunun bulunması da zilyetlik için gerekli değildir.

Hamile yazılı pay senedinin zilyetliğinin geçirilmesi doğrudan zilyet kılma olabileceği gibi temsilci aracılığı ile iktisap, hükmen teslim, havale, kısa elden teslim yoluyla da mümkündür.

Zilyetliğin geçirilmesi devralana pay senedinin mülkiyetinin geçirilmesi amacı ile yapılmış olması lazımdır (TTK m. 647). Bunun için tarafların bu konuda anlaşmış

²²⁹ Yargıtay 11 HD. 2019/5401 E. 2021/5514 K. T. 15.9.2021, “Hisse devir sözleşmesi 22.09.2003 tarihinde düzenlenmiş olup, gerek o tarihlerde yürürlükte olan 6762 Sayılı TTK'nın 415. maddesi, gerekse 6102 Sayılı TTK'nın 489. maddesi uyarınca, hamiline yazılı pay senetlerinin devri, şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesiyle (teslim ile) hüküm ifade eder. Bu durumda, her iki taraf da şirket tarafından hamiline yazılı hisse senedi çıkarıldığını ve bu senetlerin kendi ellerinde olduğunu iddia ettiğine göre, **hisse senetlerinin hangi tarafın zilyetliğinde bulunduğu ve hangi sıfatla zilyet olduklarının açıklığa kavuşturularak oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, bu hususta hiçbir araştırma ve inceleme yapılmaksızın sadece sözleşme metninde “...hisse senetleri devralan ...'ya teslim edilmiştir.” ibaresinin yazılı olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.**” (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.:27/11/2021)

²³⁰ Kişinin fiilen eline geçmeyen hamiline yazılı hisse senedini devredemeyeceğine dair bkz. Yarg. 11. HD. 16/06/2014, T. 2015-3160 E. 2015/8229 K.

²³¹ Özlük, s.154.

olmaları gerekmektedir. Zilyetliği devredenin, mülkiyeti devir yetkisinin bulunması gerekmektedir.

Hamile yazılı pay senedi sahibinin elinden rızası dışında çıkmış ise iyi niyetle iktisap eden kişilerin iyiniyeti Kanunen korunmaktadır (TMK m. 990). Öyle ki iyiniyetle iktisap eden kişi artık bu senedin maliki olmaktadır.

Tasarrufi işlemin geçerli bir iktisap sebebine dayanması konusu yani illiyet meselesi öğretilerde tartışmalıdır. Türk ve İsviçre hukukunda taşınır malların mülkiyetinin devrinde illiyet ilkesi yani sebebe bağılılık ilkesi geçerli iken ticaret hukukunda cironun sebepten ari olduğu, alacağın temlikinin illiyetten mücerret olması nedeniyle hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin de sebepten ari olduğunun kabulü gerekmektedir.²³²

Daha önce de değindiğimiz üzere hisse senetlerinin bastırılmasından evvel o hisse senedinin yerine geçici bir çözüm olarak ilmühaber bastırılarak pay sahibine verilebilmektedir. Hamile yazılı pay senetlerinin yerine çıkarılan ilmühaberlerin devri alacağın temliki hükümlerine göre yapılabilecektir. Hamiline yazılı hisse senedi yerine bastırılan ilmühaber devri şirkete karşı pay defterine yazım tarihinden itibaren hüküm ifade edecektir.

Anonim ortaklıkta hamile yazılı pay senetlerinin devri yasaklanamaz ya da sınırlandırılmaz. Dolayısıyla hamiline yazılı senetlerde bağlam kuralı geçerli değildir demek doğru olacaktır. TTK'ya göre oy hakkındaki kısıtlamalardan kaçınmak için danışıklı muvazaalı devirler söz konusu ise devir geçersiz olacağından hamiline yazılı senetleri muvazaalı şekilde devralan kişinin katıldığı genel kurul kararının iptali dava edilebilecektir (TTK m. 433, m. 445).

²³² Pulaşlı, 2018, s.2050.

2.4.2. 7262 Sayılı Kanun Kapsamında Getirilen Değişiklikler

2.4.2.1. Kanunun Amacı

Terör örgütleriyle etkin mücadele edilebilmesi için bu örgütlerinin finansmanının engellenmesi gerekmektedir. Özellikle 11 Eylül saldırıları bu alanda daha etkin olunması bakımından önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir.

27/12/2020 tarihli 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun ile TTK'da birtakım değişiklikler yapılmıştır. Kanun gerekçesinde kanunun amacı suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin aklanması ve teröre finansman sağlanmasının engellenmesi, kitle imha silahlarının yayılmasını finanse edilmesinin önüne geçilmesi olarak sıralanmıştır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için Kanunda ülkemizin de üyesi olduğu etkin şekilde idari ve adli araçlarla uygulanması için önemli bir organ olarak Mali Eylem Görev Gücü (FATF) anılmıştır.²³³

2019 yılı Ekim ayında FATF tarafından IV. Tur Karşılıklı Değerlendirme süreci ülkemiz hakkındaki Genel Kurulda kabul edilen ve tamamlanan raporda kitle imha silahlarının yayılmasının, terörizmin finansmanı ile terörizm finansmanını aklama suçları ile mücadele, bu konuda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) kararları ve ilgili FATF Tavsiyeleri ile uyumun sağlanması, gerekli Kanuni düzenlemelerin yapılması ve kurumların kapasitesinin güçlendirilmesinin önemine değinilmiştir. Bu çerçevede 7262 sayılı Kanun hazırlanmıştır.²³⁴

6102 sayılı Kanun kapsamında halka açık olmayan anonim şirketlerde hamiline yazılı senetlerin devrinin zilyetliğin devri ile gerçekleşmesi nedeniyle suçtan elde edilen malvarlığının aklanması ve terörizme finansman sağlanması konusunda kolaylık barındırıyor olduğu değerlendirilmekle bu riskin ortadan kaldırılması amacıyla bu paylara

²³³ 7262 sayılı Kanun Gerekçesi
<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=284141&pkanunnumarasi=7262> E.T.08/02/2022.

²³⁴ 7262 sayılı Kanun Gerekçesi
<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=284141&pkanunnumarasi=7262> E.T.08/02/2022.

ilişkin pay sahipliğinin MKK tarafından kayıt altına alınması için Kanun değişikliği yapılmıştır.²³⁵ Bu şekilde anonim ortaklıklarda ortakların takibi gerçekte uyumlu olarak sağlanacaktır.²³⁶

FATF tarafından düzenlenen tavsiye kararları doğrultusunda pek çok ülke benzer şekilde önlemler almıştır.²³⁷ İngiltere Şirketler Kanunu'nda (Companies Act 2006) 2015 yılında yapmış olduğu değişiklik ile c.26 part 7 de kanuni düzenleme ile hamiline yazılı pay senetlerinin ihracatını yasaklamıştır.²³⁸ Almanya ise Alm. POK 10. maddesi hükmünde²³⁹ 2019 yılında yapmış olduğu değişiklik ile hamiline yazılı senetlerin devri için borsaya kote edilmesi ya da payları temsilen toplu senet "die Sammelurkunde" "the global certificate"²⁴⁰ çıkarılması gerektiğini düzenlemiştir. İsviçre de FATF tavsiye kararları doğrultusunda hamiline yazılı hisse senetlerine ilişkin bildirim yükümlülüğü getirmiştir.²⁴¹

2.4.2.2.Bildirim Yükümlülüğü

27/12/2020 tarihli 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun ile TTK'da birtakım değişiklikler yapılmıştır. 7262 sayılı Kanun'un 31. maddesi ile 6102 sayılı TTK'nın 486 maddesine hamiline yazılı hisse senetlerinin bastırılması halinde MKK'ya bildirilmesi yönünde değişiklik yapılmıştır. Hamiline yazılı pay senetlerinin sahipleri ve sahip oldukları paya ilişkin belgeler MKK'ya bildirilecektir. Kanunda yapılan değişiklik ile hamiline yazılı pay senedinin

²³⁵ 7262 sayılı Kanun Gereçesi <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=284141&pkanunnumarasi=7262> E.T.08/02/2022.

²³⁶ Baytemur, s. 713.

²³⁷ Baytemur, s. 712; Tütüncü, s.752.

²³⁸ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/26/part/7/crossheading/abolition-of-share-warrants-to-bearer> E.T.08/02/2022

²³⁹ https://www.gesetze-im-internet.de/aktg/_10.html#Seitenanfang E.T.:08/02/2022

²⁴⁰ Kanun İngilizce metni için bkz. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_aktg/englisch_aktg.html#p0039 E.T.:08/02/2022

²⁴¹ 12/12/2014 tarihli Federal Kanun "Bundesgesetz zur Umsetzung der 2012 revidierten Empfehlungen der Groupe d'action financière" <https://www.newsd.admin.ch/newsd/message/attachments/40733.pdf> E.T.: 08/03/2022 Tütüncü, s.764; FATF 2020 yılı Ocak Ayı İsviçre Raporu için bkz. <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Switzerland-2020.pdf> E.T.: 08/03/2022

tesliminden önce bildirimin yapılması gerekmektedir. Kanun ile buradaki yükümlülük anonim şirket yönetim kuruluna yüklenmiştir. Hamiline yazılı senetlerin MKK'ya bildirimi ve kaydına ilişkin usul ve esaslar ile alınacak ücretler Ticaret Bakanlığı'na çıkarılan tebliğ ile belirlenecektir (TTK m. 489/4).²⁴²

Kanunun 32. maddesi ile TTK'nın 489. maddesinde getirilen değişiklik ile hamiline yazılı senetleri devralanın MKK'ya bildirimde bulunması zorunludur. Bu hüküm emredici niteliği haizdir. Hisse senedini zilyetliğinde bulunduran pay sahibinin MKK'ya bildirim yapılmadığı takdirde paya bağlı haklarını kullanılmaya başlanılamayacağıdır.

7262 sayılı Kanun ile değişik TTK'nın 489. madde hükmündeki düzenlemeye göre payı devralanın pay sahipliğinden kaynaklanan haklarını şirkete ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülebileceği zaman MKK'ya bildirim ile başlamaktadır. Kanun gerekçesinde bildirim tarihi belirlenerek bahsi geçenlere karşı hakların ileri sürülmesinde tereddüt oluşmasının engellenmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir.²⁴³ Kanun değişikliğinin yürürlüğe girmesi ile halka açık olmayan anonim şirketlerde nama yazılı hisse senetlerinin pay defterine kaydı ile hamiline yazılı hisse senetlerinin ise MKK'ya bildirimi ile pay sahipliğinin tespiti ve hakların kullanımı mümkün olacaktır.²⁴⁴

TTK m. 489/3. hükmündeki düzenlemeye göre MKK tarafından pay sahipliğine ilişkin bildirimde bulunulması zorunlu kılınan kayıtların ilgili Kanunlarca yetkili kılınmış mercilerle paylaşılacağı düzenlenmiştir.

2.4.2.3. Bildirim Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesinin Müeyyidesi

Kanunun 33. maddesi ile TTK'nun suçlar ve cezalar başlıklı 562. maddesine ek fıkralar getirilmiştir. Buna göre TTK'nın 486 ve 489. Maddelerinde öngörülen bildirim

²⁴² Baytemur, s. 714.

²⁴³ 7262 sayılı Kanun Gerekçesi
<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkunlarno=284141&pkunnumarasi=7262> E.T.08/02/2022.

²⁴⁴ Baytemur, s. 713.

yükümlerinin yerine getirilmemesi halinde bildirimde bulunmayanlar hakkında idari para cezasına hükmedileceği düzenlenmiştir.²⁴⁵ TTK'nın 486. maddesi uyarınca gerekli bildirimde bulunmayanların 25.000,00 TL, 489. maddesi uyarınca gerekli bildirimlerde bulunmayanların 5.000,00 TL idari para cezası ile cezalandırılacakları düzenleme altına alınmıştır.²⁴⁶

Bildirimler senedin ihracında ve sonraki aşamalarda senedin devrinde zorunu kılınmıştır. Pay senedinin bastırılması ve ihracı aşamasında bildirim yükümlülüğü yönetim kurulu hakkında düzenlenmiştir. Dolayısıyla Kanunun 486. maddesinde düzenlenen bildirim yükümlülüğüne uyulmaması durumunda idari yaptırımın muhatabı şirket yönetim kuruludur. Kanunun 489. madde kapsamında zorunlu kılınan bildirim yapmayan devralan bu zorunluluğun yerine getirilmemesi nedeniyle idari yaptırımın muhatabı olacaktır.²⁴⁷

Kanuni düzenlemede bildirimin yapılması gereken süre belirtilmemiştir. Bu sürenin Bakanlık tebliği ile belirleneceği öngörülmüştür. Ancak bu konuda muhattapların tebliğ ile cezalandırılması sonucu doğacağından bunun hukukiliği tartışmaya açıktır.²⁴⁸

Diğer yandan uygulamada bildirimde bulunulmaksızın payın devrinde devir geçerli olacaktır. Ancak payın tedavülü halinde en son hamilin bildirimde bulunması durumunda önceki hamiller hakkında idari para cezasına hükmedilip hükmedilmeyeceği hususunda da bir netlik yoktur.²⁴⁹

2.4.2.4.Kanun Değişikliğinin Değerlendirmesi

Anonim şirketler, anonim yani adı bilinmeyen/adsız olma özelliği şirketin pay sahiplerinin isimlerinin gizli kalması hakkını da ifade etmektedir.²⁵⁰ Bu özellik şirketin hiçbir ortağa mal edilemeyeceğini de kapsamaktadır. Üçüncü kişilere karşı ve hatta diğer pay sahiplerine karşı pay sahiplerinin bilinmemesi de anonimliğin bir parçası olarak

²⁴⁵ Baytemur, s. 714.

²⁴⁶ Altaş, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.92.

²⁴⁷ Baytemur, s. 714.

²⁴⁸ Baytemur, s. 718.

²⁴⁹ Baytemur, s. 718.

²⁵⁰ Boyraz, s. 116.

görülmektedir.²⁵¹ Hiç şüphesiz şirketin bu özelliği hamiline yazılı hisse senetleri ile mümkün olmaktadır. Hamiline yazılı hisse senetlerinin devri zilyetliğin devri ile gerçekleştirildiğinden ve herhangi bir kayıt tutulmadığından devir silsilesindeki pay sahiplerinin adının bilinmezliği ortaya çıkmaktadır. 7262 sayılı Kanundaki düzenlemeler ile anonim şirketin karakteristik özelliği olan pay sahiplerinin anonimliğinin büyük ölçüde ortadan kalkacağı anlaşılmaktadır.

Kaydi sistem payların takibi bakımından kolay ve etkin bir yoldur. Ancak anonim şirketlerde payın anonimliği ilkesi hamiline yazılı hisse senetlerinde kendisini gösterirken Kanun değişikliği ile bu ilkenin ortadan kalktığı, artık hamiline yazılı hisse senedi sahiplerinin de kimlik bilgilerini açıklamak zorunda oldukları anlaşılmaktadır.²⁵²

Bildirim yükümlülüğü ile hamiline yazılı senedi iktisap edenin kimliğinin tespiti sağlanarak şirketin ortaklık yapısı daha şeffaf hale getirilecektir. Kanuna aykırı olarak hareket edilmesinin ve devirlerin önüne geçilmesi için pay sahipliğinden kaynaklanan hakların kullanılması noktasında kısıtlama ile idari para cezası öngörülmüş ise de nakit sirkülasyonu bakımından ekonomik olarak değer ihtiva eden hisse senetlerinin bildirim yükümlülüğüne uyulmaksızın el değiştirmesi mümkün görülmektedir.

7262 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik ile uluslararası terörizmin finansmanı ile mücadele edilmesinde FATF Tavsiye kararlarına uyulmuş olmakla birlikte anonim şirketin anonimlik unsurunun büyük ölçüde ortadan kalkmış olduğu da görülmektedir.

2.5.NAMA YAZILI HİSSE SENETLERİNİN DEVRİ

2.5.1. Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri Prosedürü

Nama yazılı hisse senetlerinin devri kanunda veya şirket esas sözleşmesinde aksi öngörülmemiş ise serbestçe devredilebilmektedir. Hukuki işlem ile devir ise ciro edilen

²⁵¹ Tütüncü, s.754.

²⁵² Baytemur, s. 715.

nama yazılı pay senedinin zilyetliğinin devri ile mümkün olmaktadır (TTK m. 490).²⁵³ İşbu senetler kanunen emre yazılı senetlerdendir. Dolayısıyla emre yazılı senetlerin devrine ilişkin hükümlere tabi olarak devrolunurlar.²⁵⁴

2.5.1.1.Ciro İle Devir

Nama yazılı pay senetleri, belli bir kişinin adına yazılı payı açıklayıcı niteliğe sahiptir. Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa nama yazılı pay senetleri bir sınırlandırmaya bağlı kalınsız devredilebilir (TTK m. 490). Diğer bir deyişle nama yazılı pay senetlerinin devrinde devir serbestisi ilkesi benimsenmiştir.

Nama yazılı hisse senedinin ciro ile devri halinde devralan ile cironun arasındaki hukuki durum ifade edilmemektedir. Giro ile senedi devralan hukuki ilişkiden bağımsız ve mücerret olarak senetteki mündemiç haklara sahip olmaktadır. Giro, payını devreden pay sahibinin devir konusundaki iradesine ilişkin yazılı beyanını ifade etmektedir. Kıymetli evrakın devrine ilişkin olarak TTK'nın 647/2. maddesinde zilyetliğin devri dışında emre yazılı senetlerde cironun, nama yazılı senetlerde ise devir beyanının şart olduğu düzenlenmiştir.

Nama yazılı pay senetlerinin ciro ile devrinde niteliğine ve içerdiği hakkı uygun düştüğü ölçüde poliçenin cirosuna ilişkin hükümler uygulanacaktır.²⁵⁵ Öyle ki TTK'nın cironun devri işlevine ilişkin 684. maddesi TTK'nın hamilin hak sahipliğine ilişkin 686/1. maddesi, TTK'nın iyi niyetli hamilin korunmasına ilişkin 686/2. maddesi, TTK'nın defilere ilişkin 687. maddesi hükümleri nama yazılı hisse senetleri hakkında uygulanacaktır.

²⁵³ Çebi, Şirketler Hukuku, s.246; Altaş, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.253; Çetiner/Bozkurt-Yüksel, s.346; Özdamar, s.72; Altaş, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.91; Kayıhan, s. 254; Kır, Anonim Şirketler, s. 535; Sevi, s. 218; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.128; Tekinalp, s.96; Ergincan/Bülbül, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.61; Çiftçi, s.532; Boğa, s.29; Çelikboya, s. 267.

²⁵⁴ Pulaşlı, 2018, s.2035; Boğa, s.29.

²⁵⁵ Pulaşlı, 2018, s.2049.

TTK'nın 682. maddesindeki düzenleme uyarınca ciroda kayıt ya da bir şart konulamaz ve kısmi ciro yapılamaz. Cironun bir şarta bağlı olarak yapılması halinde şart geçersiz olacaktır.²⁵⁶ Pay sahibi de pay senedini devralan da senedi tam ya da beyaz ciro ile devredebilecektir.

Devir, ciro edilmiş olan senedin devralana teslimi ile tamamlanır. Nama yazılı pay senedi, paydan kaynaklı olarak yönetsel, malvarlıksal hakları ile diğer aydınlatıcı hakları ve bedeli kısmen ödenmiş ise borcu da içerir. İşbu pay senedinin cirosu senedin arka yüzüne ciro edilene paydan doğan tüm haklarını ve yükümlülüklerini devir ve temlik edildiği ibaresinin yazılıp imzalanması ile yapılır.

Nama yazılı pay senedinin devri beyaz ciro ile de yapılabilir. Beyaz ciro ile devir yapılmış ise ayrı bir temlikname düzenlenebilir ve senetlerin teslimi ile nama yazılı pay senedi devrolmuş olur. Herhalde devrin anonim ortaklığa karşı hüküm ifade edebilmesi için pay defterine yeni pay sahibinin kaydı gerekmektedir.

Sonuç olarak; nama yazılı pay senetlerinin devrinin beyaz ciro da dahil olmak üzere ciro ve senedin zilyetliğin devralana geçirilmesi ile devredilebilecek olup Türk, İsviçre ve Alman hukuklarında hakim görüş bu yöndedir.²⁵⁷ Senedin devrinde ciro edilenin adının yazılması şart olmayıp sadece ciro edenin imzası cironun şeklen geçerli bir ciro olması için yeterlidir. Burada asıl olan ciro iradesinin ortaya konulmuş olmasıdır.

Nama yazılı pay senedinin beyaz ciro ile devri hisse senedini hamiline yazılı hisse senedi kılmayacaktır. TTK'nın 647/2. maddesi, İsv. BK'nın 967/2. maddesindeki düzenleme ile paraleldir. Aynı şekilde Alman hukukunda da nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciro ile devredilmesi mümkün ve geçerli kabul edilmektedir (TTK m. 650).

Nama yazılı hisse senedinin beyaz ciro ile devredilmesi de mümkündür. Beyaz ciro ile nama yazılı hisse senedinin hamiline yazılı gibi tedavül etmesi bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı payların hamiline yazılı paya dönüştürülemeyeceği yönündeki

²⁵⁶ Sevi, s. 219.

²⁵⁷ Pulaşlı, 2018, s.2043.

düzenlemelerin dolandırılması olacaktır.²⁵⁸ Ancak herhalde pay defterine devralanın kaydı ile şirkete karşı devralan payın bedelini ödemekle yükümlü olacaktır.

2.5.1.2. Temlik İle Devir

Nama yazılı pay senetlerinin devrinde cironun yanı sıra temlik hususunun da değerlendirilmesi gerekmektedir. Devre ilişkin TTK'nın 490. maddesinde alacağın temlik yoluyla payın devredilebilirliği konusunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır.²⁵⁹

Nama yazılı pay senetlerinin temlik vasıtasıyla devri Kanunda yasaklanmadığı için devir TBK'nın 183. ve devamı maddelerinde düzenlenen alacağın devri hükümlerine tabii olarak yapılacaktır. Esas sözleşmede senedin devrine ilişkin herhangi bir hüküm yoksa nama yazılı pay senetleri hem ciro hem de temlik ile devredilebilmektedir.

6098 sayılı TBK'nın 183 ve devamı maddelerinde düzenlenen şekilde alacağın devrinin geçerliliği yazılı olması şartına bağlanmıştır. Buna göre temlikin yazılı yapılması senedin zilyetliğinin teslimsiz geçirilmesi halleri de dahil olmak üzere geçerlilik şartıdır.

Nama yazılı hisse senetleri temlik işlemi ile devredildiklerinde devreden kimse senetteki hakka sahip değil ise devralanın da bu hakka sahip olması mümkün değildir. Yani temlik ile devirde iyiniyetli müktesip korunmaz. Temlik beyanı ile nama yazılı hisse senedini devralan kimse bu senede devreden yönünden mevcut hukuki mahiyeti ve kapsamı ile iktisap etmektedir. Dolayısıyla senedi devredene karşı ileri sürülebilecek olan defilerin nama yazılı pay senedini devralana karşı da ileri sürülmesi mümkün olup diğer yandan ciro ile nama yazılı hisse senedinin devrinde devralana karşı devredene ilişkin şahsi defilerin ileri sürülmesi mümkün değildir. Roma hukukunda yer alan “hiç kimse sahip olduğu haktan fazlasını başkasına devredemez” (nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet) ilkesi karşımıza temlik ile devirde çıkmaktadır. Bu ilkenin temel hedefi ve hukuki sonucu, devralanın iyiniyetinin korunması yerine malikin haklarının

²⁵⁸ Çiftçi, s.546.

²⁵⁹ Çiftçi, s.544.

korunmasıdır. Bu ilke doğrultusunda iyiniyetli olarak temlik ile senedi devralanın iyiniyeti korunmayacaktır.²⁶⁰

Esas sözleşme ile devre ilişkin hükümlere yer verilmesi mümkündür. Bu hususta kısıtlayıcı bir düzenleme bulunmamaktadır. Öyle ki anonim ortaklık esas sözleşmesinde hisse senedi devrinin ciro ile ya da temlik işlemi ile yapılabileceğine ilişkin hükümlerin düzenlenmesi mümkündür. Bu sözleşme hükümleri geçerlidir. Bu şekilde bir düzenleme nama yazılı pay senetlerinin devrinin sınırlanması olarak değil şekli bir bağlam hükmü olarak değerlendirilebilir.

Alman hukukunda ise esas sözleşme ile devir şekline ilişkin ne ciro ile ne de temlik ile senedinin devrinin yasaklanamayacağı egemen görüşü hakimdir. Aksi halde senetlerin devir serbestisinin güçleştirilmiş olacağı, yalnızca nama yazılı pay senetlerinin devrinin ortakların onayına bağlandığı diğer bir deyişle bağlam kuralına tabi tutulmasının caiz olacağı ifade edilmektedir.²⁶¹

Türk hukukunda nama yazılı pay senetlerinin temlik işlemi ile devrinin mümkün olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Ayrı bir temlikname ile devir yapılıp yapılmayacağı, yapılacak temliknamenin geçerliliği konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanaatimizce Kanun tarafından açıkça yasaklanamamış bir devri şeklini yasaklamak mümkün değildir. Sözleşme serbestisine de aykırılık teşkil edecektir. Ayrı bir temlikname ile devrin ortaklık açısından da oluşturabileceği herhangi bir sakınca bulunmadığından bu şekilde devir mümkündür.

Devrin hüküm ifade edebilmesi için hisse senetlerinin teslimi gerekir. Devralanın kıymetli evraktan doğan hakkını ileri sürebilmesi için pay sahipliğinin ispatı bakımından senede zilyet olması gerekir.²⁶² TTK'nın 645. maddesinin 1. fıkrası hükmündeki senedin içerdiği hak senetten ayrı olarak ileri sürülemeyeceği ve başkalarına devredilemeyeceği kuralının bir sonucu olarak senedin zilyetliğinin sahipliği senetten kaynaklı hakların

²⁶⁰ Özsungur, s.78.

²⁶¹ Pulaşlı, 2015, s.1596.

²⁶² Pulaşlı, 2015, s.1595.

kullanılmasında önemlidir. Senede bağlanmamış çıplak paylarda ise teslim payın devrine ilişkin temliknameler ile ortaya konulabilecektir.

2.5.1.3. Pay Senetlerinin Teslimi

Nama yazılı hisse senetleri ister ciro isterse temlik işlemi ile devredilsin senetlerin devralana teslimi gerekmektedir. 4721 sayılı TMK'nın 977. maddesi vd. maddelerinde zilyetliğin devri düzenlenmiştir. Hazırlar arasında ya da hazır olmayanlar arasında pay senetlerinin zilyetliğinin devri ile pay devri tamamlanmış olacaktır.

Nama yazılı hisse senedinden kaynaklı asıl borç ilişkisi genel hükümlere tabi iken aynı nitelikteki tasarruf safhası ise kıymetli evrak ile ilgili özel hükümlere tabidir. Hisse senedinin devrine ilişkin TTK'nın 647. maddesi genel hüküm iken TTK'nın 490. maddesi ise özel hüküm niteliğini haizdir.

Kıymetli evrakın devrinde senet üzerindeki zilyetliğin devri şarttır. Kıymetli evrakta bulunan hakka ilişkin asıl borç ilişkisinin kurulmasına müteakip senedin zilyetliğinin yeni hamile geçmesi ile devir ilişkisi tamamlanmış olur. Diğer bir deyişle nama yazılı hisse senetlerinin devri de ciro ya da ayrı bir temlikname ile gerçekleştirildi ise hamil tarafından zilyetliğin devri de gerekir.

2.5.1.4. Teslimsiz İktisap Halleri

Yukarıda da açıklandığı üzere nama yazılı hisse senetlerinin devri için senedin temlik amacıyla tam ya da beyaz ciro ile ciro edilmesi ya da temlik beyanı ile senet üzerinde veya ayrı bir temlikname ile senedin devri hususunda anlaşma yapılması ve bu işlemlerden sonra senedin zilyetliğinin mülkiyetinin devri amacıyla devralana geçirilmesi gerekir.

TMK'nın 979. maddesinde zilyetliğin teslimsiz devri düzenlenmiştir. Buna göre hisse senedinin zilyetliğini devreden ya da üçüncü bir kişi özel bir hukuki ilişkiden kaynaklı olarak zilyet olmaya devam ederse bu durumda teslimsiz zilyetliğin devri gerçekleşmiş

olacaktır. Üçüncü kişilere karşı ise bu durum kendisine bildirildiği andan itibaren hüküm ve sonuç doğuracaktır. Öyle ki üçüncü kişinin önceden zilyet olanın halen zilyetliğinde olan hisse senedinin zilyetliğini devretmiş olduğunu bilmesi mümkün değildir. Ayrıca üçüncü kişinin zilyetliği devredene karşı hisse senedini devretmemesine ilişkin hukuki sebepleri var ise bunu zilyetliği edinene karşı da ileri sürebilecektir. Diğer yandan yeni pay sahibinin pay sahipliği hak ve sıfatını şirkete karşı hüküm ve sonuç ifade edebilmesi için teslimsiz iktisap halinde de pay defterine kayıt edilmesi gerekmektedir.²⁶³

Anonim şirketlerin borsaya kote edilmiş payları ise elektronik ortamda kayden izlenmektedir. Fiziki olarak bu paylar için hisse senedi bastırılmadığından devrinde pay defterine kayıt ile hüküm ifade etmesi söz konusu değildir. Burada Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) tarafından devir şirkete bildirileceğinden fiziken teslim yapılmadığından pay teslimsiz iktisap edilmiş olacaktır.

2.5.2. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri

Borsa, ekonomik değeri olan kıymetli evrakların, taşların, madenlerin, Sermaye Piyasası Kurulu'nca uygun görülmesi halinde sözleşmelerin, belgelerin serbestçe alınıp satılabildiği bir tür pazarı ve sistemi ifade etmektedir. Borsa bir diğer deyişle ekonomik değeri olan sayılan araçların satın alınması ve satılması yönünde irade ortaya koyan kişilerin bir araya getirildikleri merkez niteliği taşımaktadır.²⁶⁴ Borsaya kote edilmiş pay ise, borsada payın alınıp satılması, serbest ekonomi piyasasında payın bir değer ve işlem görmesi anlamını taşımaktadır.

SPK'nın 67. maddesinde borsacılık faaliyetlerine ilişkin esaslara dair düzenlemeye göre ilgili borsa tarafından hazırlanan ve Sermaye Piyasası Kurulu'nca onaylanan yönetmelikle usul ve esaslar düzenlenecektir. Borsa İstanbul'un "Borsa İstanbul A.Ş. Borsacılık Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Yönetmeliği'nin 14. maddesinde "borsa kotuna almada uygulanacak esaslar" düzenlenmiştir. Borsa kotuna alma yani kotasyon borsada

²⁶³ Pulaşlı, 2018, s.2047.

²⁶⁴ Hızır, s. 33.

işlem görecek kıymetin borsa kotuna alınması için sahip olması gereken şartları ifade etmektedir.

Borsa İstanbul Yönergesi'nin 8. maddesinin ç bendinde borsaya kote edilecek olan payların üzerinde hakların kullanılmasına engel kayıt ya da ortaklık esas sözleşmesinde payların devrini kısıtlayan düzenlemenin bulunmaması gerektiği düzenlenmiştir. TTK'da ise nama yazılı hisse senetlerinin devri bakımından bir takım kısıtlamaların getirilebileceği öngörülmüştür. TTK'nın 45/1. maddesinde borsaya kote edilen nama yazılı hisse senetlerinin devrinde devralacak kişi bakımından esas sözleşme ile maksimum iktisap edilebilecek olan paya ilişkin bir kısıtlama yer alıyor ise ortaklık tarafından yeni pay sahibinin tanınmasının reddedilebileceği düzenlenmiştir. Bu halde normlar hiyerarşisi bakımından değerlendirildiğinde elbette Kanun hükmü yönerge karşısında üstün ise de buradaki hususun uygulamada payın borsada işlem görmesine engel teşkil etmediği görülmektedir.²⁶⁵

Borsaya kote edilmiş paylar MKK tarafından izlenmektedir. TTK'nın 496. maddesindeki düzenlemeye göre borsaya kote edilmiş nama yazılı payların borsada satışında MKK tarafından Sermaye Piyasası Kurulu'nca yapılacak düzenlemeler çerçevesinde esas sermaye payını devreden kimliğini ve satılan payların sayısını şirkete bildirmesi ve yahut şirketin payı devralan kişiye ilişkin bahsi geçen bilgilere erişiminin sağlanması gerekmektedir.²⁶⁶

Borsaya kote edilmiş nama yazılı hisse senetlerinin borsa dışında alacağın temliki hükümleri uyarınca devredilmesi de mümkündür.²⁶⁷ Ancak borsada işlem gören paylar bakımından kayıtlı bir sistem bulunduğu ve kayıt dışı pay devri gerçekleştirildiğinden devrin SPK'nın geçici 9. maddesi uyarınca SPKur. tarafından onay verilen Borsa İstanbul A.Ş. tarafından belirlenen şartlarda Borsa İstanbul A.Ş.'ye devrin tescil ettirilmesi gerekmektedir.

²⁶⁵ Bilginoğlu, s. 65.

²⁶⁶ Altaş, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.501; Kayıhan, s.258.

²⁶⁷ Çebi, Şirketler Hukuku, s. 244; Özdamar, s.61; Kayıhan, s.258.

TTK'nın 498. maddesindeki düzenlemeye göre şirket tarafından devralanın pay sahibi olarak tanınması talebinin reddi için yirmi günlük süre öngörülmüştür. Bu süre devralanın devri şirkete bildirdiği tarihten başlayacaktır. Aksi takdirde devralanın şirketçe pay sahibi olarak tanındığı kabul edilir. Yirmi günlük süre bu haliyle hak düşürücü niteliği haizdir.²⁶⁸

2.5.3. Nama Yazılı Payların Devrinde Malvarlığı Haklarının Geçişi

Nama yazılı payların devrinde esas olan hamilin yazılı paylar gibi serbestçe devredilebilir olmalarıdır. Ancak bağlam kurallarının esas sözleşmede yer alması durumunda nama yazılı paylar, bağlı nama yazılı paylar olarak nitelendirilmektedirler.²⁶⁹ Bağlı nama yazılı paylar bağlam kuralına tabi olarak devredildiklerinden işbu payların malvarlıksal haklarının devralana geçişi ile ilgili çeşitli teoriler bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları bölünme teorisi ile birlik teorisidir.

2.5.3.1. Birlik Teorisi

Birlik teorisi, paylardan kaynaklanan tüm hakların bir bütün olduğu esasına dayanmaktadır.²⁷⁰ Bu teoriye göre bir payın devrinde paydan kaynaklanan hakların bölünmesi mümkün değildir. Genel kurulca nama yazılı hisse senedinin devrine onay verilmemesi halinde devrin geçersiz olacağı kabul edilmektedir. Birlik teorisinde devre onay verilmediği halde pay sahipliğinden kaynaklanan haklarının bütün arz ettiği kabul edilmektedir.²⁷¹

TTK'nın 494/1. maddesindeki düzenlemesinde genel kurulca onay verilmedikçe devre konu edilen esas sermaye payının malvarlıksal ve paydan kaynaklanan tüm hakların devredilemeyeceği hususu yer almaktadır. Bu durumda birlik teorisinin benimsendiği

²⁶⁸ **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.505

²⁶⁹ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s. 247.

²⁷⁰ **Narbay**, s. 303; **Sevi**, s.284; **Birinci**, s. 53.

²⁷¹ **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), s.162.

anlaşılmaktadır.²⁷² Bu halde gelecekteki alacak hakları üzerinde payı iktisap edenin hak iddia etmesi mümkün değildir.²⁷³

2.5.3.2.Bölünme Teorisi

Bölünme teorisinde paylardan kaynaklanan haklar malvarlığı hakları ve yönetim hakları olarak iki ayrı şekilde sınıflandırılmakta ve bu şekilde payın her iki hakkı da birbirinden bağımsız olarak devredilebilmektedir.²⁷⁴ Buna göre bağlı nama yazılı hisse senedini devralanın, devrin genel kurulca onaylanması şartının esas sözleşmede yer alması ve genel kurulca devrin onaylanmaması halinde paydan kaynaklanan malvarlığı haklarına sahip olduğu ancak genel kurula katılma hakkı, oy hakkı, bilgi alma hakkı, öneride bulunma hakkı gibi paydan kaynaklanan yönetsel hakların donduğu kabul edilecektir.²⁷⁵

TTK'nın 494/2. maddesinin 494/1. maddesinden farklı olarak payların miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla edinilmesi durumundan malvarlığı haklarının derhal geçeceği, genel kurula katılma haklarıyla oy haklarının şirket onayı ile geçeceği düzenlenmiş olup bölünme teorisi benimsenmiştir.²⁷⁶

TTK'nın 497. maddesinde devralanın şirket tarafından tanınmasına kadar geçecek olan süreçte paydan kaynaklanan genel kurula katılma, oy kullanma ve oy kullanmaya bağlı diğer haklarını kullanamayacağı düzenlenmiş ise de diğer pay sahipliği haklarının kullanılmasına cevaz verilmiştir. Bu şekilde şirketin haksız kötü niyetli şekilde pay devrine onay vermemesi durumunda payı devralan, uyuşmazlığı dava konusu etmesi halinde oy hakkı ve buna bağlı hakları kullanabilecektir.²⁷⁷ Bu dava eda davası mahiyetinde bir davadır. Diğer yandan şirket, haksız olarak devrin reddedildiğinde doğacak zarardan

²⁷² **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 113; **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.139; **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), s.160.

²⁷³ **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), s.162.

²⁷⁴ **Narbay**, s. 305; **Birinci**, s. 53.

²⁷⁵ **Pulaşlı**, 2018, s.2089.

²⁷⁶ **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.139.

²⁷⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.163; **Birinci**, s. 54.

sorumlu olacaktır. Herhangi bir kusurunun bulunmadığına dair ispat yükünü yerine getirmelidir. Kusursuz olduğunu ispatlayamadığı takdirde devralanın devre onay verilmemesi nedeniyle meydana gelen zararlarından sorumlu olacaktır.²⁷⁸

TTK'nın 497/4. maddesi uyarınca borsaya kote edilmiş paylar için devrin şirketçe onaylanmaması halinde ret hukuka aykırı ise dava yolu öngörülmüş ve hakların geçeceği düzenleme altına alınmıştır. Borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylar için ise herhangi bir süre düzenlenmemiştir. Ancak reddin haksız olması halinde borsaya kote edilmemiş payları devralan için de kıyasen bu maddenin uygulanabilmesi mümkündür.²⁷⁹ Öyle ki aksi halde pay sahibinin menfaatlerinin geri dönülmez şekilde zarar görmesi söz konusu olabilecektir.

Kanun koyucu özellikle rüçhan hakkının kullanılabilceğini belirtmiş olup rüçhan hakkının kullanılmasında genel kurulca devrin onaylanmasına kadar geçen süreçte payı devralanın herhangi bir kısıtlamanın bulunmadığını belirtmiştir. Rüçhan hakkı ise TTK'nın 461. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup pay sahibinin ortaklık tarafından payının sermayeye olan oranı nispetinde yeni çıkarılacak olan payları iktisap etme hakkını ifade etmektedir.²⁸⁰ Buradaki kanuni düzenlemede bölünme teorisinin varlığını koruduğu anlaşılmaktadır.

Özellikle borsaya kote edilmiş olan nama yazılı paylar bakımında mülkiyetin devralana geçmediğinin kabulü borsanın güvenilirliğini sarsar, borsadaki iktisadi faaliyetlerin devamlılığını tehlikeye düşürürdü.²⁸¹

²⁷⁸ **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.504; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.163.

²⁷⁹ **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 116.

²⁸⁰ **Bilgin**, s. 1916.

²⁸¹ **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.501.

2.5.3.3. Diğer Teoriler

2.5.3.3.1. Askıya Alma Teorisi

Bölünme teorisinin yetersiz kalması nedeniyle ortaya atılan bu teoriye göre bölünme teorisinde ifade edilen şekilde malvarlıksal hakların devralana geçtiği, paydan kaynaklanan kişisel hakların ise genel kurulca payın devri onaylanıncaya kadar askıya alınmış olduğu esasına dayanmaktadır.²⁸² Ancak paydan kaynaklanan malvarlığı dışındaki hakların askıda olması halinde paydan kaynaklanan genel kurula katılma, oy kullanma, öneride bulunma gibi ekonomik faaliyetin devamında önem arz eden hakların kullanılamayacak oluşu noktasında bu teori eleştirilmektedir.²⁸³

2.5.3.3.2. İntikal Teorisi

İntikal teorisine göre payın devri ile birlikte devreden pay ve paydan kaynaklanan tüm hakları devretmiş olacaktır. Buna göre tüm bu haklar devralana devir ile birlikte intikal etmiş ancak şirket tarafından onay verilinceye kadar şirket tarafından payı devralan tanınmadığından paydan kaynaklanan haklar şirkete karşı kullanılamayacaktır. Bu teorideki esas askıya alma teorisindeki şekilde paya ilişkin pay sahibinin yönetsel haklarının şirket tarafından pay sahibi olarak devreden tanınmasından kaynaklanabilecek olumsuzlukların yaşanmasının engellenmesidir.²⁸⁴

2.5.3.3.3. Terketme Teorisi

Terketme teorisinde devreden paydan kaynaklanan malvarlıksal haklar dışındaki haklarını devralana terk etmiş olduğunun kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır.²⁸⁵ Ancak bu durumda şirket ortaklarının kişisel haklarının devralanın da pay sahibi olarak şirket tarafından tanınmaması nedeniyle haklarını kullanamayacaklarından pozisyonlarının boş kalacağı anlaşılmaktadır.

²⁸² **Narbay**, s. 302.

²⁸³ **Bilginoğlu**, s. 65.

²⁸⁴ **Bilginoğlu**, s. 65; **Narbay**, s. 301.

²⁸⁵ **Narbay**, s. 302.

2.5.4. Nama Yazılı Payların Devrinde Öncelik, Önalım, Alım Ve Geri Alım Hakları

Hamiline yazılı senetlerin devir serbestisi tam anlamıyla benimsenmiş iken nama yazılı senetler bakımından kanunen istisnalar getirilmiştir. Bunun yanı sıra esas sözleşme ile de devre ilişkin birtakım sınırlandırmaların öngörülmesi mümkündür. Bunlar nama yazılı senetlerin devrinde öncelik, önalım, alım, geri alım haklarının tanınmasına ilişkindir. Ayrıca pay sahibi ile üçüncü kişiler aralarında bu hakların tanınmasına ilişkin sözleşme tanzim edebileceklerdir.

2.5.4.1.Öncelik Hakkı

Öncelik hakkı, pay devrinde pay sahibinin payını devretmeden önce diğer pay sahiplerine devrin teklif edilmesi şeklinde açıklanabilir.²⁸⁶ Pay sahibi öncelik hakkı sahiplerini icapta bulunmaya davet etmiş olmaktadır. İcapta bulunulması halinde pay sahibinin kabul beyanı ile tarafların arasında satış sözleşmesi kurulmuş olacaktır.²⁸⁷

Bilhassa az sayıda ortağın bulunduğu anonim şirketlerde pay sahibinin payını devretmek istemesi halinde öncelikle şirketteki diğer pay sahiplerine devretmesi öngörüldüğü takdirde üçüncü kişilerden önce mevcut pay sahiplerinin payı devralmakta önceliği olmuş olacaktır.

2.5.4.2.Önalım Hakkı

Önalım hakkı, sözleşmeden ya da esas sözleşme ile kararlaştırılmış ola pay devri halinde payı tek taraflı irade beyanı ile payın satın alınması hakkını ifade etmektedir. Önalım hakkının sözleşmeden kaynaklı olması hali TMK'nın 735. maddesinde yasadaki kaynaklanması hali ise TMK'nın 732. maddesinde düzenlenmiştir. Esas sözleşme ortaklık pay sahiplerine payın devri halinde önalım hakkı tanınması mümkündür.

²⁸⁶ **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 215; **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), s.204; **Bilge**, s.41.

²⁸⁷ **Uçar**, Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları, s. 287.

Pay devrinde ise önalım hakkı, payın satışı halinde payı devralandan alınmasını ifade etmektedir.²⁸⁸ Önalım hakkının kullanılabilmesi için öncelikle gerçekleşmiş bir pay devrinin bulunması gerekmektedir.²⁸⁹ Pay devri, satış sözleşmesine dayanmalıdır.²⁹⁰ Satış sözleşmesinden kaynaklanan tasarruf işleminin yerine getirilip getirilmediğinin önalım hakkının kullanılmasına bir etkisi yoktur.²⁹¹

Payın devredildiği sözleşmede önalım hakkı tanınan kişilere bildirilmelidir. Taşınmazlar için önalım hakkının kullanılmasında önalım hakkı sahibinin satışı öğrendiğinden itibaren başlayan süre ile herhalde taşınmaz devrinden başlayan başka bir süre öngörülmüş iken payların devrinde böyle bir süre düzenlenmemiştir. Doktrinde taşınmazlar için mevcut sürelerin kıyasen uygulanması gerektiğine ve makul süre kıstasının dikkate alınması gerektiğine dair farklı görüşler mevcuttur.²⁹² Önalım hakkının kullanılmasında tek taraflı irade beyanı yeterlidir. Bu tek taraflı irade beyanı karşı tarafa varması ile hüküm ve sonuç doğuracaktır.

TTK'da önalım hakkının kullanılmasına dair düzenleme bulunmamaktadır. Şirket esas sözleşmesinde önalım hakkının ne şekilde kullanılacağı hususunda düzenleme yapılabilir. Şirket esas sözleşmesinde önalım hakkının ne şekilde kullanılacağına dair bir düzenleme bulunmaması durumunda ise şufa davasındaki esaslar kıyasen uygulanabilecektir.²⁹³

Önalım hakkının hangi bedel üzerinden kullanılacağına dair esas sözleşme ile hüküm getirilebilecektir. Esas sözleşmede bedelin belirlenmemesi halinde ise payı devreden ve devralan arasında akdedilen sözleşmedeki satış bedeli üzerinden önalım hakkı kullanılacaktır. Payı devreden ve devralan tarafından önalım hakkının kullanılmasına engel olmak amacıyla payın satış bedelinde muvazaa yapmaları halinde ise önalım

²⁸⁸ Akın, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s.215; Bilge, s. 47.

²⁸⁹ Yarg. 11. HD 2016/4502 E. 2017/3377 K. T. 5.6.2017, Yarg. 11. HD. 2012/13427 E. 2014/3667 K. T. 27.2.2014. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022)

²⁹⁰ Uçar, Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları, s. 243.

²⁹¹ Uçar, Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları, s. 251.

²⁹² Uçar, Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları, s. 271.

²⁹³ Yarg. 11. HD. 2014/8324 E. 2014/13581 K. T.11.09.2014. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022)

hakkının payın gerçek değeri üzerinden kullanılması için dava açmak mümkündür. Mahkemece payın gerçek değeri tespit edilerek bedelde muvazaanın bulunup bulunmadığının ispatına göre karar verilecektir.

2.5.4.3. Alım ve Geri Alım Hakkı

Alım ve geri alım hakları TMK'nın 736. maddesinde düzenlenmiştir. Alım hakkı önceden şirket payının alınacağına dair taraflar arasındaki sözleşmeden doğacak bir haktır.²⁹⁴ Dolayısıyla bir pay için pay sahibi ile bir başka kişinin ya da diğer bir pay sahibinin alım opsiyonuna ilişkin taraflar arasında tek taraflı irade beyanı ile önceden kurulan sözleşmeye dayalı olarak satın alınması öngörülebilecektir.²⁹⁵ Geri alım hakkı ise sözleşmenin bir tarafına tek taraflı irade beyanı ile her zaman devrettiği payı geri devralma hakkını ifade etmektedir.²⁹⁶ Özellikle teminat amaçlı pay devirlerinde bu tür geri alım hakkı tesisi ile payın geri alınması hususunda devre ilişki sınırlandırma getirilebilir.

TBK'nın 237. maddesindeki düzenlemeye göre taşınmaz devrinde geri alım, alım sözleşmelerinde resmi şekil şartı, önalım sözleşmesinde ise yazılı şekil şartı öngörülmüş ise de nama yazılı payların devrinde herhangi bir şekil şartı mevcut değildir.²⁹⁷ Bu hakların devre ilişkin mevcut olması ve bir sözleşme ile belirlenmesi halinde üçüncü kişilere devirde iyiniyetli üçüncü kişilerin durumu sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu haklara ilişkin düzenlemelerin esas sözleşmede yer alması halinde zaten pay devrinde bu durum bilinmektedir. Ancak taraflar arasında nispi nitelikte gerçekleştirilen alım, geri alım, önalım haklarının konu edildiği sözleşmelerin üçüncü kişi tarafından bilinmesi mümkün değildir. Nispi nitelikte olduğunu belirttiğimiz bu sözleşmeler ile devre konu payın durumuna ilişkin taşınmazlar için tutulan tapu sicili benzeri hukuki bir organizasyon bulunmadığından sözleşme taraflarının bu sözleşme devralan tarafından üçüncü kişiye karşı ileri sürülmesi mümkün değildir. Ancak elbette sözleşme taraflarının birbirlerine karşı sözleşmeden kaynaklanan hukuki sorumlulukları mevcuttur.

²⁹⁴ **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 214; **Bilge**, s. 54.

²⁹⁵ **Günday**, s. 10.

²⁹⁶ **Bilge**, s. 54.

²⁹⁷ **Uçar**, Anonim Şirket Payları Üzerinde Geri Alım (Vefa) Hakkı, s. 3386.

2.6.SENEDE BAĞLANMAMIŞ (ÇIPLAK) PAYIN DEVRİ

2.6.1. Senede Bağlanmamış (Çıplak) Pay Kavramı

Çıplak pay, anonim şirketlerde payın hisse senedine ya da ilmühabere bağlanmamasını ifade etmektedir.²⁹⁸ Senede ya da ilmühabere bağlanmasa dahi paydan kaynaklanan hak ve borçlar çıplak paydan da doğacaktır. Çıplak paylar her türlü hukuki işleme konu edilirler.²⁹⁹

TTK'da anonim şirketlerde hamiline yazılı pay için hisse senedi bastırılması zorunlu kılınmış diğer yandan nama yazılı paylar için hisse senedi bastırılması hususu azınlığın talebi halinde zorunlu kılınmıştır.³⁰⁰ Bu halde anonim şirketlerde nama yazılı payların senede bağlanmamış olması devrini zorlaştıracak bir husustur.

Bedeli tamamen ödenmemiş çıplak payın devrinde devralan kişi TBK'nın 195. maddesi uyarınca iç borç üstlenme şeklinde belli bir miktar borcu da üstlenmiştir. Devrin anonim şirket tarafından onaylanmasında ise TBK'nın 196. maddesi uyarınca dış borç üstlenme vardır.³⁰¹ Bu halde şirket tarafından ödeme gücünden şüphe edilen devralandan teminat istenmesi gündeme gelebilecektir.

Senede bağlanmamış paylar da tıpkı senede bağlanmış paylar gibi pay defterine kaydolurlar ve somut anlamda bir varlığı haiz olurlar. Öyle ki senede bağlanmasa dahi paylar rehin, devir, haciz gibi her türlü hukuki işleme konu edilebilirler.³⁰²

²⁹⁸ **Özdamar**, s.49; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.87; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.618; **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi, s.59.

²⁹⁹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.618.

³⁰⁰ **Topal**, s. 2982.

³⁰¹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.619.

³⁰² **Özdamar**, s.50; Senede bağlanmamış (çıplak) payların alacağın temlik hükümlerine göre devredileceği ve devrin tanıkla ispat olunamayacağı, yazılı belge ile ispatının mümkün olduğuna dair bkz. Yar. 11. HD. 2018/1486 E. 2019/7096 K. T. 12.11.2019. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022)

2.6.2. Senede Bağlanmamış (Çıplak) Payın Devri Prosedürü

Senede bağlanmamış payın devri kanunda düzenlenmemiştir. Hisse senedi ya da ilmühabere bağlanmamış olan payın devrinde alacağın temlik ilke ve esasları uygulanacaktır.³⁰³ Bu halde TBK'nın 183 vd. maddelerinde düzenlenen alacağın devrine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Bu tasarruf işleminde yazılı şekil geçerlilik şartıdır.

Çıplak payların devrinde çıplak payın temlik tasarrufu bir işlem olup temlik ile çıplak payın mülkiyeti devralana geçmektedir.³⁰⁴ Bu payların devri sonucunda malikleri pay defterine kaydedilmektedir. Çıplak payın ticaret siciline tescilinin gerekliliğine ilişkin bir düzenleme yoktur.³⁰⁵

Bedeli tamamen ödenmemiş olan çıplak payın devrinde devralan kişi paydan kaynaklanan borcu da üstlenmiş olacaktır (TTK m.501).³⁰⁶ Bu durumdaki borç üstlenme iç borç üstlenmesi niteliğindedir. Payını devreden, payın devrinin pay defterine kaydı ile birlikte borçtan kurtulmuş olacaktır. TTK'nın 501/2. maddesinde payını devreden iki yıl içerisinde şirketin iflası ya da payı devralanın paydan kaynaklanana haklardan yoksun bırakılması halinde bu borçtan sorumlu olacağı istisna olarak sayılmıştır.

³⁰³ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.609; **Altaş**, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s. 259; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.89; **Sevi**, s. 320; **Tekinalp**, s.95; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.618.

³⁰⁴ **Pulaşlı**, 2015, s.1605.

³⁰⁵ Yarg. 11. HD. T. 12/11/2014, 2015/4392 E. 2015/11374 K. “*Dava, senede bağlanmamış çıplak payın Ticaret Siciline tesciline ilişkindir. TTK bünyesinde senede bağlanmamış çıplak payın devri konusunda her hangi bir hükme rastlanmamaktadır. Ancak Anonim Ortaklıklar Hukukunda payın pay senedine bağlanması esasen zorunlu olmadığından ötürü, senede bağlanmamış payın da, pay senedi veya ilmühabere bağlanmış pay gibi her türlü işleme konu edilebileceği kabul edilir. Zira, senedin yokluğu ortaklık haklarının doğumunu engelleyici nitelikte değildir. Çıplak payın konu edileceği en önemli işlemlerden biri devirdir. Çıplak payın devri genel hükümler doğrultusunda yapılır. Çıplak payın devrinde, devrin anonim ortaklığa karşı ileti sürebilmesi için TTK m.417 uyarınca pay defterine kaydı gereklidir. Bu açıklamadan sonra somut olaya gelindiğinde davacı, anonim şirket paylarını alacağın temlik hükümlerine göre devralmış ve devir pay defterine işlenmiştir. Bu durum karşısında davacının paylardan doğan haklarını kullanmasına, devri şirkete karşı ileri sürmesine engel bir durumun kalmaması ve Ticaret Siciline işlenmesinin pay sahibine her hangi bir yararının bulunmaması nedeniyle davacının bu davayı açmakta hukuki yararının bulunmadığı anlaşılmakla, davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.*” (karararama.yargitay.gov.tr E.T. 01/12/2021)

³⁰⁶ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.619.

Bedeli tamamen ödenmemiş çıplak payların devrinde şirketin onayı aranmaktadır (TTK m. 498).³⁰⁷ Şirket tarafından payı devralanın ödeme yeterliliğinden şüphe edilmesi halinde belirli bir miktarda teminat verilmesi de istenilebilecektir.

2.7.PAY DEVRİNİN KISITLANMASI (BAĞLAM)

2.7.1. Bağlam Kavramı

Bağlam, anonim şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin getirilen kısıtlamaları yasaklamaları içeren kurallardır.³⁰⁸ Her ne kadar payın serbestçe devredilebilirliği esas olsa da bu serbestlik şirket açısından birtakım sakıncalar doğurma potansiyeline sahiptir.³⁰⁹ Bağlam, kanunen belirlenebileceği gibi ortaklık esas sözleşmesi ile de belirlenebilen ortaklığı korumak maksatlı getirilen birtakım düzenlemelerdir.

Bağlam ilk esas sözleşme ile düzenlenebileceği gibi sonradan da esas sözleşme değişikliği ile düzenlenebilecektir. Esas sözleşme değişikliği ile nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması için TTK'nın 421. maddesindeki düzenleme ile sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin devrin sınırlandırılması yönünde oy kullanmaları ile mümkün olduğu düzenlenmiştir. Kanun koyucu tarafından devrin sınırlandırılmasına ilişkin esas sözleşme değişikliğine ilişkin alınacak genel kurul kararının ağır nisaba bağlandığı görülmektedir.

Özellikle belirtmek gerekir ki genel kurul kararlarının iptaline ilişkin düzenlemeyi barındıran TTK'nın 445. maddesindeki düzenlemeye göre dürüstlük kuralına aykırı olarak alınan kararların iptali için dava açılabilir. Ayrıca genel kurul kararının butlanına ilişkin düzenlemeyi barındıran TTK'nın 447. maddesi pay sahiplerinin vazgeçilemez nitelikteki haklarını elinden alan, kanuni ölçüler dışında bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarının kullanılmasına sınırlama getiren ve anonim ortaklığın

³⁰⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.624.

³⁰⁸ Boğa, s.31.

³⁰⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.141.

yapısını bozan ve sermayenin korunması hükümlerine aykırılık teşkil eden genel kurul kararlarının butlanına ilişkin dava açılabilir. Bu nedenle genel kurul kararları alınırken bu hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.³¹⁰

Hamiline yazılı payların devrinin kısıtlanması mümkün değil iken nama yazılı payların devrinin kısıtlanması anonim şirketlerde temel esas olan devri serbestisi ilkesinden ayrık olarak mümkündür. Hamiline yazılı paylar için bağlam kurallarının hükmedilmesi halinde bu kurallar geçersiz olacaktır.³¹¹

2.7.2. Bağlamanın Amacı

Bağlam, payın serbestçe devri ile pay sahibinin sahip olduğu menfaat ile şirketin paylarının devrini kısıtlamasında sahip olduğu menfaat arasında dengeyi sağlanmayı amaçlamaktadır.³¹² Bağlam kuralları ile sağlanmak istenen kazanç elde etmek amacıyla kurulan anonim şirketin iktisadi faaliyetinin devamlılığının sağlanması ve korunmasıdır.³¹³ Ekonomik gücü zayıf olan kişilerin ortaklıkta pay sahibi olmalarının önüne geçilmesi, varsa anonim ortağın belli bir yöreye, mesleğe, gruba, aileye ait olması gibi kendine özgü niteliğini korumak, yabancılaşmanın engellenmesi gibi nedenlerle bağlam kuralları düzenlenebilir.

Nama yazılı paylara ilişkin istenmeyen devirlerin yapılmasını engellemek maksatlı getirilen hükümler bağlam, hakkında bağlam, devri kısıtlanan nama yazılı paylara ise bağlı nama yazılı pay senedi olarak nitelendirilmektedir.³¹⁴ Nama yazılı pay senetlerinin devrinin bağlam kuralları ile sınırlandırılması ile bu senetlerin devri zorlaştırılmakta ve ekonomik değeri düşmektedir. Ancak istenilmeyen kişilerin ortaklık sıfatını kazanması ya da çoğunluk sağlaması engellenmektedir.³¹⁵

³¹⁰ İncesu, s.131.

³¹¹ Özdamar, s.73; Altaş, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.94.

³¹² Karasu, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.129.

³¹³ Pulaşlı, 2018, s. 2059.

³¹⁴ Yarg. 11. HD. 2010/5905 E. 2011/17291 K. T. 20/12/2011. (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.: 19/03/2022)

³¹⁵ Karasu, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.129.

2.7.3. Bağlam Türleri

Bağlam kurallarını öngörüldüğü kaynaklara göre üç ayrı başlık altında sınıflandırıp değerlendirebiliriz. Bunlar kanuni bağlam, esas sözleşmesel bağlam ve sözleşmesel bağlamdır.

2.7.3.1.Kanuni Bağlam

Kanuni bağlam, kanundaki düzenlemeler ile payın devrini kısıtlayan kuralları ifade etmektedir. Kanunumuzdaki bağlam kuralları İsv. BK dikkate alınarak oluşturulmuştur.³¹⁶

TTK'nın 491. maddesindeki düzenlemede devrin kanuni sınırlandırılması başlığı altında ilk olarak nama yazılı payların bedeli tamamen ödenmemiş olması durumundan şirket onayı ile devrin yapılabileceği düzenlenmiştir.³¹⁷ Yönetim kurulunca devrin reddedilmesi için esas sözleşmede herhangi bir hükmün yer alması gerekmez.³¹⁸

Şirket tarafından ödeme gücü yönünden şüpheye düşülmesi halinde devralandan teminat istenebilecektir.³¹⁹ Ancak teminat dürüstlük kuralına uygun şekilde talep edilebilir.³²⁰

³¹⁶ TTK'nın 491. Madde gerekçesi <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri/1>, E.T.: 01/03/2022

³¹⁷ **Altaş**, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.268; **Özdamar**, s.74; **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.489; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.94; **Kır**, Anonim Şirketler, s.545; **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.131; **Çelikboya**, s. 268.

³¹⁸ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s. 145.

³¹⁹ **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.94; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.146; **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.131; Yarg. 11.HD. 2014/11779 E. 2015/8367 K. T. 16.6.2015 “hisse devri nedeniyle davalılara 500.000 TL bedelli teminat senedi verdiklerini ileri sürerek senedin iptalini ve borçlu olmadıklarının tespitini talep etmiş, mahkemece davacıların 207.000 TL hisse devir bedeli ödedikleri, bakiye 293.000 TL borçları bulunduğu gerekçesiyle, birleşen davada davacıların 207.000 TL üzerinden borçlu olmadıklarının tespitine karar verilmiş ise de, taraflar arasında hisse devir bedelinin 36 taksitte ödenmesi kararlaştırılmış, 14 taksit 13.800 TL üzerinden ödenmiş, 01.10.2011 tarihli taksit ise 6.055,50 TL üzerinden ödendiği halde, mahkemece 15 taksitin tamamı 13.800 TL üzerinden ödenmiş gibi 207.000 TL üzerinden davacıların borçlu olmadıklarının tespitine karar verilmesi doğru olmamış, kararın bu nedenle davalılar yararına bozulması gerekmiştir.” (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.:27/11/2021)

³²⁰ **Altaş**, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.270.

Devralanın ödeme gücünün de dikkate alınarak sırf devrin imkansızlaşmasına sebep olacak teminat bedelinin dürüstlük kuralına uygun olmayacağı açıktır. Bu teminatın ödenmemesi halinde şirket tarafından nama azılı payın devrine onay verilmeyebilecektir.

Şirket tarafından payın devrine onay verilinceye kadar teminat istenebilecektir (TTK m. 491/2). Payın devrine onay verildikten sonra devralanın ödeme gücünü şüpheli olduğunun öğrenilmesi ya da onaydan sonra devralanın ödeme gücünün şüpheyeye düşürecek bir durumun doğması halinde artık devralandan teminat istenilmesi mümkün değildir.³²¹

Şirket yönetim kurulu tarafından devralan hakkında yeterli araştırma yapılması gerekmektedir. Yönetim kurulu bu bakımdan sorumludur. Öyle ki yeterli araştırma yapılmadan ve yeterli teminat istenmeden şirket tarafından sermaye bedeli karşılığının tümü ödenmemiş olan nama yazılı pay senedinin devrine şirket onay verdiği takdirde şirket zarara uğrayabilir. Yönetim kurulu yeterince araştırma yapmamasından ve teminat istememesinden ötürü doğacak zararlardan sorumlu olacaktır.³²²

2.7.3.2.Esas Sözleşmesel Bağlam

Esas sözleşme ile haklı sebeplerin bulunması halinde pay devrini kısıtlayan bağlam kurallarının getirilmesi mümkündür.³²³ TTK'nın 492. maddesinde ise esas sözleşme ile nama yazılı payların şirket onayı ile devredilebileceğine ilişkin, TTK'nın 493. maddesinde ise borsaya kote edilmemiş olan nama yazılı payların devrine ilişkin esas sözleşme ile belirlenecek önemli sebeplerin varlığı halinde şirket tarafından devre onay verilmeyebileceğine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

³²¹ **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.95.

³²² **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.94.

³²³ **Akın**, Bağlı Nama Yazılı Payların Miras Yoluyla İntikaliinde 3 Mahkeme Ara-Kararı Hakkında Düşünceler, s.1065.

2.7.3.3.Sözleşmesel Bağlam

Bağlam kuralları kanunen ya da esas sözleşme ile belirlenebileceği gibi tarafların aralarında yaptıkları sözleşme ile de belirlenebilir. Bu durumda taraflar arasında sözleşme ile belirlenen bağlam kurallarına sözleşmesel (akdi) bağlam kuralları denmektedir. Sözleşme ile belirlenen bu tür bağlam kuralları yalnızca sözleşme taraflarını bağlayacaktır, üçüncü kişileri bağlamayacaktır.³²⁴

2.7.4. Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Payların Devrinde Bağlam

Kural olarak şirket payın devrine onay vermek zorundadır.³²⁵ TTK'nın 492. maddesinde ise esas sözleşme ile nama yazılı payların şirket onayı ile devredilebileceği hususunun kararlaştırılmış olabileceği düzenlenmiştir.³²⁶

TTK'nın 493. maddesinde ise borsaya kote edilmemiş olan nama yazılı payların devrine ilişkin esas sözleşme ile belirlenecek önemli sebeplerin varlığı halinde şirket tarafından devre onay verilmeyebileceği düzenlenmiştir.³²⁷ Esas sözleşme ile önemli sebeplerin belirlenmesinde şirket serbest değildir. TTK'nın 493. maddesi çerçevesinde önemli sebeplerin esas sözleşmede hüküm altına alınırken somutlaştırılması gerekmektedir.³²⁸ TTK'nın 493. maddesi çerçevesinde önemli sebeplerin esas sözleşmede açıkça belirtilmesi mümkündür.³²⁹ Rekabet halindeki kişilere pay devrine ilişkin kısıtlamalar, belirli meslek ya da aileye pay devrini mümkün kılacak kısıtlamalar gibi düzenlemeler önemli sebep olarak esas sözleşmede yer alabilecektir.

³²⁴ **Pulaşlı**, 2018, s.2080.

³²⁵ **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.132.

³²⁶ **Özdamar**, s.77; **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.491; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.96; **Kır**, Anonim Şirketler, s.548; **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 36; **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.133.

³²⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.148; **Bilge**, s. 54; benzer şekilde AktG 62/2; pay satışında önalım hakkının kullanılmasının caiz görülmesine dair bkz. **Keskin**, s.193; Kararın orijinal metni için ayrıca bkz. https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_20130508_OGH0002_00600B00028_13F0000_000

³²⁸ TTK'nun 493. Madde gerekçesi, <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri/1> E.T.: 01/03/2022

³²⁹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.148.

Bu durumda devrin onaylanmaması halinde şirkete yapılan başvuru tarihindeki devrolan payın gerçek değeri üzerinden teklif yapılacaktır. Burada teklifin yapılacağı muhatap payını devredendir. Payın gerçek değerinin olduğundan daha düşük gösterilmesi ya da payın gerçek değerinin belirtilmemesi durumunda gerçek değer belirlenmesi hususunda Kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak şirket payların itibari değerinin tespitini şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden isteyebilir. Mahkemece payın itibari değeri karar tarihine en yakın tarih esas alınarak tespit eder.³³⁰

Kanunda önemli sebeplerden bir kısmı sayılmıştır (TTK m. 493/2). Ortaklıkta esas sözleşmede belirlenen ortakların çevresinin özellikleri, ortaklığın işletmesinin konusu ile işletmenin ekonomik bağımsızlığı bakımından sakınca olduğu kanaati hasıl olursa bunlar önemli sebeplerden sayılacaktır. Ayrıca rakip olan işletme ya da ortaklıklar ve bunlarla ilişkisi olan kişilere pay devrinin şirket bakımından ekonomik olarak risk oluşacağından bu risk de devrin onaylanması talebinin reddi için gerekli önemli sebeplerden sayılabilecektir.

Türk hukukunda yabancılara ilişkin kanunen getirilen sınırlamalar dahilinde Türk vatandaşı olmayan yabancı kişilere pay devrinde de risk değerlendirmesi yapılabilecektir. Ortaklık pay sahiplerinin belirli bir meslek mensubu olması, belirli bir aileye ya da yöreye ait olması gibi kıstasların ortaklığın ekonomik varlığını sürdürmesi bakımından önem teşkil ettiği takdirde de bu husus önemli sebep kabul edilebilecektir. Yine pay devrinde bir paydaşın yüksek oranda sermaye payına isabet eden pay sahibi olması da şirketin devamlılığı açısından ehemmiyet teşkil ettiği takdirde bu hususunda önemli sebep sayılması mümkündür.³³¹

Devreden tarafından payın gerçek değerinin öğrenildiği tarihten başlamak üzere bir aylık kanunen belirlenmiş olan sürede bu payın gerçek bedelini reddetmediği takdirde şirket teklifini kabul etmiş sayılacaktır.³³² Ancak payını devreden şirket tarafından öneride

³³⁰ **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.101.

³³¹ **İncesu**, s. 134; **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler, s.495; **Özdamar**, s.86;

³³² **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler, s.496.

bulunulan ve payın gerçek değeri olduğu ileri sürülen değerin payın gerçek değeri olmadığından öneriye ilişkin sağlıklı değerlendirme yapamayacağı kanaatinde ise şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden öneride bulunulan payın gerçek değerinin belirlenmesini talep edebilecektir.³³³

Esas sözleşmede önemli sebeplerin belirlenmesi durumunun yanında ayrıca payın gerçek değerinin önerilmesi yoluyla payın devrinden kaçınılması olanağı düzenlenmiştir.³³⁴ Uygulamada bu duruma kaçınma/kaçış klozu adı verilmektedir.³³⁵ Bu şekilde istenilmeyen kişilere pay devri engellenmiş olacaktır.

Kaçış klozu (escape clause) pay sahibi olması istenmeyen bir kişiye pay devrinin onayından kaçınılırken devreden payının itibari değeri üzerinden satın alınmasını ifade eder. Şirket tarafından payın gerçek değeri üzerinden yapılan teklifin pay sahibince kabul edilmemesi halinde payın devrinin onaylanmadığı üçüncü kişiye devir yapılamayacaktır. Dolayısıyla önalım hakkında farklı olarak burada bir devir zorunluluğu bulunmamaktadır.³³⁶

Kaçış klotunun kullanılmasına ilişkin TTK'nın 493. maddesindeki düzenleme uyarınca şirketin devri onaylamayı reddederken gerekçe bildirmesi gerekir. Ancak şirket, kaçış

³³³ Yarg. 11 HD. 2020/338 E. 2021/5306 K. T. 22.6.2021, "...şirketin önerisinde devre konu payların gerçek değerinin rakamsal olarak belirtilmemiş olması yahut gerçek değer çok altında olduğu düşünülen bir rakamsal bedel öngörülmesi hallerinde, gerçek değer ne şekilde belirleneceği konusunda anılan kanun maddesinde açık bir hüküm bulunmamaktadır. Buna mukabil, 493. maddenin 5. fıkrasında ise, 4. fıkradaki "kanuni" devir hallerine ve bu biçimdeki pay devirlerinde, 494/2. maddede düzenlendiği üzere payın mülkiyetinin ve paya bağlı hakların derhal devralanlara intikal etmesi hükmü ile uyumlu olacak şekilde, şirket önerisindeki gerçek değer belirlenmesini, önerinin muhatabı olan devralanın isteyebileceği açıkça öngörülmüş olup söz konusu 4. ve 5. fıkranın, somut olaya da konu edilen iradi devir halleri bakımından kıyasen dahi uygulanabilirliği olmadığı açıktır. Buna karşın, mahkemenin taraf sıfatına ilişkin davanın reddine dair gerekçesinde, zikredilen 493/5. madde hükmünü, 493/1. maddeye dayalı iradi devir ve buna bağlı onay istemi hallerinde dahi, kaçınma klotunun kullanılmasına yönelik öneriye konu gerçek değer belirlenmesi için mahkemeye başvurma konusunda münhasıran devralanlara tanınmış bir hakkın varlığına işaret eden bir şekilde yorumlaması isabetli olmamıştır." (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.:27/11/2021)

³³⁴ Karasu, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.137; TTK'nun 493. Madde gerekçesi, <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri/1> E.T.: 01/03/2022

³³⁵ Bilge, s. 77.

³³⁶ Akın, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 75.

klozunda şirketin menfaatlerine uygun davranmak zorundadır. Özen yükümlülüğü, sadakat yükümlülüğü, eşit davranma yükümlülüğü dikkate alınarak devre ilişkin karar verilmelidir. Her ne kadar şirkete devri onaylamamaya ilişkin bir hak tanınmış ise de bu hakkın kötüye kullanılmaması gerekir.

Ortakların birbirlerine paylarını devrinde de kaçış klozu uygulama alanı bulabilecektir. Buna göre payın devrinde pay sahiplerinin sahip oldukları paylara ilişkin azami sınır esas sözleşmede belirlenmiş ise buna aykırılık teşkil edecek devirler şirket tarafından onaylanmayabilecektir.³³⁷

Borsaya kote edilmemiş nama yazılı payın devri şirket tarafından onaylanıncaya kadar payın mülkiyeti ve paya bağlı haklar payını devredende kalacaktır (TTK m. 494/1).³³⁸ (TTK m. 494/1) Burada birlik teorisinin benimsendiğinden bahsetmek mümkündür.

TTK'nın 494/3. maddesindeki düzenlemeye göre payın devrinin onaylanması talebinin şirkete bildirildiği tarihten itibaren şirket tarafından onayın yapılması için üç aylık azami süre öngörülmüştür. Bu süre zarfında red kararı verilmemişse veya red kararı verilmekle birlikte bu karar haksız nitelikteyse onay verilmiş sayılacaktır.

2.7.5. Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Payların Devrinde Bağlam

Kural olarak borsaya kote edilmiş payların tedavülünün sınırlandırılması mümkün değildir. Kaldı ki buna ihtiyaç da duyulmaz. Ancak Kanun sınırlı olarak borsaya kote edilmiş nama yazılı hisse senetlerinin devrine ilişkin esas sözleşme ile getirilebilecek bazı kısıtlamalar düzenlemiştir. TTK'nın 495. maddesindeki düzenlemeye göre payı devralan kişinin esas sermayenin yüzdesi ile ifade edilecek bir üst sınır ile iktisabın sınırlandırılması mümkündür. Dolayısıyla bu üst sınırı aşan iktisap halinde pay sahibi olarak iktisap edenin tanınması talebinin reddine karar verilebilir. Esas sermayenin yüzdesi üzerinden belirlenecek sınırlama dışındaki sınırlamalar ise geçersiz olacaktır.

³³⁷ Akın, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s.81.

³³⁸ Karasu, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.139.

Borsaya kote edilmiş nama yazılı hisse senetlerinin miras, eşler arası mal rejimi ya da cebri icra ile iktisap edilmesi halinde şirket devri onaylamayı reddedemez (TTK m.495/2).³³⁹ Kanun maddesi emredici niteliktedir. Bahsi geçen payın mülkiyetinin kanuni geçiş hallerinde şirket tarafından onay verilmesi işlevselliğini kaybetmiş olacaktır.³⁴⁰

Nama yazılı pay senedinin devrine ilişkin bağlam kuralı getirilmiş olması durumunda Yargıtay uygulamasında bölünme teorisi uyarınca payın malvarlığının devralana geçeceği ancak devralanın paya ilişkin hakların şirkete karşı kullanılamayacağı kabul edilmiştir. Ancak payını devreden pay devrinin onaylanması için olumlu oy kullanmak zorunda olduğu, payın onaylanması için gerekeni yapma yükümlülüğü ve aksine sebep olabilecek eylemlerden kaçınma sorumluluğu vardır. Hem devreden hem de devralan tarafından devrin onaylanması için tüm çabanın sarf edilmesi, gereğinin yapılması gerekmektedir.³⁴¹ Kaldı ki sözleşmeyi akdeden taraflar yönünden sözleşme geçerli ve bağlayıcılığı koruyacaktır.

TTK'nın 495/2. maddesindeki düzenleme ile şirket tarafından talep edildiği takdirde borsaya kote edilmiş nama yazılı payları devralan kişinin payı kendi ad ve hesabına aldığını şirkete bildirmesi gerekmektedir. Beyanda bulunulmadığı takdirde şirket, pay defterine kayıt talebini reddedebilecektir. Burada kanun koyucu 495/2. maddesindeki düzenleme ile bağlam kuralının araçlar marifetiyle dolanılmasını engellemeyi amaçlamaktadır.³⁴²

³³⁹ Karasu, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.141.

³⁴⁰ Altaş, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.282.

³⁴¹ Yarg. 11. HD. 2019/4088 E. 2021/3444 K. T. 8.4.2021, “Bağlam, bağlı nama yazılı hisse senetlerinin tedavülüne engel olmaz. Pay defterine devralan kişi kaydolmasa bile, mülkiyet ona geçmiştir. Bağlam hükümleriyle sağlanmak istenen sonuç uygun görülmeyp A.O tarafından reddolunan yeni malikin ortalık işlerine karışmamasıdır. Kısaca Türk Doktrini ve yargı kararlarında benimsenen bölünme teorisi uyarınca, davacı nama yazılı hisse senetlerinin mülkiyetini kazanmıştır. Ancak bu hakkını şirkete karşı ileri süremez. Devreden ve devrolunan devir işleminin tamamlanması için ellerinden geleni yapma yükümlülüğü altına girmişlerdir. Devreden onay konusunda olumlu oy verme zorunda olduğu gibi ortaklık tarafındanda onay kararı verilmesini engelleyen eylemlerdende kaçınmak zorundadır.” (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.:27/11/2021)

³⁴² TTK. 495/2 Gerekçesi <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri/1> E.T.: 01/03/2022

Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların devrinde devralan pay sahibinin tanınması talebinin yirmi gün içerisinde reddedilmesi gerekir (TTK m. 498).³⁴³ Bu süre içerisinde red gerçekleşmediği takdirde şirket tarafından yeni pay sahibi tanınmış sayılacaktır. Şirketin yeni pay sahibinin tanınması talebinin reddine ilişkin kararına karşı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılabilecektir.

2.7.6. Payın Miras, Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri veya Cebri İcra Yoluyla İktisabı

Miras, eşler arası mal rejimi ya da cebri icra ile payın elde edilmesi payın kanunen iktisabı hallerini oluşturmaktadır. Miras, eşler arası mal rejimi ya da cebri icra ile payın elde edilmesinde paya ait malvarlıksal haklar iktisap anında devralana geçerken genel kurula katılma ve oy hakları şirket onayına kadar iktisap edene geçmeyecektir (TTK m. 494/2). Şirket onay talebini üç ay içinde reddetmemişse veya ret kararı alınmakla bu karar haksız nitelik taşıyorsa onay verilmiş sayılır.³⁴⁴ Payın devrine şirket tarafından onay verilmese dahi sözleşmeden kaynaklanan hak ve borçlar taraflarca nispi olarak birbirlerine karşı ileri sürülebilecektir.

Borsaya kote edilmemiş payların miras, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla iktisabı durumunda TTK'nın 493/4. maddesindeki düzenlemeye göre şirket tarafından payın gerçek değeri payı iktisap eden kişiye önerildiği takdirde şirket payın devrine onay vermeyi reddedebilecektir.³⁴⁵

2.7.7. Bağlamin Pay Devrine Etkisi

Bağlam kuralları ile payın devrinin sınırlandırılması ve kısıtlanması söz konusudur. Nama yazılı payların devrinde kanunen payın bedelinin tümünün ödenmemesi halinde şirket onayı ile devrin yapılabileceği, aksi halde yapılamayacağına dair sınırlama

³⁴³ **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.141.

³⁴⁴ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.248; **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.139.

³⁴⁵ **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.132; **Akın**, Bağlı Nama Yazılı Payların Miras Yoluyla İntikalinde 3 Mahkeme Ara-Kararı Hakkında Düşünceler s.1066.

getirilmiştir. Yine TTK'nın 492. maddesinde ise esas sözleşme ile nama yazılı pay senetlerinin devrinin genel kurul onayına tabi olarak geçerli olacağına dair düzenleme yapılması mümkün kılınmıştır. Her iki halde de bağlam sınırlarında yer alan nama yazılı pay devrilerinin şirket onayı olmaksızın geçerli olmayacağı anlaşılmaktadır.

TTK'nın 494. maddesinde genel kurul onayı olmaksızın payların ve paya bağlı bütün hakların payını devredende kalmaya devam edeceği düzenlenmiştir. Miras, eşler arası mal rejimi ya da cebri icra ile payın elde edilmesinde payın malvarlığına ilişkin haklar iktisap anında iktisap edene geçmiş ise de genel kurula katılma ve oy hakları şirket onayına kadar iktisap edene geçmeyecektir (TTK m.494/2). Anonim şirketçe üç aylık süre zarfında red kararı verilmemiş veya verilen red kararı haksız ise onay verilmiş sayılacaktır.³⁴⁶ Payın devrine şirket tarafından onay verilme dahi sözleşmeden kaynaklanan hak ve borçlar taraflarca nispi olarak birbirlerine karşı ileri sürülebilecektir.

Devir sözleşmesi gereği devreden taraf yönetim kuruluna karşı mahkemeye başvurarak pay devrinin tespiti ile devralanın pay defterine kaydını dava edebilecektir.³⁴⁷ Dava şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılacaktır. Mahkeme tarafından verilecek olan karardaki tespit hükmü anonim şirket yönetim kurulunun kararı yerine geçecektir.³⁴⁸

Borsaya kote edilmiş nama yazılı hisse senetlerinin miras, eşler arası mal rejimi ya da cebri icra ile payın elde edilmesinde şirketin devri onaylamayı reddetmesinin mümkün olmadığı ise TTK'nın 495. maddesinde düzenlenmiştir. Kanun maddesi emredici niteliktedir. Bahsi geçen payın mülkiyetinin kanuni geçiş hallerinde şirket tarafından onay verilmesi işlevselliğini kaybetmiş olacaktır.³⁴⁹

³⁴⁶ Çebi, Şirketler Hukuku, s.248.

³⁴⁷ Akın, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 115.

³⁴⁸ Sevi, s.245.

³⁴⁹ Altaş, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.282.

2.7.8. Bağlamın Dolanılması

Bağlam hükümleri şirketin korunması bakımından şirket yararına nama yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin çeşitli kısıtlamalar içeren hükümlerdir. Ancak bağlamdan kaynaklı olarak pay devrinin, dolayısıyla paydan doğan hakların şirkete karşı ileri sürülemediği hallerde bu hakları kullanabilmek için bağlam kurallarının dolanılabildiği görülmektedir.

Kanunumuzda sözleşme özgürlüğüne bir kısıtlama mahiyetinde olan bağlam kuralları emredici olarak düzenlenmiştir. TTK m. 340. hükmüne göre açıkça aksi öngörülmedikçe anonim şirketlere ilişkin kanuni düzenlemelerden esas sözleşme ile sapılamayacaktır.³⁵⁰ Bağlam kurallarından sapılarak esas sözleşmeyle getirilecek düzenlemeler ve yahut pay sahiplerinin uygulamaları amaç ve niyetlerine bakılmaksızın emredici hükümlere aykırılık teşkil edecektir.³⁵¹

Pay sahipliğinden doğan en önemli haklardan biri genel kurulda oy kullanma hakkıdır. Hukukumuzda oy hakkının temsilci vasıtasıyla kullanılması mümkündür. Pay devri sözleşmesi ile payı devralan kişinin devreden tarafından oy kullanması için temsilci atanması halinde bağlam kuralları dolanmış olacaktır.³⁵²

Oy hakkının kullanılması için oy sözleşmesi yapılması da hukukumuzda kabul görmektedir. Oy sözleşmesi yapılması ile bağlam hükümleri bu bakımdan dolanılmış olacaktır.³⁵³

Bir diğer bağlamın dolanılması hali ise payın inançlı işlemle devredilmesi halidir. İnançlı devirde payların bir süre sonra devredene geri dönmesi konusunda inanılan kişiye pay devredilmektedir.³⁵⁴ Pay devri yapılırken sözleşme ile genel kurul tarafından lehine oy

³⁵⁰ **Bahtiyar**, s.17; **Karasu**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, s.312; **Ercan**, s.1245.

³⁵¹ **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.142.

³⁵² **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.144.

³⁵³ **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, s.143.

³⁵⁴ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.628.

verileceği ve payın devrinin onaylanacağını taahhüdünün verilmesi şeklinde yapılan inancılı sözleşmelerde karşımıza çıkmaktadır.

2.8. PAY DEVRİNİN İDARİ İZNE TABİ TUTULMASI

2.8.1. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Kapsamında

BK'nın 18. maddesindeki düzenleme ile bankadan sermayenin yüzde onuna veya yüzde onunu aşacak şekilde pay edinilmesi halinde BDDK'dan izin alınması zorunlu tutulmuştur. Aynı şekilde bankadan pay sahibi olan kişinin yüzde onu, yüzde yirmi, yüzde otuz üç, yüzde elli dilimleri aşan pay kazanımları ile bu dilimlerin altına payın düşmesi sonucunu doğuracak pay devirleri için BDDK'dan izin alması gerekmektedir.³⁵⁵ Bu düzenleme ile bankada pay sahiplerinin kontrolü ve takibinin sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca bankanın ekonomik hayatının devamı bakımından da pay sahiplerinin takibi önem arz etmektedir. Banka kaynaklarının usulsüz kullanımının önüne geçilmesi, pay sahiplerine ilişkin düzenlemelere uygunluğun izlenmesi, etkin denetimin engellenmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.³⁵⁶

Düzenleme ile korunan menfaat yalnızca şirkete ya da pay sahiplerine ait değil, banka ile ilgili kişilere de aittir. Burada kamusal menfaatin varlığından bahsedilebilir. Miras, eşler arası mal rejimi ya da cebri icra ile payın edinilmesi dahil tüm edinimlerde idari izin koşulu aranacaktır.³⁵⁷

İzin alınmamasının yaptırımı da Kanunun 18/4. maddesinde bankanın ortak sayısının beşten aşağı düşmesine yol açacak pay devirleri ile birlikte pay defterine

³⁵⁵ BK m.18; **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İzin Hukuki Niteliği Sorunu, s.422; **Akdağ**, s. 85

³⁵⁶ Bank.K. m.18 Gerekeşi
<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=33694&pkanunnuma-rasi=5411> E.T.09/02/2022; **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İzin Hukuki Niteliği Sorunu, s.426.

³⁵⁷ **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İzin Hukuki Niteliği Sorunu, s.427.

kaydolunamayacağı şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu hükme aykırı şekilde yapılan kayıtlar da geçersiz olacaktır.³⁵⁸

Kanunun 18/7. maddesindeki düzenlemeye göre BDDK'dan izin alınmadığı devirlerde temettü hariç paylardan kaynaklanan haklar TMSF tarafından kullanılacaktır.

2.8.2. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Kapsamında

6361 sayılı FKFŞK'nun 11. maddesinde³⁵⁹ sermayenin yüzde onunu veya yüzde onunu aşacak şekilde pay edinilmesi, bu oranlarda paya sahip olan tüzel kişilerin el değiştirmesi durumunda pay devirleri BDDK iznine tabi tutulmuştur. Aynı şekilde yönetim kuruluna üye seçme imtiyazına sahip pay devirleri BDDK iznine tabidir.³⁶⁰ Bahsi geçen imtiyazın önemi nedeniyle Kanun koyucu bu imtiyazlı paylar yönünden yüzdeye bakılmaksızın devirler için Kuruldan izin alınmasını şart koşturmuştur.

Kanun hükmünde izne tabi tutulmuş pay devirlerinde devralanların kurucuların niteliklerine sahip olmalarının bekleneceği düzenlenmiştir (6361 sayılı Kanun m.6).

2.8.3. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu Kapsamında

SPK'nın 43-47. maddeleri arasında yatırımcı kuruluşlar düzenlenmiştir. Yatırım hizmetlerinin ve faaliyetlerinin icrası, ticari ve mesleki faaliyet olarak yürütülmesi için Kurulun izni şart koşulmuştur (SPK m.39).³⁶¹ Kuruluş şartları olarak bu aracı kurumların

³⁵⁸

<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=33694&pkanunnumarasi=5411> E.T.09/02/2022

³⁵⁹

<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=103980&pkanunnumarasi=6361> E.T.09/02/2022

³⁶⁰ **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İznin Hukuki Niteliği Sorunu, s.422.

³⁶¹ **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İznin Hukuki Niteliği Sorunu, s.431; **Akdağ**, s. 83.

anonim şirket şeklinde kurulması ve payların nama yazılı şekilde çıkarılması gerekmektedir (SPK m. 43).³⁶²

SPK'nın 44/3. maddesindeki düzenlemede ise bu kurumların esas sözleşme değişikliklerinde Kurumların uygun görüşünün alınması, pay devirleri bakımından ise SPKur. ndan izin alınması zorunlu tutulmuştur.³⁶³ Bu hükme aykırılık halinde pay defterine kayıt yapılamayacak, yapılması halinde kayıt hükümsüz olacaktır.

SPKur.'nun III-39.1 sayılı Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş Ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ'inin 34. maddesinde sermayenin veya oy hakkının yüzde onu veya aşan edinimler ile yüzde on, yüzde yirmi, yüzde otuzüç, yüzde ellilik dilimlerde ve aşan edinimler ve bu oranların altına payın düşmesi sonucunu doğuran pay devirleri SPKur.'nun iznine tabi olduğu düzenlenmiştir. Yönetim imtiyazına sahip olan ya da intifa hakkı taşıyan payların devrinin de SPKur. iznine tabidir. Aynı şekilde aynı pay oranlarına ve imtiyazlı paylara ilişkin pay değişikliklerine ilişkin olarak tüzel kişiler pay sahipleri yönünden de bu devirler SPKur.'nun onayına tabi tutulmuştur (SPK m. 34/3).³⁶⁴

Bankaların ortaklık yapısındaki değişikliklere ilişkin BDDK izninin bu izni izleyen on iş günü içerisinde SPKur.'na bildirimde bulunulması gerekmektedir (SPK m. 34/5).³⁶⁵ SPKur.'nun izni zorunlu tutulan hallerde izni alınmaksızın yapılan devirler pay defterine kaydedilemeyecek, yapılacak kayıtlar da hükümsüz olacaktır.

2.8.4. Pay Devrinin İdari İzne Tabi Tutulduğu Diğer Kanunlar

5684 sayılı SK'nın 9. maddesinde belirli payların devirleri Hazine Müsteşarlığı'nın iznine tabi tutulmuştur.³⁶⁶ 4054 sayılı RK kapsamında ise birleşme ve devralmalara ilişkin

³⁶² **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İzin Hukuki Niteliği Sorunu, s.432.

³⁶³ **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İzin Hukuki Niteliği Sorunu, s.432.

³⁶⁴ **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İzin Hukuki Niteliği Sorunu, s.432.

³⁶⁵ **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İzin Hukuki Niteliği Sorunu, s.433.

³⁶⁶ **Akdağ**, s. 93.

kısıtlamalar düzenlenmiş³⁶⁷ ve 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ ile pay devirlerinde Rekabet Kurulundan izin alınmasına ilişkin şartlar düzenlenmiştir. 6446 sayılı EPK'nın 4. maddesinde lisans şartları arasında paylara ilişkin aranan nitelikler de sayılmıştır.³⁶⁸ Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin 57/2. maddesindeki düzenlemeye göre maddede sayılan devirler Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun (EPDK) onayına tabi tutulmuştur. 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nun 13. Maddesinde bireysel emeklilik şirketinde pay devrine ilişkin Hazine Müsteşarlığı'ndan izin alınmasına ilişkin kısıtlama düzenlenmiştir.³⁶⁹ 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'un bir takım payların devri Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının³⁷⁰, 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'nda bir takım payların devri Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın³⁷¹, 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu'nda bir takım payların devri Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun³⁷² onayına, 6493 sayılı Ödeme Ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'da BDDK'nun iznine, 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nda bir takım payların devrinde Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün izin ya da onayının alınmasını zorunlu kılınmıştır. 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'nun 7. maddesinde pay devrine ilişkin kısıtlamalar düzenlenmiştir.³⁷³ 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 3. maddesine 6455 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile getirilen ek fıkra ile pay sahipliğine ilişkin kısıtlamalar getirilmiştir.³⁷⁴

6112 sayılı Radyo Ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu'nun 20. maddesindeki düzenleme ile pay devirlerinin RTÜK'e bildirilmesi, RTÜK tarafından tespit edilen aykırılıkların giderilmemesi durumunda lisansın iptal edileceği düzenleme altına alınmıştır. Kanunun 19. maddesinde ise pay devirlerine ilişkin kısıtlamalar düzenlenmiştir.³⁷⁵

³⁶⁷ Akdağ, s. 89.

³⁶⁸ Akdağ, s. 90.

³⁶⁹ Akdağ, s. 91.

³⁷⁰ 6415 s.TFÖHK m. 13/2

³⁷¹ 5300 s. TULDK m. 4/2

³⁷² 6475 s. PHK. m. 12/1-ç

³⁷³ Akdağ, s. 93.

³⁷⁴ Akdağ, s. 95.

³⁷⁵ Akdağ, s. 91.

2.9.ŞİRKETİN KENDİ PAYLARINI İKTİSAP ETMESİ

İlke olarak şirketin kendi paylarını iktisap etmesi yasaktır. Yasağa aykırı şekilde iktisaba ilişkin TTK’da açık hüküm bulunmamaktadır. Ancak yasağa aykırı şekilde yapılan borçlanma işlemi geçersiz kabul edilecektir.³⁷⁶

Şirketin kendi paylarını iktisabı yasağının amacı, şirket alacaklılarını, pay sahiplerini aynı zamanda şirketi korumaktır. Şirketin kendi paylarını iktisap etmesinde herhangi bir kısıtlamanın bulunmaması durumunda pay sahiplerinin şirket yönetimi üzerindeki kontrolleri ortadan kalkabilecektir.³⁷⁷ Aynı zamanda şirket alacaklılarının, şirketin, pay sahiplerinin zarar görmesi sonucu doğabilecektir.

Şirketin kendi paylarını iktisabı TTK’nın 379-386. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Kanunda şirketçe kendi paylarının iktisabı belirli şartlara bağlanmıştır.

Ancak Kanun anonim ortaklığın kendi paylarını edinebilmesi konusunda istisnai düzenleme getirmiştir.³⁷⁸ Şirketin kendi paylarını iktisap etmesi halinde pay sahibi sıfatı kazanılamayacaktır. Aksi halde şeffaflık, eşit davranma ilkesi gibi temel ilkelerin ihlali söz konusu olabilecektir.³⁷⁹

Şirket tarafından payların iktisabında şirketin kar elde etme amacıyla hareket etmesi mümkündür. Öyle ki edinilen şirket paylarının değeri arttığında satılması ile kar elde edilebilecektir. Aynı zamanda şirket elinde bulunan nakit kaynağı yatırım için kullanmak amacıyla da kendi paylarını iktisap edebilir.³⁸⁰

Şirketin kendi paylarını iktisabının yararlı bulunduğu durumlar olmakla birlikte bu durumun tehlike arz ettiği durumlarda söz konusu olabilir. Şirketin kendi paylarını

³⁷⁶ TTK m. 371- 389 lafızlarından ve bütününden de şirketin kendi paylarını iktisabı yasağına aykırılık halinde iktisabın geçersiz olacağı anlaşılmaktadır; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.655.

³⁷⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.655.

³⁷⁸ **Pulaşlı**, 2018, s.1772; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.555.

³⁷⁹ **Tekinalp**, s.64.

³⁸⁰ **Coşar**, s.721.

devralması durumunda şirkette likidite sıkıntısı olabilecektir. Bu durum şirketi mali açıdan zor duruma sokabilir. Şirketin kendi paylarını iktisap etmesi halinde zarar etmesi, hisselerinin değerinin düşmesi, pay sahiplerine kar dağıtamaması gibi şirketin varlığı açısından tehlike arz eden durumların ortaya çıkma olasılığı bulunmaktadır.³⁸¹ Diğer yandan şirketin kendi paylarını iktisap etmesi durumunda şirketin hisselerini borsadaki değerini şirketin kendisinin tayin edebilmesi, en azından bir müdahalede bulunabilmesi, şirketin değerinin artırılması, şirketin kötü niyetle hareket eden kişiler tarafından ele geçirilmesinin engellenmesi gibi faydalar da görülebilecektir.

TTK'nın 379/2. maddesinde şirketin kendi paylarını devir ve rehin alabilmesi için genel kurul tarafından yönetim kurulunun görevlendirilebileceği düzenlenmiştir. Genel kurul bu kararı alırken TTK'nın 418. maddesi uyarınca daha ağır bir nisap düzenlenmediğinden ilk toplantıda sermayenin dörtte birini temsil eden pay sahiplerinin katılımı ile oy çokluğu, ikinci toplantıda ise toplantı yeter sayısı aranmaksızın oy çokluğu aranmaktadır.³⁸²

Kaçış klotunda şirketin menfaati göz önüne alınarak şirket tarafından üçüncü kişiye devredilecek olan payın iktisap edilmesi mümkündür. Ancak bu durum doktrinde sermayenin iadesi yasağına aykırılık teşkil edebileceği yönüyle tartışmalıdır.³⁸³

2.9.1. Şirketin Kendi Paylarını İvazlı İktisabı

TTK'nın 379 maddesinde şirketin kendi paylarını iktisap etmesi düzenlenmiş olup şirketin kendi paylarını ivazlı şekilde edinmesi hususunda belli sınırlar ve yasaklamalar getirilmiştir. Şirket tarafından esas ya da çıkarılmış sermayenin onda biri oranını aşan bedelle kendi paylarını iktisap edemeyeceğine dair azami miktar sınırı getirilmiştir.³⁸⁴ Kanun şirket hesabına üçüncü kişilerin kendi adlarına yapmış oldukları edinimlerdeki miktarı da azami miktar toplamına dahil edileceğini düzenlemiştir.

³⁸¹ **Pulaşlı**, 2018, s.1774.

³⁸² **Barut**, s.70.

³⁸³ **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 86.

³⁸⁴ **Pulaşlı**, 2018, s.1783; **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.456; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.49; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.655; **Birinci**, s. 57.

TTK'nın 379/2. maddesinde genel kurul tarafından yönetim kuruluna kendi paylarını iktisap etmesi için yetki verilebileceği düzenlenmiştir. Yönetim kurulu kendisine tanınan bu yetkiye ilişkin başkasına yetki veremeyecektir.³⁸⁵ Bu konuda genel kurulun yönetim kurulu dışında bir kişiyi görevlendirme imkânı yoktur.³⁸⁶ Genel kurul tarafından yönetim kuruluna verilen bu yetkinin her zaman kaldırılması ve kısıtlanması mümkündür.³⁸⁷

Kanunda tanınan yetkinin azami süresi beş yıl olarak belirlenmiştir. Yönetim kuruluna verilecek yetkide paylara ödenebilecek bedelleri alt ve üst sınırlarının yer alması gerekmektedir. Her izin talebinde bulunduğu yönetim kurulu bu talepte şirketin kendi payını iktisabına ilişkin kanunen belirlenen şartların bulunduğunu belirtecektir.³⁸⁸

2.9.1.1.Yönetim Kurulunun Yetkilendirilmesi

TTK'nın 379/2. maddesinde genel kurul tarafından yönetim kuruluna kendi paylarını iktisap etmesi için yetki verilebileceği düzenlenmiştir. Yönetim kurulu kendisine tanınan bu yetkiye ilişkin başkasına yetki veremeyecektir.³⁸⁹ Bu konuda genel kurulun yönetim kurulu dışında bir kişiyi görevlendirme imkânı yoktur.³⁹⁰ Genel kurul tarafından yönetim kuruluna verilen bu yetkinin her zaman kaldırılması ve kısıtlanması mümkündür.³⁹¹

Kanunda tanınan yetkinin azami süresi beş yıl olarak belirlenmiştir. Yönetim kuruluna verilecek yetkide paylara ödenebilecek bedelleri alt ve üst sınırlarının yer alması gerekmektedir. Her izin talebinde bulunduğu yönetim kurulu bu talepte şirketin kendi payını iktisabına ilişkin kanunen belirlenen şartların bulunduğunu belirtecektir.³⁹²

³⁸⁵ **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.457; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.46.

³⁸⁶ **Özdamar**, s.120.

³⁸⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.658.

³⁸⁸ **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.457.

³⁸⁹ **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.457; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.46; **Coşar**, s.722.

³⁹⁰ **Özdamar**, s.120.

³⁹¹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.658.

³⁹² **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.457; **Coşar**, s.722.

TTK'nın 381. maddesindeki düzenlemeye göre yakın ve ciddi bir kaybın önlenmesi için şirket genel kurulunca yetkilendirilmemiş olan yönetim kurulu tarafından şirketin kendi paylarını iktisabı mümkündür.³⁹³ Kanun gerekçesinde yakın ve ciddi bir kayıp örneklerle ifade edilmiştir. Payın iktisap edilmemesi halinde borca batık kişiden borcun tahsil edilemeyecek olması, şirket hisse senetlerinin değerinin borsada ani düşüşü ya da düşme ihtimali şirket hakimiyetinin başka bir grubun eline geçmesi ya da geçme ihtimali yakın ve ciddi bir kayba örnek olarak sayılmıştır. Kanun koyucu bu düzenleme ile gerekçede de belirtildiği üzere şirketin kendi paylarının iktisabının sakıncalarına oranla daha sakıncalı durumlar karşısında şirketin menfaatlerinin korunması amacıyla istisnai bir düzenlemeye yer vermiştir.³⁹⁴ Bu halde yönetim kurulunun ilk genel kurula iktisabın sebebi, amacı, iktisap edilen payların sayısı, değerlerinin toplamı, sermayenin ne kadarını temsil ettiği, payların bedeli ve ödeme şartlarını yazılı olarak bildirecektir (TTK m. 381/2).³⁹⁵

Genel kurul tarafından alınacak karar ile her zaman şirkete tanınan bu yetkinin kaldırılması mümkündür. Genel kurulun yönetim kurulunun yetkilendirilmesine ilişkin kararına karşı butlan veya iptal davası açılabilecektir.³⁹⁶

2.9.1.2. İktisap Edilebilecek Azami Pay Sınırlaması

Şirket tarafından esas ya da çıkarılmış sermayenin onda biri oranını aşan bedelle karşılıklı bir kendi paylarını iktisap edemeyeceğine dair azami miktar sınırı getirilmiştir.³⁹⁷ Kanun şirket hesabına üçüncü kişilerin kendi adlarına yapmış oldukları edinimlerdeki miktarı da azami miktar toplamına dâhil edileceğini düzenlemiştir (TTK m. 379/1-son cümle). Şirket tarafından iktisap edilecek olan payların senede bağlanıp bağlanmaması, payın nama ya da hamiline yazılı olması iktisap bakımından bir önem arz etmemektedir.³⁹⁸

³⁹³ Coşar, s.723.

³⁹⁴ Coşar, s.723.

³⁹⁵ Coşar, s.723.

³⁹⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.658.

³⁹⁷ Pulaşlı, 2018, s.1783; Altaş, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.456; Altaş, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.49; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.655; Coşar, s.721.

³⁹⁸ Coşar, s.721.

2.9.1.3.Net Aktifin Dağıtılmasına İzin Verilmeyen Yedek Akçeden Az Kalmaması Şartı

Şirketin Kanunen belirlenmiş azami onda biri oranında kendi payını iktisabı için finansal durumunun uygun olması gerekmektedir. TTK'nın 379/3. maddesinde şirketin kendi paylarını iktisabı halinde en az Kanun ve esas sözleşme ile belirlenen ve dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçe kadar şirket net aktifinin geriye kalması şartı düzenlenmiştir.³⁹⁹ Diğer bir deyişle şirketin kendi payını iktisabı için özel olarak yedek akçe ayırmış olması gerekmektedir.⁴⁰⁰

2.9.1.4.Payların Bedelinin Tamamen Ödenmiş Olması Şartı

Şirketin iktisap edebileceği paylar bedeli tamamen ödenmiş olan paylardır. Aksi takdirde pay sahipliğinden kaynaklanan en temel borç olan sermaye koyma borcu yerine getirilmemiş ve şirket edinilen pay bakımından hem alacaklı hem de borçlu konumunda aynı anda bulunacaktır. Pay sahiplerinin sermaye koyma borcundan bu şekilde kurtulmaları sermayenin eksiksiz oluşturulması ilkesine aykırılık teşkil edecektir.⁴⁰¹

2.9.1.5. Şirket Dışında En Az Bir Pay Sahibinin Kalması Şartı

Şirketin kendi paylarını iktisap ederek tek ortağın kendisi olması mümkün değildir. TTK'nın 338. maddesindeki düzenlemeye göre anonim şirketlerin tek pay sahibi kurucu tarafından kurulabilecek, TTK'nın 338/2. maddesindeki düzenlemeye göre pay sahibi sayısının bire inmesi halinde şirketin mevcut haliyle devam edebilecektir.⁴⁰² Tek ortağın gerçek kişi ya da tüzel kişi olması mümkündür.⁴⁰³ Avrupa Birliği'nin 2009/102/EC sayılı

³⁹⁹ Coşar, s.722; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.661.

⁴⁰⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.662.

⁴⁰¹ Coşar, s.722.

⁴⁰² Altaş, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.46.

⁴⁰³ Çebi, Şirketler Hukuku, s.113.

Direktif'in⁴⁰⁴ 2. maddesinin 1. fıkrasında⁴⁰⁵ genel anlamda şirketlerin baştan itibaren veyahut sonradan tek kişi ibaret olabileceği düzenleme altına alınmıştır. Tek kişilik anonim şirketler, tek ortakla kurulmak suretiyle, miras yoluyla payın devriyle, payların satılması suretiyle, şirketler topluluğundaki hâkim şirketin azlığın paylarını alma hakkını kullanması yoluyla, birleşmeyle, bölünmeyle ve tek kişi işletmesinin anonim şirkete dönüşmesi yoluyla oluşabilecektir.⁴⁰⁶ Şirket kendi paylarının tamamını hukuken iktisap edemez.⁴⁰⁷

2.9.2. Şirketin Kendi Paylarını İvazlı İktisabına İlişkin Sınırlamaların İstisnaları

Şirketin kendi paylarını ivazlı olarak edinmesine ilişkin kurallar TTK m. 379 hükmünde ve bu yasağın istisnaları TTK m. 382 hükmünde sayılmıştır.⁴⁰⁸ Bu istisnai hallerde şirketin 379. maddedeki şartlara bağlı kalmaksızın kendi paylarını iktisap etmesi mümkündür.

2.9.2.1.Sermayenin Azaltılması Durumunda

Şirketin kendi paylarını ivazlı iktisabına ilişkin sınırlamaların istisnalarından biri sermayenin azaltılması durumunda şirketin kendi paylarını devralabilmesidir (TTK m. 473).⁴⁰⁹ Şirketin elindeki payların itibari değerinin azaltılması, pay sayısının payların birleştirilmesi ya da payların yok edilmesi ile azaltılması ile esas sermayenin azaltılması

⁴⁰⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0102&from=EN> E.T.:26/11/2021.

⁴⁰⁵ Directive 2009/102/Ec Of The European Parliament And Of The Council of 16 September 2009 article 2/1: “ A company may have a sole member when it is formed and also when all its shares come to be held by a single person (single-member company).”

⁴⁰⁶ **Yarar**, s.74; **Güneş**, s.229;

<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/71668/550702.pdf?sequence=1>

⁴⁰⁷ **Coşar**, s.723.

⁴⁰⁸ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.256; **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.460; **Özdamar**, s.125; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.52.

⁴⁰⁹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.670.

mümkündür.⁴¹⁰ Şirket itfa etmiş olduğu payları elinde bulundurması durumu ortaya çıkabilmektedir.

2.9.2.2.Kanuni Halefiyetten Doğan Gereklilik Bulunması Durumunda

Şirketin kendi paylarını ivazlı iktisabına ilişkin sınırlamaların istisnalarından bir diğeri kanuni halefiyetten doğan bir gerekliliğin bulunması halidir. Kanuni halefiyetten doğan gerekliliğin bulunabileceği hallere bölünme, birleşme, ticari işletme devri örnek verilebilir.⁴¹¹

2.9.2.3.Kanuni Satın Alma Yükümlülüğünün Bulunması Durumunda

Şirketin kendi paylarını ivazlı iktisabına ilişkin sınırlamaların istisnası olarak karşımıza kanuni bir satın alma gereğinin doğması hali de çıkmaktadır. Şirketin bölünmesi, birleşmesi ya da payın miras yoluyla üçüncü bir kişiye intikal ediyor olması gibi durumlarda şirketin kanuni düzenlemeler çerçevesinde kendi paylarını iktisap etme zorunluluğu ortaya çıkabilmektedir.

2.9.2.4. Sermaye Koyma Borcu Yerine Getirilmediğinde Cebri İcra Yolu İle Tahsilat Durumunda

Şirketin kendi paylarını ivazlı iktisabına ilişkin sınırlamaların bir diğer istisnası ise şirket tarafından sermaye koyma borcu tamamıyla yerine getirilmiş olan payların cebri icra yoluyla şirket alacağının tahsili ile edinilmesidir.⁴¹² Kanun koyucu özellikle sermaye koyma iktisap edilen payın bedelinin ödenmesi şartını getirmiştir. Aksi halde şirketin pay sahibinin sermaye koyma borcunu yerine getirmemesi nedeniyle başlatacağı icra takibinde cebri icra yolu ile şirket payını devralmasında paydan kaynaklanan bir alacağın pay ile tahsili şeklinde payın varlığının amacıyla uyuşmayan bir durum ortaya çıkacaktır.

⁴¹⁰ **Derbentli**, s.121.

⁴¹¹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.670.

⁴¹² **Pulaşlı**, 2018, s.1787; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.670.

2.9.2.5. Menkul Kıymetler Şirketlerin Kendi Payını İktisabı Durumunda

Şirketin kendi paylarını ivazlı iktisabına ilişkin sınırlamaların istisnaları arasında şirketin menkul kıymet şirketi olması halinde kendi paylarını iktisap etmesi sayılabilir. Şirketin menkul kıymet şirketi olması halinde TTK'nın 379. maddesinde düzenlenen sınırlama ve yasak ile bağlı olmayacaktır.⁴¹³

2.9.3. Şirketin Kendi Paylarını İvazsız İktisabı

TTK'nın 383. maddesinde ise şirketin kendi paylarını ivazsız iktisap edebilmesi durumu düzenlenmiştir. Şirketin paylarını ivazsız iktisabı şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin düzenlemelerin istisnaların biri olarak sayılabilmektedir. Burada iktisap edilebilmesi için payların bedellerinin ödenmiş olması ön koşul olarak yer almaktadır. Bunun dışında ivazsız iktisap herhangi bir şarta bağlanmamıştır.

Yavru şirketlerin ana şirket paylarını iktisap etmesi durumunda maddenin 2. fıkra hükmünde ivazsız iktisabın bedelleri ödenmiş olan payları ivazsız edinebileceği, TTK'nın 383. maddesi hükmünün kıyasen uygulanacağı düzenlenmiştir.⁴¹⁴

Komisyoncu tarafından şirket hesabına kendi adına şirket payının iktisap edilmesinde TTK'nın 379. maddesindeki şartların varlığı değerlendirilecektir (TTK m. 380/2).⁴¹⁵ Kanuna aykırı şekilde komisyon sözleşmesi ile şirket paylarının edinilmesi halinde bu sözleşme geçersizdir.

TTK'nın 379/5. maddesinde yavru şirketin ana şirket paylarını iktisabı özel olarak düzenlenmiştir. TTK'nın 379. maddesindeki şartlar yavru şirketin ana şirket paylarını iktisabında da uygulanacaktır. Bilançonun niteliğinin bozulması, yönetim kurulu tarafından yavru şirket üzerinde baskı kurulması ile oy haklarının kişisel çıkarlar

⁴¹³ Pulaşlı, 2018, s.1787; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, s.670.

⁴¹⁴ Altaş, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.463.

⁴¹⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku I,, s.665.

doğrultusunda kullanılması gibi sakıncaların önüne geçilmesi için bu kısıtlamaya yavru şirketin ana şirketten pay edinimleri için de tanınmıştır.⁴¹⁶

2.9.4. Şirketin İktisap Ettiği Paylardan Doğan Pay Sahipliği Haklarının Durumu

TTK'nın 389. maddesindeki düzenlemede şirketin iktisap ettiği payların hukuki durumu açıkça hüküm altına alınmıştır. Düzenlemeye göre şirketin ve yavru şirketin edinmiş olduğu şirket payları genel kurul toplantı nisabı hesaplanırken nisaba dahil edilemez ve ivazlı edinilen şirketin kendi payları şirkete pay sahipliği haklarını verirken bedelsiz edinilen paylar şirkete pay sahipliğinden kaynaklanan hakları kazandırmaz. Bu paylara ilişkin pay sahipliğinden kaynaklanan haklar donacaktır.⁴¹⁷ Payın şirketin elinde çıkması halinde yeni pay sahibinin iktisabı ile paya bağlı pay sahipliği hakları da kullanılabilir ve ileri sürülebilir bir hal alacaktır.⁴¹⁸

2.9.5. Şirketin İktisap Ettiği Payları Elinden Çıkarması

Kanun koyucu şirketin iktisap ettiği kendi paylarını elden çıkarmasına dair kanuna uygun şekilde edinilmesi ve Kanuna aykırı şekilde edinilmesine göre ikili bir ayrıma gitmiştir. TTK'nın 384. maddesinde kanuna uygun şekilde elde edilen paylar bakımından elden çıkarma için şirketin zararına olmamak kaydıyla devrinin bir an evvel yapılması gerektiği benimsenmiştir. Ancak şirketin kendi paylarını elinde tutması bakımından azami süre sınırı üç yıldır.⁴¹⁹ Kanuna aykırı olarak elde edilen paylar için ise azami süre olarak altı ay belirlenmiştir.⁴²⁰

Şirket iktisap ettiği payları şirketin menfaatine olacak şekilde zarara sebep olmadan elden çıkarmalıdır. Yönetim kurulu kaçış klozu ile iktisap ettiği payları üçüncü kişilere devrederken özen ve sadakat yükümlülüklerine uygun hareket etmelidir. Eşit işlem

⁴¹⁶ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.672.

⁴¹⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s.672; **Tekinalp**, s.123.

⁴¹⁸ **Pulaşlı**, 2018, s.1793; **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.465; **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 88.

⁴¹⁹ **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.463.

⁴²⁰ **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, s.464.

ilkesine aykırı şekilde payı devretmemelidir.⁴²¹ Eşit işlem ilkesi eşitler arasında eşitlik olarak algılanmalı ve hakkaniyet ilkesini de kapsadığından hakkaniyete uygun olarak şirket tarafından hareket edilmelidir.⁴²²

2.9.6. Halka Açık Anonim Şirketin Kendi Payını İktisabı

SPK'nın 22. maddesinde halka açık anonim şirketlerde hangi şartlarda, sınırlamalarla şirketin kendi paylarını iktisap edebileceği hususu SPK tarafından belirleneceği düzenlenmiştir. Aynı şekilde şirketin bu payları elinden çıkarması ve itfasına ilişkin usul ve esaslar da Kurul tarafından belirlenecektir.⁴²³

Şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin azami yüzde onluk sınırın çeşitli şekilde dolanılması mümkündür. Şirket tarafından şirketin talimatları ile hareket etmek üzere şirket paylarının üçüncü kişilere avans ya da ödünç verilmesi veya kredi açacak olan a teminat verilmesi gibi yollarla şirketin kendi payını iktisabına ilişkin var olan yasak ve kısıtlamaların dolanılması söz konusu olabilir.⁴²⁴ Bu şekilde kanuna karşı hile oluşturulacaktır (TTK m.380). Payı devralanın şirketin talimatlarına uyulacağı yönündeki taahhütler batıldır.⁴²⁵ TTK'nın 380/1. maddesinde kanuna karşı hile teşkil etmeyecek iki istisna sayılmıştır. Bunlar bir kredi ve finans kurumunun işletme konusu kapsamındaki işlemler ile şirkette çalışanların pay sahibi olmalarını sağlayan ve kolaylaştıran işlemlerdir.⁴²⁶

⁴²¹ **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 92; eşit işlem ilkesi pay sahiplerinin keyfi olarak farklı işlemlere tabi tutulmasını ifade etmektedir. TTK'nın 391. maddesine göre eşit işlem ilkesine aykırılığın yaptırımı işlemin butlanla geçersizdir. (**Boyras**, s.122.)

⁴²² **Bilgin**, s.1919; **Boyras**, s.122.

⁴²³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.663.

⁴²⁴ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I,s.663.

⁴²⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.664.

⁴²⁶ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I, s.665.

2.10. PAY DEFTERİNE KAYIT

Pay defteri TTK'nın 64. maddesinde anonim şirket tarafından tutulması zorunlu bir ticari defter olarak sayılmıştır.⁴²⁷ Pay defterini tutmak görevi yönetim kuruluna aittir.⁴²⁸ Nama yazılı pay senetlerinin devrinde devrin ortaklığa karşı hüküm ifade edebilmesi için pay defterine kayıt şarttır.⁴²⁹ Aksi halde pay devri şirkete karşı ileri sürülemeyecektir. Pay defterine kayıt yapılmamış olması geçici bir süre ile paydan kaynaklı hakların şirkete karşı ileri sürülmesi ve kullanılması konusunda engel teşkil edecektir.

Pay defterine kaydın hukuki niteliği öğretide tartışmalı bir mevzudur. Ancak kanuni düzenlemede de şirkete karşı hakların kullanılması için pay defterine kayıt gerekli görüldüğünden pay defterine kayıt kurucu nitelikte değil yalnızca açıklayıcı niteliktedir.⁴³⁰ Pay defterine kayıt bir hakkı ya da hukuki işlemi kuran bir kayıt değildir. Ancak şeffaflık bakımından gerekli olan bir kayıttır.⁴³¹ Dolayısıyla da payın devrinin geçerliliğine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Pay defterine kayıt, pay sahipliği için karine teşkil edecektir ve ispat açısından kolaylık sağlamaktadır.⁴³² Ancak pay defterine kaydedilmemiş olsa dahi pay sahipliği farklı araçlarla ispat edilebilecektir.

Pay defterine kayıt yapılmasının anonim şirket tarafından reddedilmesi halinde devralanın eda davası açması mümkündür.⁴³³ Bu halde davacı pay sahipliğinin pay defterine kaydı talep edecektir. Mahkemece devralanın haklı bulunması halinde mahkemenin eda hükmü yönetim kurulu kararı yerine geçecektir.⁴³⁴

Nama yazılı paylar çıkarıldığından pay sahipleri pay defterine kaydedilmektedir. Senede bağlanmamış (çıplak) paylar ile nama yazılı ilmühaberlerin pay defterine kaydedilmesi

⁴²⁷ **Tekinalp**, s.171.

⁴²⁸ **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 194; **Narbay**, s. 84.

⁴²⁹ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.252; **Narbay**, s. 285; **Sevi**, s.237; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.130.

⁴³⁰ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.252; **Özdamar**, s.108; **Narbay**, s. 146; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.135; **Birinci**, s. 53.

⁴³¹ **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, s. 191.

⁴³² **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.134.

⁴³³ **Tekinalp**, s.171.

⁴³⁴ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.135.

gerekmektedir. TTK'nın 499. maddesine göre nama yazılı pay sahipleri şirket tarafından pay defterine kayıtlı olmaları ile bilinmektedirler. Aksi ispatlanıncaya kadar bu kayıt geçerlidir.⁴³⁵ Diğer bir deyişle pay defterine kayıt pay sahipliği için karine teşkil etmektedir.

TTK'nın 495. maddesinde devralanın payları kendi adına ve hesabına devraldığını açıkça beyan etmediği takdirde şirketin pay defterine devri kaydetmeyebileceği düzenlenmiştir.⁴³⁶ Yine TTK'nın 495/1. maddesi uyarınca esas sözleşme ile şirketin pay sahipleri yönünden yüzde ile ifade edilebilecek şekilde sermaye paylarının iktisabına ilişkin bir azami sınır getirilebilecektir. TTK'nın 495/2. maddesine göre belirlenen azami sınırın aşılması halinde şirket tarafından devrin tanınmasını reddedilebilecektir. Madde gerekçesinde⁴³⁷ pay defterine kaydın reddedilmesine ilişkin düzenlemenin maddenin birinci fıkrasındaki iktisap üst sınır yüzdesinin aşılması durumundan pay sahibinin tanınmasının reddedilebileceğine dair düzenlemenin dolanılmasının engellenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

⁴³⁵ Karşlıoğlu, s. 124.

⁴³⁶ Özdamar, s.97; Altaş, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.100; Sevi, s. 277; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.135.

⁴³⁷ TTK m 495/2. maddesinin gerekçesinde bu husus “İkinci fıkra birinci fıkranın dolanılmasını önlemek amacıyla öngörülmüştür. Gerçekten, borsada başkası adına veya hesabına yapılan alımlarla birinci fıkra tamamen etkisiz hâle getirilebilir. 184 İkinci fıkradaki ret sebebinin ileri sürülebilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunmasına gerek yoktur. Gerçi ana yan başlık olan 492 nci maddenin üst başlığı "II. Esas sözleşme ile sınırlama"dır. Ancak, birinci fıkradaki ret sebebi esas sözleşmede yer almışsa esas sözleşme şartı yerine getirilmiş demektir.” şeklinde açıklanmıştır.

3. BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY DEVRİ

3.1. GENEL OLARAK

Limited şirketler, kanunen yasak olmayan ekonomik amaç ile kurulan, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş sermaye şirketleridir.⁴³⁸ Limited şirket; kişi unsuru, ticaret unvanı unsuru, esas sermaye unsuru ve konu unsuruna sahiptir. Limited şirket müessesesi, Alman hukuku başta olmak üzere birçok ülke hukukunda kabul edilmiştir. Türkiye’de de şirket sayısı ve toplam sermaye büyüklüğüne bakıldığında limited şirket müessesesinin çok yaygın bir şirket türü olarak tercih edildiği görülmektedir.⁴³⁹

Limited şirket, ortaklarının anonim şirketlerde olduğu gibi şirket borçlarından sınırlı sorumlu olduğu ve çoğunlukla az ortaklı bir karma yapıda şirket türüdür.⁴⁴⁰ Kanunen limited şirketin en fazla elli ortaklı olması düzenlemeye bağlanmıştır. Limited şirketi anonim şirketten ayıran özelliklerden bir tanesi de kanunun ortak sayısı için getirdiği sınırlamadır. Bu sınırlama ile limited şirketin kendine özgü yapısı korunmuş olmaktadır.⁴⁴¹

Limited şirkette kişi unsurunu ortaklar oluşturmaktadır. Limited şirketlerde TTK’nın 573. maddesindeki ve 574. maddesindeki düzenlemeye göre gerçek veya tüzel kişi ortak sayısı en az bir, en çok elli olabilecektir.⁴⁴² 6762 sayılı Kanundan farklı olarak TTK’da ortak sayısı konusunda değişiklik getirilmiştir. Ortak sayısındaki alt sınır yani en az ortak önceki kanun döneminde iki iken yeni kanun döneminde tek kişilik limited şirketlerin de kurulabileceği düzenleme altına alınmıştır.

Limited şirketlerin zorunlu olan unsurları yanında esas sözleşme ile bağlayıcı unsurların tanınması mümkündür. Esas sözleşme ile pay devrine ilişkin bağlam kuralları, paylara

⁴³⁸ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.341; **Kır**, Limited Şirketler, s. 19; **Tekinalp**, s.515;

⁴³⁹ **Yıldırım/ Gözüyeşil**, s. 1146.

⁴⁴⁰ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.744.

⁴⁴¹ **Tekinalp**, s.516.

⁴⁴² **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.340; **Ünlü**, Tüm Yönleriyle Limited Şirketler, s.99.

ilişkin önerilmeye muhatap olma, önalım, gerialım, alım haklarının tanınması ve kullanılması, ek ödeme yükümlülükleri ya da yan edim yükümlülüklerinin getirilmesi ve kapsamı gibi konularda esas sözleşme ile pay sahiplerini bağlayıcı unsurlar tanınabilecektir.⁴⁴³

Limited şirketlerde şirket, müdürler tarafından temsil edilirler ve esas itibariyle yönetilirler.⁴⁴⁴ Müdürler, limited şirketin zorunlu organları arasında yer almaktadır. Müdürler görevlerini özen göstererek yerine getirmek, (aksi esas sözleşmede kararlaştırılmamışsa) rekabette bulunmama, tüm ortaklara karşı eşit işlemde bulunma yükümlülükleri altındadır. TTK'nın 644. maddesi uyarınca Kanun ve esas sözleşme düzenlemelerine aykırı iş ve işlemlerinden dolayı müdürlerin hukuki sorumluluğu doğabilecektir.⁴⁴⁵

Limited şirketlerde ortağın sahip olduğu pay hukuki işlemlere konu edilebilecektir. Payın devri özelinde bakıldığında kanunda payın devrine ilişkin geçerlilik şartları ve devir aşamaları öngörülmüştür. Pay devri, hukuki niteliği itibariyle ortak sıfatında değişiklik yapan bir tasarruf işlemidir. Tasarruf işlemleri, bir hakkı ya da bir hukuki ilişkiyi doğrudan etkileyen, mülkiyetini karşı tarafa geçiren, içeriğini sınırlayan, değiştiren veya ortadan kaldıran işlemlerdir. Payın devri bir hukuki ilişkide değişiklik yapmaktadır. Bu sebeple payın devri söz konusu olduğunda, tasarruf işlemine ilişkin genel ilkelerin uygulanması gerekir.⁴⁴⁶ Diğer bir deyişle payın devri işlemi Kanun'da düzenlenmediğinden alacağın temlik ve borcun nakline ilişkin düzenlemeler, payın devrinde kıyasen uygulanacaktır.

Payın devrinde 6762 sayılı Kanun döneminde pay devrinin esas sözleşme üzerindeki değişikliğe sebep olup olmayacağı mevzusunda bir açıklık yoktu. Dolayısıyla 6762 sayılı eTK'da ortaklık payının devredilmesinde esas sözleşmesi değişikliğinin gerekip gerekmediği konusunda açıklık bulunmadığından tartışmalıydı. 6102 sayılı TTK'da açıkça esas sözleşme değişikliği gerekmediği belirtilmese de devir safhaları açıklanmış,

⁴⁴³ Ünlü, Tüm Yönleriyle Limited Şirketler, s.100.

⁴⁴⁴ Kayıhan, s. 333.

⁴⁴⁵ Kayıhan, s. 336.

⁴⁴⁶ Demirkapı, Limited Ortaklık Payının Devri, s.195.

payın ticaret siciline tescili ve pay defterine kaydı şeklinde aşamalar öngörölmüş olup esas sözleşme değışikliğı yapılması gerekmediğı anlaşılmaktadır.⁴⁴⁷

3.2.PAY DEVİR SÖZLEŞMESİ

Payın devri için devir sözleşmesi akdedilmektedir. Bu pay devir sözleşmesinde, devre konu olan pay ve devir iradesi ile esas sözleşmede varsa ek ödeme yükümlölüğü, ağırlaştırılmış rekabet yasağı, payı konu alan önerilme önalım ve alım hakları ve cezai şarta ilişkin hükümlerin de yer alması zorunluluktur.⁴⁴⁸

Payı devralan tarafından borcun yerine getirilmemesi halinde ise tazminat sorumluluğı doğacaktır. Payı devralanın borcu yerine getirmesinin imkânsız olduğı durumda TBK'nın 112. maddesi uyarınca kusursuz sorumluluk hükümleri ya da TBK'nın 136. maddesi uyarınca ifa imkânsızlığı hükümleri uyarınca zararın tazmini mümkündür. Payı devreden de bu borcun yerine getirilememesinde kusurunun bulunması halinde TBK'nın 114. maddesindeki hükümleri uyarınca kusuru oranında zararın tazmininde sorumluluğı doğacaktır.

3.2.1. Pay Devir Sözleşmesinin Unsurları

TBK'nın 2. maddesindeki düzenlemeye göre bir sözleşmenin kurulması, tarafların o sözleşmenin esaslı noktaları üzerinde uyuşmuş olmasına bağıdır. Pay devir sözleşmesinde satış sözleşmesine ilişkin genel hükümler uygulanır ve buna göre satış sözleşmesindeki esaslı noktalar üzerinde iradeler uyuştuğı takdirde pay devri sözleşmesi de kurulmuş olacaktır. Pay devir sözleşmesi, pay devrini ve devir borcunu doğuran işlemler olarak ifade edilebilir.⁴⁴⁹

Devir sözleşmesinin konusu, limited şirket esas sermaye payıdır ve sözleşmede payın sahibinin ve payın karşılığı esas sermayenin yüzdesinin açıkça belirtilmesi

⁴⁴⁷ **Pulaşlı**, Şirketler Hukukunun Genel Esasları, s.759.

⁴⁴⁸ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.430.

⁴⁴⁹ **Bora**, s.78; **Derekaya**, s.90.

gerekmektedir. Ayrıca payın devri sözleşmesinde paya bağlı olan tüm hak ve yükümlülükler ile birlikte belirli şekilde yer almalıdır.⁴⁵⁰

Pay devir sözleşmesinde tarafların belirli olan payın devri konusunda karşılıklı ve birbiri ile uyumlu iradeleri yer almalıdır. Devir sözleşmesinin tarafları payı devreden ve devralandır. Devreden, payın devralana intikâli için gerekli maddî ve usulî işlemleri gerçekleştirmekle, devralan ise pay kararlaştırıldı ise bedeli devredene ödemekle yükümlüdür.⁴⁵¹ Eğer kararlaştırıldı ise devralanın payın devri karşılığı ödeyeceği miktarı, ödenme şekli gibi hususlar da sözleşmede yer alabilir.

Devir sözleşmesinde satış bedeli ile ödemenin koşullarının belirlenmesi de gerekmektedir. Ancak borsa gibi payın değerinin belirlenebileceği bedelin belirlenebileceği bir pazar bulunmadığından ödenecek olan pay bedelinin değeri taraflarca yapılacak pazarlık ve müzakere sonucunda belirlenecektir.

3.2.2. Sözleşme Taraflarının Yükümlülükleri

3.2.2.1.Devredenin Yükümlülükleri

Payı devri sözleşmesinde devredenin asli borcu payın mülkiyetinin payı devralana geçirmektir. Devralanın limited şirket ortaklığında ortak sıfatını tam bir şekilde kazanması gerekmektedir. Payını devredenin şirket genel kurulundan onay alabilmek için gerekli çabayı sarf etmesi de gerekmektedir. Devredenin payın devrinin tamamlanmasına engel olacak her türlü davranıştan uzak hareket etmesi gerekmektedir.

Devredenin tali yükümlülükleri arasında ise ortaklığa ve paya ilişkin dürüstlük kuralı uyarınca bilgi verme yükümlülüğü sayılabilir. Diğer yandan payı temsilen bastırılmış bir pay senedi var ise payını devreden bu senedi devralana teslim etmelidir.⁴⁵²

⁴⁵⁰ **Demirkapı**, Noterlik Uygulaması Açısından Limited Ortaklık Pay Devir Vaadi ve Pay Devri, s.145; **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.431.

⁴⁵¹ **Yıldırım/ Gözüyeşil**, s. 1153.

⁴⁵² **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.148.

3.2.2.2.Devralanın Yükümlülükleri

Devir sözleşmesi ivazlı olarak yapıldı ise devralanın sözleşmeden kaynaklanan asli yükümlülüğü ivazın yerine getirilmesidir.⁴⁵³ Genellikle ekonomik bir değere sahip olduğundan payın devri para karşılığında yapılmaktadır. Bu şekilde devri için bedel belirlenmiş ise bu bedelin ödenmesi payı devralanın borcudur.

3.2.3. Ceza Koşulu

Ceza koşulu hukuki işlem taraflarından borçlun borcunu ifa etmemesi durumu için taraflarca belirlenen ekonomik değeri olan edimi ifade etmektedir.⁴⁵⁴ Ceza koşulu sözleşmede borçluyu borcunu sözleşme hükümleri uyarınca ifa etmeye sevk etmek amacını gütmektedir.

Ceza koşulu aynı sözleşmede belirlenebileceği gibi bu hususta sözleşme taraflarının ayrı bir sözleşme akdetmeleri de mümkündür. Bu halde ceza koşulunu ihtiva eden sözleşmenin geçerliliği asıl sözleşmenin geçerliliğine bağlıdır. Geçerli olmayan bir pay devir sözleşmesine bağlı cezai şartın da varlığından söz edilemez. Yine ceza koşuluna ilişkin sözleşme asıl sözleşmenin şekil şartını taşımamalıdır.⁴⁵⁵

TTK'nın 22. maddesi uyarınca tacir sayılan borçlunun basiretli hareket etmesi gerekmektedir. Dolayısıyla tacir borçlu Mahkemeden ceza koşulunun fahiş olduğu iddiasıyla indirim talebinde bulunamayacaktır. Ancak cezai şartın borçlu tacirin ekonomik yıkımına sebep olacak ölçüde fahiş olması halinde makul düzeyde indirim yapılması mahkemeden talep edilebilecektir.⁴⁵⁶

⁴⁵³ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.148.

⁴⁵⁴ **Berberoğlu Yenipınar**, s.9.

⁴⁵⁵ **Berberoğlu Yenipınar**, s.9.

⁴⁵⁶ Cezai şartın fahiş olup olmadığı yönünde değerlendirme yapılırken tarafların ekonomik durumları, borçlunun ödeme gücü, borcun ifa edilmesinden elde edilecek yarar ile cezai şartın ödenmesinden elde edilecek yarar arasındaki makul ve adil oran, sözleşmeye aykırılı hareket edilmesinden doğan zarar, borçlunun borcunu yerine getirmeyerek elde ettiği yarar, borçlunun kusuru ve borca aykırı davranışının ağırlığı gibi hususlar dikkate alınması gerektiğine dair bkz. Yarg. 11. HD. 2015/11066 e. 2016/4996 K. 0/05/2016 T. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/E.T.: 19/03/2022>)

Tarafların sözleşmeden doğan edimlerini garantiye almak için ceza koşulu belirlemeleri mümkündür. Diğer yandan edimlerin yerine getirilmemesi halinde zararın ispatına gerek duyulmaksızın bir zarar tazmini sağlanmış olmaktadır. Özellikle ticari hayatta tarafların akdettikleri sözleşmelerde ceza koşulu belirlemeleri tabidir.

Pay devir sözleşmesinin tarafları, sözleşmenin akdedilmesi ile sözleşmeden kaynaklı borçlarını ifade etmek yükümlülüğü altına girerler. Borcunu yerine getirmeyen taraftan TBK m. 112 uyarınca zararın tazmini istenebilir. Ticarî ilişkilerde sürat, belirlilik ve öngörülebilirlik ilişkilerin devamı için büyük önem arz ettiğinden borcun tam ve gereği gibi ifa edilmesi için ticari sözleşmelerde ceza koşuluna sıklıkla rastlanılmaktadır. Devir sözleşmesinde tarafların devir sözleşmesinden kaynaklı edimlerinin yerine getirilmemesi, belirlenen zaman diliminde edimin yerine getirilmemesi ya da edimlerin tam yerine getirilmemesi halleri ceza koşuluna bağlanabilir.

Ceza koşulu asıl sözleşmeye konulacak bir hüküm ile kararlaştırılabileceği gibi ayrı bir sözleşme ile de kararlaştırılabilir. Asıl borç ilişkisi hangi şekle tabi ise ceza koşuluna ilişkin sözleşmenin de o şekle uygun olarak yapılması gerekir.⁴⁵⁷

Sözleşmede hisse devrine ilişkin koşulların yanında rekabet yasağı gibi hükümler de getirilebilir. Şüphesiz ki hisse devri ile birlikte kararlaştırılan hükümler hisse devri sözleşmesinin bir parçasını oluşturmakla hisse devrine ilişkin hukuki ilişkinin kurulmasında bütünlük arz etmektedir.⁴⁵⁸

3.3.PAY DEVİR VAADİ SÖZLEŞMESİ

Limited şirketlerde payın devri vaadini içeren sözleşme akdedilebilir. Bu sözleşme pay devrinin temelini oluşturmaktadır.⁴⁵⁹ Sözleşmede devredilmesi vaat edilen payın belirli olması, sözleşmeden payın anlaşılabilir olması gerekmektedir.⁴⁶⁰ Tarafların sözleşme

⁴⁵⁷ Yıldırım/ Gözüyeşil, s.1157.

⁴⁵⁸ Hisse devri sözleşmesi ile belli bir çevrede faaliyet gösterilmemesine ilişkin rekabet yasağının makul ve geçersizlik şartını oluşturmadığına dair bkz. Yarg. 11. HD. 2016/12111 E. 2018/3973 K. T. 28.5.2018. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022)

⁴⁵⁹ Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.78.

⁴⁶⁰ Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.79.

kapsamında birbirleri ile uyumlu iradelerini ortaya koymaları gerekmektedir. Payın devri bir bedel karşılığı olabileceği gibi karşılıksız da olabilir. Payın devri vaadi sözleşmesinde varsa pay devrinin karşılığının esaslı unsurlardan olarak sözleşmede yer alması gerekmektedir.⁴⁶¹

Limited şirketlerde müstakbel, diğer bir deyişle henüz çıkarılmamış paylar için de pay devir vaadi sözleşmesi akdedilmesi mümkündür. Yine müstakbel payların da devir vaadi sözleşmesinde hangi pay olduğunun açıkça gösterilmesi gerekmektedir.⁴⁶²

Akdedilen sözleşmede payını devretmeyi vaat edenin taahhüdünü yerine getirmemesi durumunda devralanın dava hakkı doğacaktır.⁴⁶³ Mahkemece payın devrine ilişkin hüküm kurularak devrin amacına ulaşması sağlanacaktır. Esas sermaye payının devrini taahhüt eden sözleşmelerin geçerliliği için TTK'nın 595. maddesindeki şekilde pay devri sözleşmesindeki aşamalar izlenmek suretiyle yapılacaktır.⁴⁶⁴

3.4.PAY DEVRİNİN MÜCERRETLİĞİ

Pay devrinin mücerret olup olmadığı hususunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Pay devri bir hukuki işlem olup pay devrine kıyasen alacağın temlikine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Alacağın temlikinin de mücerret olup olmadığı konusunda açıklık bulunmamaktadır. Alacağın temlikinin mücerret bir işlem olduğunun kabulü halinde borçlunun alacağını devreden ve devralan arasındaki hukuki ilişkiye bağlı olarak hareket etmesi söz konusu olamayacaktır. Borçlu, devralana borcunu ifası ile borcunda kurtulacaktır.

Kanaatimizce payın devir işleminin mücerret olduğunun kabulü gerekir. Ancak taraflar aralarında akdettikleri pay devir sözleşmesine devri gerektiren sözleşmeyi ya da hukuki ilişkiyi dahil ederek pay devri ile bu sözleşme arasında bir bağ kurulur ise tasarruf işlemi

⁴⁶¹ **Derekaya**, s.57.

⁴⁶² **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.81.

⁴⁶³ **Çebi**, Limited Şirketler Hukuku, s.230; **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.142.

⁴⁶⁴ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s. 420;

olan payın devrinin soyutluğu ortadan kalkacaktır.⁴⁶⁵ Ticari güvenliğin ve güvenilirliğin sağlanması için de ortaklık pay devrinin mücerret olduğunun kabulü gerekmektedir.⁴⁶⁶ Aksi halde payın devrine ilişkin hukuki ilişkinin geçersizliği halinde pay devrinin geçerliliği de etkilenecek olursa ticari hayatın sürdürülebilirliği, pay devirlerinde güvenilirliğin ortadan kalkması, ticari hayatın devamının güçleşmesi hatta imkansız hale gelmesi, işbu hisse devrine itibar edilerek kurulacak hukuki ilişkiler ve başkaca devredilecek paylara ilişkin ilişkilerin sekteye uğraması gibi sonuçlar doğabilecektir. Hisse devrinin mücerret kabulü ile hisse devrine sebep olan temel hukuki ilişkinin geçerliliğine bakılmaksızın kanun ve şirket esas sözleşmesinde gösterilen şekilde yapılmış hisse devrinin geçerli bir hisse devri olarak kabulü gerekir. Ayrıca belirtmek gerekir ki Kanun'da pay devrinde iyiniyetin korunmasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamakta iken hukuki işlemin illi kabul edildiği hallerde Kanun'da iyiniyetli üçüncü kişinin iyiniyetinin korunmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Örnek olarak taşınmaz mülkiyetinin devrinde bu durum karşımıza çıkmaktadır ve tapu siciline güvenerek taşınmazı devralan üçüncü kişinin iyiniyeti korunmaktadır (TMK m. 1023).⁴⁶⁷

Pay devri mücerret ise de bu durum sözleşme taraflarının sözleşmeden kaynaklanan hak ve borçlarının varlığına etki etmeyecektir. Hisse devrine sebep temel hukuki ilişkinin geçersizliğinden kaynaklı olarak taraflar doğacak zararın tazminini isteyebilecekler ve sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre dava açabileceklerdir.⁴⁶⁸

3.5.PAY DEVRİNİN AŞAMALARI

6762 sayılı Kanun'un 520. maddesindeki düzenlemeye göre devir şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek koşuluyla hüküm ifade ederdi. 6102 sayılı Kanunda ise limited şirketlerde payın devrinin geçerliliği için farklı aşamalar öngörülmüştür. Limited şirkette pay devri TTK'nın 595. maddesinde düzenlenmiştir. Kanuni düzenleme ile hem pay devri hem de pay devri sonucunu doğuran tüm hukuki işlemler belirli şartlara bağlanmıştır.

⁴⁶⁵ **Pulaşlı**, 2015, s.2229.

⁴⁶⁶ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.759; **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.203.

⁴⁶⁷ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri,s.205.

⁴⁶⁸ **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.207.

Paydaşların hisse devrine ilişkin hususlar esas sözleşme ile hüküm altına alınabilmektedir. Esas sözleşmede pay devrini düzenleyen hükümlerin bulunması halinde işbu hükümler ortaklar için müktesep hak teşkil eder.⁴⁶⁹

3.5.1. Hisse Devir Sözleşmesi Yazılılık Şartı ve Tarafların İmzasının Noterlikçe Onaylanması

TTK 595/1. maddesi hükmüne göre hisse devir sözleşmesi ve daha sonra bu sözleşmenin yapılmasına ilişkin taahhüdü içeren sözleşmelerin yazılı şekilde yapılması ve sözleşmedeki imzaların noterlikçe onaylanması gerekmektedir.⁴⁷⁰ Kanun hükmü açık şekilde hisse devri sözleşmesinde yazılılık ve imzaların noterlikçe onaylanmasını geçerlilik şartı olarak düzenlemiştir.⁴⁷¹

Limited şirketlerde hisse devir sözleşmesinde taahhüt ve tasarruf aşamaları yer almaktadır. Taahhüt, bir şeyi üstüne alma üstlenme anlamlarına gelmekte olup taahhüt işlemi, kişinin aktifinde azalma olmaksızın pasifinde artışa sebep olan hukuki işlemdir. Pay devri borcunu doğuran sözleşmelerin yapılması mümkün olup limited şirketlerde hisse devri taahhüdünü içeren sözleşmenin de pay devrindeki geçerlilik şartı olan yazılı

⁴⁶⁹ Pulaşlı, 2015, s.2216.

⁴⁷⁰ Pulaşlı, 2015, s.2216, Çebi, Şirketler Hukuku, s.420; Çetiner/ Bozkurt-Yüksel, s.355; Altaş, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.211; Kayıhan, s.311; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s. 420; Tekinalp, s.558; Camcı, s. 518; Derekaya, s.94.

⁴⁷¹ Pay devri sözleşmesinin geçersiz olması durumunda sözleşmenin ferisi niteliğinde olan kefalet gibi sözleşmeler de geçersiz olacaktır. Aynı yönde bkz. Yarg. 11. HD. 2020/1895 E. 2021/1873 K. T. 2.3.2021 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022); imzaları noterce onaylanmayan hisse devrinin geçersizliğine dair bkz. Yarg. 11. HD. 2016/12116 E 2016/8775 K. “TTK’nın 595. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemlerin yazılı şekilde yapılması ve tarafların imzalarının noterce onanması şart olduğu gibi, şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devri için, ortaklar genel kurulunun da onayı şarttır. Somut olayda, hisse devir sözleşmesinde noter onayı bulunmadığı gibi, sözleşmede hisselerini devreden ortağın imzası değil şirket müdürünün imzası bulunmaktadır. O halde, TTK’nın 595. maddesindeki şartlara uygun düzenlenmeyen hisse devir sözleşmesinin geçersiz olduğu ve buna bağlı olarak da sözleşmede kararlaştırılan cezai şartın da geçersiz olduğu gözetilerek davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmiş olması doğru olmamış, hükmün davalı yararına bozulması gerekmiştir” (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022)

şekilde şartı ve sözleşmedeki tarafların imzalarının noterlikçe onaylanması şartlarını taşımalıdır.

Noterlikçe yapılacak onayda Kanun belirli bir yerdeki noterlikçe onay işleminin yapılacağına dair düzenleme getirmemiştir. Dolayısıyla herhangi bir noter tarafından onay işleminin yapılması mümkün olup Türk konsolosluklarında da imzaların onaylanması mümkündür.⁴⁷² Noterlik Kanunu'nun (NK) 90. maddesinde hukuki işlemlerdeki imzaların onaylanmasında imzanın imzayı atan şahıslara ait olduğuna dair serhle bu husus belgelendirilecektir ve evrakın aslı ilgililere verileceği düzenlenmiştir.

3.5.2. Hisse Devir Sözleşmesinde Belirtilmesi Gereken Unsurlar

Pay devir sözleşmesinde sözleşme konusu paydır. Bu paya bağlı olarak bir kısım haklar tanınabilir. Sözleşmede payın devrine konu paya bağlı, paydan kaynaklanan ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin rekabet yasağının ağırlaştırılması ya da tüm ortakları kapsayacak şekilde genişletilmesi hallerinde ve önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları tanınmış ise bunlar ve ilgili koşulların pay devir sözleşmesinde yer alması gerekmektedir.⁴⁷³ Aksi halde devir sözleşmesi geçersiz olacaktır.

Kanun metninde devri sözleşmesinde belirtilmesi gereken hususları sınırlı sayıda (numerus clausus) belirtilmiştir. Öyle ki önemli görülen belli başlı yükümlülüklerin devir sözleşmesine yazılmasına ilişkin işbu Kanun hükmü emredici niteliktedir. Kanunun 595. maddesinin 1. fıkrasında ek ödeme yükümlülüğü, yan edim yükümlülüğü, rekabet yasağının ağırlaştırılması ya da tüm ortakları kapsayacak biçimde genişletilmesi, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ve sözleşme cezasına ilişkin şartlar hisse devir sözleşmesinde yazılması zorunlu olan hususlar olarak yer almıştır. Madde gerekçesinde bu zorunluluğun getirilmesindeki amacın devralanın hisse devri ile birlikte devralacağı yükümlülükleri bilmesinin sağlanması olduğu belirtilmiş olup devralanın bilgilendirilmesi konusunda sorumluluk devredene yüklenmiştir.

⁴⁷² **Demirkapı**, Noterlik Uygulaması Açısından Limited Ortaklık Pay Devir Vaadi ve Pay Devri, s.149.

⁴⁷³ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s. 431; **Altas**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.212; **Kayıhan**, s. 310; **Tekinalp**, s.558; **Bora**, s.79.

Kanun metni emredici nitelikte olmakla birlikte, Kanunun gerekçesindeki açıklamalar doğrultusunda payını devreden tarafından sayılı yükümlülüklerin sözleşmede yer almaması durumunda devir sözleşmesinde bu kayıtların bulunmamasından dolayı sözleşmenin geçersiz olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu durum ancak payı devralan için zarar doğmasına neden olabileceğinden payını devreden sorumluluğu doğabilecektir. Belirtmemiz gerekir ki emredici nitelikte olan ve belirli şartlara tabi tutulan sözleşmede bu şartların yerine getirilmemesi durumunda Kanun gerekçesinde sözleşmenin geçersiz olmayacağının belirtilmesi emredici hükümlerin mantığı ile örtüşmemektedir.

Devir sözleşmesinde belirtilen yükümlülükler ile ilgili olarak hisseyi devralanın bu yükümlülükleri ifa etmesi bakımından yeterliliğine ilişkin ortaklıkça değerlendirme yapılabilecektir. Dolayısıyla şirket devralanın esas sermaye payının ödeme gücünün, ek ödeme yükümlülükleri ve diğer yükümlülükler bakımından yeterliliğini şüpheli görmesi durumunda teminat istenebilecektir. Bahsi geçen teminatın verilmemesi durumunda şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa dahi devir sözleşmesi genel kurulca onaylanmayabilir.

3.5.3. Genel Kurul Onayı

Pay devir sözleşmesinin şirkete bildirilir.⁴⁷⁴ TTK m. 595/2 hükmüne göre şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadı ise ortaklar genel kurulu kararı ile hisse devrinin onaylanması gerekmektedir. Bu onay devrin geçerlilik şartını oluşturur.⁴⁷⁵ Genel kurul tarafından hisse devrinin onaylanması ile paydan doğan hak ve borçlar devralana geçmektedir. Genel kurul tarafından onaylanmayan pay devri yok hükmündedir.⁴⁷⁶

⁴⁷⁴ **Camcı**, s. 522.

⁴⁷⁵ **Çebi**, Limited Şirketler Hukuku, s.234; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.212; **Tekinalp**, s.558; **Bora**, s.80.

iki ortaklı şirkette hisse devir sözleşmesinin genel kurul kararı oluşturacağına dair bkz. Yarg. 11. HD. 2014/14676 E. 2015/409 K. T. 15/01/2015 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022)

⁴⁷⁶ Yarg. 11. HD. 2014/4651 E. 2015/2467 K. T. 24.2.2015. (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022)

TTK m. 595/4 hükmü gereği şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmemişse genel kurul herhangi bir gerekçe ileri sürmeksizin onay talebini reddedebilir. Kanun koyucu tarafından şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse ifadesi yerine başka türlü düzenlenmemişse ifadesi kullanılmasından sözleşmede gerekçesiz olarak onayın reddedilebileceğinin sözleşmede yer alması gerektiği anlaşılmaktadır.⁴⁷⁷ Herhalde sözleşmede açıkça yer alsa dahi dürüstlük kuralına aykırı olarak onayın reddedilmesi ve keyfi davranılması hukuk düzeni tarafından kabul edilmeyecektir.

Kanun metninden aksinin kararlaştırılması yani şirketin onayı aranmaksızın hisse devrinin yapılabileceği anlaşılmaktadır. Öyle ki şirket esas sözleşmesi ile kararlaştırıldığı takdirde genel kurul onayı safhası olmaksızın diğer bir deyişle serbest devir yapılması mümkün olacaktır. Esas sözleşmede genel kurul onayı aranmaması kararlaştırıldı ise pay devri genel kurul onayı olmaksızın ticaret siciline pay defterine kaydedilecektir.

TTK'nın 616. maddesinde esas sermaye paylarının devrinin onaylanmasının genel kurulun devredilemez yetkileri arasında sayılmıştır. Limited şirket hisse devrinde devrin genel kurula sözleşmenin her iki tarafı da bildirebilecektir.⁴⁷⁸ Bildirimin nasıl yapılacağına ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Bildirim şekil şartına tabi değildir. Yazılı ya da sözlü olarak payın devredildiği şirkete bildirilebilir.⁴⁷⁹ Pay devrini şirkete genel kurul onayının alınması için bildiren taraf bu bildirimini yapan bu bildirimi geri alabilecektir.⁴⁸⁰

Hisse devri sözleşmesi sözleşmenin kurulduğu aşamada soyut niteliktedir. Sözleşmenin akdedildiği ve imzaların noterlikçe onaylandığı aşamada da hisse devri henüz şirket malvarlığı bakımından fark yaratmayacak ise de genel kurul onayı aranıyorsa genel kurul onayı ile genel kurul onayı aranmıyorsa derhal pay devri ortaklığın malvarlığı bakımından somut nitelik kazanacaktır.⁴⁸¹

⁴⁷⁷ Bora, s.81.

⁴⁷⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s. 421.

⁴⁷⁹ Çebi, Şirketler Hukuku, s.433.

⁴⁸⁰ Oğuz, Sefer, s. 195.

⁴⁸¹ Oğuz, Sefer, s. 189; Çebi, Şirketler Hukuku, s.433;

Pay devrine onay verilmediği takdirde payını devreden pay sahibinin ortaklıktan çıkma hakkını kullanması mümkündür (TTK m.595/5).⁴⁸² Her ortak haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkması talepli dava açabilecektir (TTK m. 638/2).⁴⁸³

3.5.3.1.Genel Kurul Onayının Bağlam Niteliği

Bağlam hükümleri, şirketi mali gücü zayıf olan kişilere karşı ekonomik olarak korunması, şirketin niteliğinin ve bağımsızlığının muhafaza edilmesi, yabancılaşmanın önlenmesi amaçları için getirilen düzenlemeler olup limited ortaklığın şahıs şirketi niteliğini korunması diğer yandan ise limited şirket paylarının ticaret konusu olmasının önlenmesi amacıyla limited şirketlerdeki pay devirlerine ilişkin kanun birtakım bağlam kuralları öngörmüştür.⁴⁸⁴ TTK'nın esas sermaye payının devrinde pay devrini şirket esas sözleşmesinde belirtilmese dahi ortaklar genel kurulunun onayına kanunen bağımlı hale getirmiştir. Yasal bağlam kuralı emredici hüküm olmadığından esas sözleşmede aksinin kararlaştırılması mümkündür.

3.5.3.2.Genel Kurulu Toplantıya Davet ve Oyların Kullanılması

Genel kuruldan pay devrine onay alınabilmesi için öncelikle ortaklar genel kurula davet edilir. Hisse devrinin onaylanması için müdürün ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırması gerekmektedir (TTK m. 617).⁴⁸⁵ Müdürün ortaklar genel kurulunu toplantıya çağırması durumunda payını devreden ortak tarafından ortaklık sermayesinin onda birine sahip olması halinde genel kurulun toplantıya çağırılması mümkündür (TTK m. 411).

Ortaklar genel kurulu usulüne uygun olarak toplanarak hisse devrine onay verebileceği gibi TTK 617/4. maddesi hükmü uyarınca sözlü görüşme talep edilmediği takdirde müdürün toplantı önerisine karşılık ortakların toplantı yapılmaksızın yazılı olarak oy

⁴⁸² **Bora**, s.81.

⁴⁸³ **Kaya**, Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi, s. 118.

⁴⁸⁴ **Çağa**, s.593.

⁴⁸⁵ **Camcı**, s. 523.

vermeleri ile gerçekleştirilebilir. 6762 sayılı eTK'nın 536. maddesi hükmünde ortak sayısının yirmiden az olması halinde kararın yazılı olarak (mektup teatisi) alınması mümkün olduğu düzenlenmiş iken 6102 sayılı TTK'da ortak sayısına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığından limited şirketlerde sirküler kararın alınmasında ortak sayısının bir etkisi yoktur.⁴⁸⁶ Esas sermaye hisse devrine onay verme yetkisi ortaklar genel kurulunun devredilemez, alınamaz yetkilerinden olduğundan herhangi bir organa veya kişiye devri mümkün değildir.

Pay devrine ilişkin toplamda ilgili pay sahipleri dışındaki pay sahipleri oy kullanabileceklerdir.⁴⁸⁷ 6762 sayılı eTK döneminde devrin pay defterin kaydedilmesi için de ortaklar kurulunun en az dörtte üçünün devre onay vermesi ve bunların sermayenin en az dörtte üçüne sahip olmaları şarttı. eTK'da pay devri erteleyici (geciktirici) şarta bağlıydı. Onay verilip pay defterine kaydedilmeyen devralan ortak sıfatını iktisap edemez, onayla ilgili genel kurul toplantısına katılamazdı.⁴⁸⁸

Kanuni geçişte ise esas sermaye payı miras, eşler arası mal rejimi veya icra yoluyla geçtiğinde genel kurul onayına gerek olmaksızın pay iktisap edene geçecektir.⁴⁸⁹ 6762 sayılı Kanunda ise mirasçılara bunu engelleyen bir esas sözleşme hükmü yoksa ortaklarca bir ay içerisinde payın gerçek değeri üzerinden satın almak için önerilmedikçe mirasçılar otomatikman şirketin ortağı sıfatını edinmekteydiler (6762 sayılı eTK m. 521).⁴⁹⁰ 6102 sayılı TTK ile birlikte vefat eden pay sahibinin mirasçılarına ya da mal rejiminden kaynaklı olarak pay üzerinde hak sahibi olan eşe ve yahut icra yoluyla payın iktisabında payı devralana geçişinde payın itibari değeri üzerinden teklifte bulunulması usulü kaldırılmıştır.

⁴⁸⁶ Pulaşlı, 2015, s.2220.

⁴⁸⁷ Derekaya, s.115.

⁴⁸⁸ 6762 sayılı eTK döneminde yapılan pay devirlerinde pay devrinin pay defterine kaydedilmemesi halinde pay devrinin tamamlanması için gerekli aşamalardan biri olmadığından pay devrini ticare sicil müdürlüğüne tescil ve ilanına ilişkin açılacak davanın reddine karar verilecektir. Bu yönde bkz. Yarg. 11. HD. 2020/6906 E. 2021/5333 K. T. 23.6.2021 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022)

⁴⁸⁹ Pulaşlı, 2018, s.2771.

⁴⁹⁰ Pulaşlı, 2015, s.2221.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanun’unda ise üç aylık süre öngörülmüş olup, pay bozucu şarta bağlı olarak devralana intikal etmektedir. Dolayısıyla hisse devri üç aylık süre içerisinde şirket genel kurulunca onaylanmayana kadar paydan kaynaklanan hak ve borçlar devralana geçecektir.

3.5.3.3.Genel Kurul Karar Yeter Sayıları

TTK’da üç yeter sayısı düzenlenmiştir. Bunlardan ilki Kanunun 589. maddedeki sözleşme değişikliğindeki yeter sayısı, ikincisi Kanunun 620. maddesindeki olağan karar yetersayısı, üçüncüsü ise önemli kararlar hakkındaki Kanun’un 621.maddesindeki yeter sayısıdır. Önemli kararlar da Kanun’da sınırlı sayıda sayılmıştır (TTK m. 621).⁴⁹¹ Hisse devrinde sözleşme değişikliği olmadığından ve Kanunun 621. maddesinde sayılan önemli kararlardan olmadığından 620. maddede düzenlenen şekilde olağan karar sayısı, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile karar alınır.⁴⁹²

3.5.3.4.Miras, Eşler Arası Mal Rejimi İcra Yoluyla Payın İktisabında Durum

TTK’nın 596. maddesinde düzenlenen payın kanuni iktisap hallerinde tüm hak ve borçların genel kurul onayına gerek olmaksızın payı iktisap edene geçtiği düzenlenmiştir.⁴⁹³ Devrin onayı için genel kurulca bir karar alınması gerekme dahi genel kurul devre onay vermediği yönünde karar alabilir.⁴⁹⁴

TTK’daki düzenleme ile esas sermaye paylarının miras, eşler arası mal rejimi icra yoluyla payın iktisabı durumunda şekil şartı aranmamaktadır. İktisap hallerinden sayılan miras

⁴⁹¹ **Camcı**, s. 525.

⁴⁹² **Pulaşlı**, 2018, s.2758; **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.756; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.422; **Tekinalp**, s.558.

⁴⁹³ **Tekinalp**, s. 560; **Ünlü**, Tüm Yönleriyle Limited Şirketler, s.105; Payı miras yoluyla devralanın payın adına hükmen tesciline dair dava açmakta hukuki yararı bulunmamaktadır. Bu yönde bkz. Yarg. 11 D. 2015/10379 E. 2016/5220 K. T. 9.5.2016 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022); Kanuni geçiş hallerinde genel kurul onayına gerek olmaksızın payın devralana geçtiğine ilişkin bkz. bkz. Yarg. 11 D. 2015/10379 E. 2016/5220 K. T. 9.5.2016 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022).

⁴⁹⁴ **Dedeoğlu**, s.78; **Kayhan**, s.311.

yoluyla geçişte külli halefiyet ilkesi geçerlidir. Murisin vefatı ile paydan kaynaklanan borç ve haklar mirasçılara geçmektedir. Paya bağlı hak ve borçları Kanunen iktisap eden kişiye miras yoluyla hissenin geçmiş olması halinde elbirliği ile paydaşlık söz konusu olacağından TTK'nın 432. maddesinde düzenlendiği şekilde hakların miras şirketi temsilcisi (tereke temsilcisi) tarafından kullanılması gerekir.

Miras yoluyla payın iktisabında bağlam kuralları etkisiz hale gelecektir. Şirket, payın iktisabını tanımak zorundadır. Payın mirasçılara geçişinin pay defterine kaydı gerekmektedir.⁴⁹⁵

Esas sermaye payının mal rejimine ilişkin hükümler doğrultusunda iktisabında ise TMK'da düzenlenen edinilmiş mallara katılma rejimi (TMK m. 218-241), mal ayrılığı rejimi (TMK m. 242-243), paylaşımlı mal ayrılığı rejimi (TMK m. 244-255) ve mal ortaklığı rejimi (TMK m. 256-281) bahsetmek mümkündür. TMK'nın 202. maddesinde eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanacağı ancak eşlerin Kanunda düzenlenen diğer mal rejimlerinden birini kabul edebilecekleri düzenlenmiştir. Eşler "yasal mal rejimi" olarak adlandırılan edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmasını istemedikleri takdirde mal rejimi sözleşmesi ile seçtikleri mal rejimini belirleyebileceklerdir.⁴⁹⁶ Şirket tarafından payın devrine ilişkin bağlam kuralları öne sürülemeyecektir. Payın geçişinin pay defterine yazılmasından kaçınılamayacaktır.

Esas sermaye payının cebri icra yoluyla iktisap edilmesi halinde de bağlam kuralları anlamını yitirecek ve uygulama imkanı bulunamayacaktır. Bu halde de şirket payın iktisabını tanımaktan kaçınmayacaktır. Buradaki amaç alacaklıların korunmasıdır.⁴⁹⁷

Paya, paylı mülkiyet ile sahip olunması durumunda paydaşlar şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinden dolayı şirkete karşı müteselsilen sorumlu olacaklardır (TTK m. 599). Paylı mülkiyette paydaşlar, paydan doğan haklarını temsilci aracılığı ile kullanabileceklerdir.

⁴⁹⁵ Sevi, s. 295.

⁴⁹⁶ Şimşek, s. 382.

⁴⁹⁷ Sevi, s.296.

TTK'nın 599/2. maddesinde ise şirketin iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebileceği düzenlenmiştir.⁴⁹⁸ Ancak bu halde şirketin, payların gerçek değeri üzerinden şirket tarafından, diğer bir ortak ya da üçüncü bir kişi tarafından devralınmasını payı iktisap edene önermesi gerekmektedir. Esas sermaye payının gerçek değeri taraflarca belirlenebileceği gibi tarafların anlaşılmadıkları hallerde gerçek değer belirlenmesi şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden istenebilir.⁴⁹⁹

Payın kanuni iktisap hallerinde devrin onaylanmaması durumunda verilen ret kararının geriye etkili olduğu 596. maddenin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Kanunda geriye etkili görülmekle birlikte payı kanunen iktisap edenin bu süre zarfında katıldığı genel kurullarda, kullandığı oylar sonucu verilen kararların geçerliliğinin etkilenmeyeceği düzenlenmiştir. Kanun tarafından paydaşlığı geriye etkili olarak geçersiz kılınan kişinin ortaklık sıfatının bulunmadığı bir dönemde oy kullandığı genel kurul kararının geçerli kabul edilmesi çelişki oluşturmaktadır.

İsv. BK'nun 788. maddesinde payın kanuni iktisap hallerinde genel kurul tarafından kişinin oy kullanmaya yetkili olarak tanınması gerekmektedir. TTK'da ise bu şekilde bir düzenleme bulunmamaktadır.

TTK'nın 596. maddesinin gerekçesinde⁵⁰⁰ haklar dengesinin korunduğundan bahsedilmiştir. Üç aylık süre ile payı iktisap eden açısından da belirsizliğin ortadan

⁴⁹⁸ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.426; **Dedeğaç**, s.78; **Çebi**, Limited Şirketler Hukuku, s.238; **Kır**, Limited Şirketler, s. 324; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.432; **Tekinalp**, s. 560.

⁴⁹⁹ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.437; **Dedeğaç**, s.79; **Özdamar**, s.94; **Çebi**, Limited Şirketler Hukuku, s.240; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.433; TTK m. 597.

⁵⁰⁰ TTK'nun m. 596 gerekçesi "*Birinci fıkra: Esas sermaye payının, mirasa veya eşler arasındaki mal rejimlerine ilişkin hükümlere göre veya icra yoluyla geçmesi, devre nazaran özellik gösterir. Çünkü, söz konusu varsayımlarda pay bir hukukî işlemle değil, kanun gereği geçmektedir. Kanunî geçişte, genel kurulun onayını aramak, emredici olmayan bir hükmü mirasın, eşler arası mal rejiminin ve icra düzeninin önüne geçirmek olur. Bu sebeple, birinci fıkra anılan hallerde payın, genel kurulun onayına gerek olmaksızın hak sahibine geçeceğini kabul edip, hakların kullanılmasına da izin vermiştir.*

İkinci fıkra: Payı, yukarıdaki üç halden biri ile kazanan kişi, şirket yönünden uygun olmayabilir. İkinci fıkra, bu sebeple, şirkete, payı kazanan kişiyi reddetmek yetkisini tanımıştır. Böylece menfaatler dengesi kurulmuştur. Red, tek başına yapılamaz; başka bir deyişle, şirket sadece payı edinen kişiyi reddederek süreci sona erdiremez. Şirketin söz konusu kişiyi reddedebilmesi, yani

kaldırılması ve onayın süruncemede bırakılmamasının sağlanması amaçlanmıştır. Üç aylık süre hak düşürücü hukuki niteliğe sahiptir.⁵⁰¹ Bu düzenleme ile de görüldüğü üzere limited ortaklıklar hukukunda kişi ortaklıklarına hakim kişisel öğeler önemli ve öncelikli bir yer işgal etmektedir. Aslında düzenleme limited şirket tüzel kişiliği arkasında onu örgütleyen, kuran, hukuki ve ekonomik hayata geçiren ortaklıkların varlığını ve bunların limited şirket şahsında var olan çıkarlarının korunma düşüncesine dayanmaktadır.⁵⁰²

Diğer yandan Kanun gerekçesinde üç aylık sürede payın geçişinin askıda olduğu belirtilmiştir. Ancak diğer yandan Kanun genel kurul tarafından reddine karar verildiğinde kararın geriye etkili olacağını düzenlemiştir.⁵⁰³ Her ne kadar ret kararının geriye etkili olacağı Kanunda açıkça yer alsa da madde gerekçesinde yer alan payın intikalinin askıda olması ile pay intikal eden kişinin ret kararı verilmesi halinde bu süre zarfında katıldığı ve oy kullandığı genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemeyeceği ifadeleri uyumsuzluk oluşturmaktadır. Öyle ki kaynak Kanun İsviçre Borçlar Kanunu'ndaki şeklinde var olan oy kullanma hakkının tanınması Kanunumuzda yer almadığından Kanunun payın geçişine dair benimsediği geçiş kurallarına aykırılık söz konusu olmaktadır.⁵⁰⁴

ortak olarak kabul etmediğini bildirebilmesi için, ona payı gerçek değerinden almayı önermesi ve alacak kişiyi de göstermesi gerekir. Şirket kendisi alabileceği gibi ortağını veya üçüncü kişiyi de önerebilir. Bu hükümle, şirketin red yetkisini kullanıp payı eski ortağı bakımından iktisaden değersiz bir konuma getirmesine engel olunmuştur. Hüküm nesnel adaleti sağlamakta ve paya ekonomik değer kazandırmaktadır.

Hüküm, İsviçre öntasarısından alınmıştır. Öntasarı Parlamentoda değişikliğe uğramıştır. Değişikliğe göre, paylara bağlı hak ve borçların tümünün kazanan kişiye ipso iure geçmesine rağmen, bu kişinin oy haklarını kullanabilmesi için şirket tarafından oy kullanmaya yetkili ortak olarak tanınması gerekir. Böylece oy hakkı diğer haklardan ayrılmakta, yani kanunî bağlam bu hakta varlığını sürdürmektedir. Sistem bu ayrılık üzerine kurulmaktadır. Emredici nitelik taşımayan bağlama bu derecede bağlı kalarak payları kanunen kazanan kişiyi korumak güçtür. Tasarı daha açık ve menfaatler dengesine daha uygun bir düzenlemeyi tercih etmiştir. Payı kanunda öngörülen hallerde iktisap eden kişi, ayrıca şirkete, onayını vermeyi belli bir süre (üç ay) içinde reddetmesi zorunluğuna yüklenerek de korunmuştur.

Üçüncü fıkra: Birinci fıkraya göre, paylar ve paylara bağlı haklar ipso iure payları kanunen kazanan kişiye geçtiği için üçüncü fıkra kaleme alınmıştır. Üçüncü fıkra geçişin askıda olduğunu da göstermektedir.” şeklinde düzenlenmiştir.

⁵⁰¹ **Pulaşlı** Şirketler Hukukunun Genel Esasları, s.760.

⁵⁰² **Pulaşlı**, 2015, s.2227.

⁵⁰³ **Dedeagaç**, s.78.

⁵⁰⁴ **Pulaşlı**, 2018, s.2773.

Geçişin askıda olması için hukuki işlemin şarta bağlı olarak düzenlenmiş olması gerekir. Hukuki işlemin geçerliliği erteleyici şarta bağlı ise hükümleri şart olayın gerçekleşmesine kadar askıdadır, şart olayın gerçekleşmesi ile hukuki işlemin tesisinden itibaren işlem hüküm ve sonuçlarını doğurur. Hukuki işlemin geçerliliği bozucu şarta bağlı ise işlemin hüküm ve sonuçların işlemin tesisinden itibaren doğmaya başlar ve şart olayın gerçekleşmesi ile birlikte ileriye dönük olmak üzere ortadan kalkar. Bozucu şarta bağlı yapılan hukuki işlemlerde kural olarak şart olayın gerçekleşmesi geçmişe etkili değil ileriye etkilidir. TTK'nın 596. maddesi hükmündeki esas sermaye payının miras eşler arasındaki mal rejimi veya icra yollarından biri ile payın geçişi bozucu şarta bağlıdır.

Kanaatimizce açıklamış olduğumuz geçiş kuralları ile Kanun düzenlemesi bağdaşmamaktadır. Kanuni geçiş bozucu şarta bağlanmıştır. Genel kurulun geçişe dair karar verilmesinin geriye etki edeceği ve erteleyici şarta bağlıymışçasına geçerliliğinin askıda olduğu belirtilmiş, diğer yandan ileriye etkiliymişçesine pay kendisine kanunen intikal edenin paydaşlık haklarından biri olan genel kurulda oy kullanması halinde genel kurul kararlarının salahiyetinin etkilenmeyeceğinin düzenlenmiştir. Bu durum genel ilkeler ile uyuşmamaktadır.⁵⁰⁵ Ortaklık sıfatı bulunmayan kişinin kullandığı oyların geçerli sayılması şirket ve pay sahipleri bakımından olumsuz sonuçlara neden olabilecektir.

3.5.4. Genel Kurul Onayında Süre

Esas sermaye payının devrinden sonra genel kurul onayı için yapılan başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul tarafından karar verilmesi gerekmektedir.⁵⁰⁶ Üç aylık sürenin esas sözleşme ile kısaltılması mümkündür. Ancak aksi, Kanunun emredici hükmüne aykırılık teşkil edecektir.⁵⁰⁷

⁵⁰⁵ Aynı yönde bkz. **Pulaşlı**, 2018, s.2774.

⁵⁰⁶ Limited şirket payları devredildiğinden pay devrinin pay defterine ve ticaret siciline kaydı talepli davada Mahkemece payı devralanın başvurusunun varlığını ve başvuru varsa üç aylık sürenin dolup dolmadığının araştırılması gerektiğine ilişkin bkz. Yarg. 11. HD. 2014/17785 E. 2015/3214 K. T. 9.3.2015 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022).

⁵⁰⁷ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.434.

Kanunda düzenlenen bu süre içinde genel kurul tarafından reddedilmediği takdirde onay verilmiş sayılacaktır.⁵⁰⁸ Kanun gerekçesinde açıklandığı üzere payı iktisap eden kişi korunarak kanunun amacı genel kurul tarafından hisse devrine onay vermeye ilişkin başvurunun sürüncemede bırakılmasını önlemektir.⁵⁰⁹

Ortaklık genel kurulu pay devrini onaylamak zorunda değildir. Hiçbir gerekçe göstermeden de pay devrinin onay isteminin reddedilmesi imkanı vardır.⁵¹⁰ Herhalde genel kurul tarafından keyfi ve dürüstlük kuralına aykırı olarak kullanılması hali hukuk sistemimizde korunmayacaktır.

TTK m. 596/1 hükmüne göre ortaklık hissesi miras, eşler arası mal rejimi, veya icra yoluyla intikal ettiğinde hisseyi devralan kişi genel kurulun onayına gerek olmaksızın ortaklık hak ve borçlarına sahip olurlar. TTK 596/2. maddesine göre şirkete hisseyi 596. maddenin 1. fıkrasındaki şekilde devralan kişinin şirkete uygun olmaması durumunda o kişiyi reddetme yetkisi tanınmıştır.⁵¹¹

3.5.5. Hisse Devrinin Yasaklanması veya Devrin Koşullarının Ağırlaştırılması

Esas sözleşme ile devir yasağı ve devir şartlarının ağırlaştırılması mümkün olmakla birlikte sonradan devir yasağı getirilmesi ya da devrin ağırlaştırılması esas sözleşmeye hüküm getirilmesi ile olabilir ve bu hükümlerin konulabilmesi için ortakların oybirliği ile karar alması gerekir.⁵¹²

Hisse devrine ilişkin esas sözleşmede yer alan hisse devrinin yasaklanması ya da ağırlaştırılmasına ilişkin kurallar hissedarlar için müktesep hak oluşturacaktır.⁵¹³ Limited

⁵⁰⁸ **Kır**, Limited Şirketler, s.313.

⁵⁰⁹ TTK m. 596/2 Gerekçesi.

⁵¹⁰ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.758.

⁵¹¹ **Pulaşlı**, 2015, s.2215.

⁵¹² **Tekinalp**, s.557; **Bora**, s.83; **Altaş**, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi, s. 73; **Camcı**, s. 517.

⁵¹³ **Pulaşlı**, 2018, s.2770

şirketlerde hisse devrini ağırlaştıran ya da yasaklayan esas sözleşme hükümlerine aykırı olarak esas sermaye paylarının devri halinde pay devri geçersiz olacaktır.⁵¹⁴

6762 sayılı Kanunun 520. maddesinin 3. fıkrasında ayın sermaye taahhüdünde bulunan ortağın bu payını kuruluşunu izleyen üç yıl içinde başkasına devredemeyeceği öngörülmüştü. Benzer şekilde anonim şirketler için de 6762 sayılı Kanun'un 404. maddesinde anonim şirketlere ilişkin olarak ayın sermaye karşılığı hisse senetlerinin iki yıl geçmeden başkalarına devredilemeyeceği düzenlenmişti. Önceki Kanun dönemindeki bu yasaklar kamu düzenine ilişkin ve emredici nitelikte yasaklardı.⁵¹⁵ 6102 sayılı TTK'da her iki devir yasağına dair hükme yer verilmemiştir. Esas sermaye payının anonim şirketlerde devrinin yasaklanması mümkün değilse de limited şirketlerde kişisel öğelerin egemen olduğu dikkate alınarak esas sözleşmeye konulacak hükümle devrin yasaklanması mümkündür.

Esas sözleşme ile pay devrinin yasaklanması durumunda paydaş haklı sebebin varlığı halinde şirketten çıkabilecektir. Kanun metninin gerekçesinde de belirtildiği şekilde haklı sebeplerin nitelik ve özellikleri bakımından herhangi bir sınırlama söz konusu değildir. TTK'nın 638. maddesinde düzenlenen şekliyle şirket sözleşmesinde ortağa tanınan çıkma hakkı doğrultusunda ya da ortağın haklı nedenin varlığında dava açmak suretiyle şirket ortaklığından çıkabilir.⁵¹⁶

TTK'nın 639. maddesinde düzenlenen çıkmaya katılmada "haklı sebebin" varlığı şart koşulmuştur. Ortağın şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak çıkmaya katılmak

⁵¹⁴ Yargıtay 11 HD. 2019/4559 E. 2021/4179 K. T. 28.4.2021, "... şirketin ana sözleşmesinin 15/2 maddesine göre bir payın devir hususunun pay defterine kaydedilebilmesi için ortak adedinin en az 3/4'ünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayenin en az 3/4'üne sahip olması gerekmektedir. 29.08.2012 tarihli ortaklar kurulunda 3 ortaklı şirketin 2 ortağı devre muvafakat etmiş, ancak davacı ortak karara katılmayarak muhalif kalmıştır. Bu durumda ana sözleşmede ortak sayısı itibarıyla öngörülen karar nisabını taşımayan devre muvafakata ilişkin ortaklar kurulu arasının yoklukla malul olduğu, "yokluk" hukuki sebebi ilgili herkes tarafından her zaman ileri sürülebileceğinden alınan devre muvafakata ilişkin limited şirket ortaklar kurulu kârının yokluk nedeniyle iptali gerekir." (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.:27/11/2021)

⁵¹⁵ Bkz. Yarg. HGK 1987/11-67 E.1987/604 K.T. 08.07.1987 (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.: 19/03/2022), Yarg. 11. HD. 2020/2270 E. 2021/5155 K. T. 17.6.2021 (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.: 19/03/2022).

⁵¹⁶ Çetiner/ Bozkurt-Yüksel s.367

istemesi durumunda, Kanun metninden şirket sözleşmesinde öngörülen sebebin mutlaka haklı sebep niteliği taşıması gerektiği anlamı çıkmaktadır. Şirket esas sözleşmesindeki çıkma hakkına katılmayı haklı sebepler ile sınırlandırılmaktadır. Doktrinde haklı olarak, buradaki “haklı sebep” ifadesinin “çıkma sebebi” olarak anlaşılması gerektiği belirtilmektedir.⁵¹⁷ Kanaatimizce şirket sözleşmesinde yer alan çıkma sebeplerine dayalı olarak çıkmak için bu sebeplerin ayrıca haklı sebep olarak nitelendirilmesi gerekli olmayıp esas sözleşmedeki sebeplerin gerçekleşmesi ile haklı sebebin varlığını kabul etmek gerekir.

TTK’nın 638. maddesindeki düzenlemeye göre ortaklıktan çıkmak isteyen ortak, esas sözleşmede çıkma sebepleri öngörülmemişse veya öngörülen haklı sebepler dışında haklı sebepler bulunduğu takdirde haklı sebebe dayanarak asliye ticaret mahkemesinde çıkma davası açabilecektir.⁵¹⁸

TTK m. 638/2 hükmü, davanın koşulları ve haklı sebep kavramının temel unsurları ve genel ilkeleri konusunda bir değişiklik getirmemektedir.⁵¹⁹ Haklı sebep kavramı, kollektif ortaklığa ilişkin TTK’nın 245. maddesindeki düzenlemede öngörülen temel kıstaslar ışığında belirlenecektir. Diğer yandan pay devri genel kurulca onaylanmayan pay sahibinin TTK’nın 636. maddesinde düzenlenen şekilde ortaklığın feshini dava etmesi de mümkündür.⁵²⁰

Limited ortaklıkta devrin yasaklanması halinde bu durum pay üzerinde intifa hakkı tesisini de payın rehnedilebilirliğini de etkilemektedir. TTK’nın 600. maddesinde intifa ve rehin hakkı düzenlenmiş olup düzenlemeye göre intifa hakkı tesisinde payın devrine ilişkin hükümler uygulanacaktır.⁵²¹

⁵¹⁷ Şahin, s.854; Çetiner/ Bozkurt-Yüksel s.367.

⁵¹⁸ Ortaklık sıfatının kaybedilmesi hallerinden biri olan ortaklıktan çıkma limited şirketlerde otağın kendi iradesiyle şirketten çıkması, esas sözleşmede çıkma hakkı tanınması, haklı nedenin bulunması durumunda ve ortakların kararıyla olabilmektedir.

⁵¹⁹ Şahin, s.852.

⁵²⁰ Pulaşlı, 2018, s.2767.

⁵²¹ Çebi, Şirketler Hukuku, s. 439.

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkının kullanılması halinde rehnin TMK'nın 960. maddesinden de anlaşılacağı üzere payın malvarlıksal hakları bakımından sonuç doğuracaktır. Öyle ki rehin tesis edilen pay için pay sahibi paydan kaynaklanan haklarını kullanmaya devam edecektir. Her ne kadar paya dair paraya çevrilebilecek olan alanda rehin sahibinin hakları var ise de paraya çevrilemeyecek olan paydan kaynaklanan diğer haklar bakımından pay üzerinde rehin tesis edilmesi mümkün değildir.⁵²²

Rehin hakkının kurulmasında ise ayrıca esas sözleşme ile pay üzerinde rehin kurulmasında genel kurul onayının aranmasının şirket esas sözleşmesi ile kararlaştırılabileceği TTK'nın 600/2. maddesinde düzenlenmiştir. Bu durumda Kanuni düzenlemeden şirket genel kurul onayı aranmaksızın payın üzerine rehin konulabileceği anlaşılmaktadır. Aynı fıkranın son cümlesinde şirket genel kurulunca haklı sebeplerin varlığı halinde pay üzerinde rehin kurulmasının onaylanmayabileceği de düzenlenmiştir. Kanun metninde esas sermaye payı üzerinde sadece intifa hakkı tesisi bakımından pay devrine atıfta bulunulmuş ise de hükmün gerekçesinde⁵²³ hem rehin hem de intifa bakımından pay devrine atıf yapıldığı belirtilmiştir.

Hükmün gerekçesinde pay devrinin yasaklanması durumunda da esas sermaye payları üzerinde intifa hakkı ve rehin hakkı tesis edilemeyeceği belirtilmiş olup bu konuda TMK'nın 795/1. maddesi ile 954. maddesine atıfta bulunulmuştur. Özellikle rehin hakkı kurulması bakımından Kanun koyucu rehin hakkı tesisinin mümkün olduğu hali düzenlerken rehin hakkı tesis edilemeyeceği hali gerekçede değinmekle yetinmesi yeterli açıklığı sağlamamaktadır. Buna karşılık TMK'nın 954. maddesindeki düzenleme dikkate alındığında doktrinde ancak serbestçe devredilebilen haklar ve alacaklar üzerinde rehin hakkı tesis edilebileceğinden devri mümkün olmayan bir esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilemeyeceği kabul görmektedir.⁵²⁴

⁵²² **Kaya**, Anonim Şirket Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması, s. 156.

⁵²³ TTK m. 600 gerekçesi “*Hüküm yenidir. İntifa ve rehin hakkının kurulmasında, esas sermaye paylarının devrine yapılan gönderme hem şekle ve hem onaya hem de miras, eşler arasındaki mal rejimleri ve cebri icraya ilişkin özel hükümleri kapsar. Üçüncü fıkra anonim şirketlere ilişkin hükümlerle uyumu sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Devrin yasaklanması halinde intifa hakkı ve rehnin kurulamamasının sebebi Türk Medenî Kanununun 795 inci maddesinin birinci fıkrası ile 954 ve devamındaki maddelerin hükümleridir. Her ikisi de kurulma için alacağın devredilebilir nitelikte olmasını şart koştur*” şeklinde düzenlenmiştir.

⁵²⁴ **Hamamcıoğlu/Biçer**, s. 65.

3.5.6. Ticaret Siciline Hisse Devrinin Tescil Edilmesi

Esas sermaye payının devrinin genel kurulda onaylanmasından sonra şirket müdürleri tarafından payın geçişinin ticaret siciline bildirilmesi gerekmektedir. Ticaret siciline tescil kurucu değil bildirici nitelik taşımaktadır.⁵²⁵ Tescil ile birlikte payın devri üçüncü kişiler hakkında hüküm ifade etmektedir.⁵²⁶ Hisse devrinin ticaret siciline bildirimi ortakların sadakat yükümü, rekabet yasağı gibi ek ve yan yükümlülükler bakımından ve üçüncü kişiler açısından önemli olabilecektir.

TTK'nın 598. maddesinde ticaret siciline tescil düzenlenmiştir. Hisse devrinin genel kurul tarafından onaylanmasından sonra otuz gün içinde müdürler tarafından ticaret siciline başvuruda bulunulur.⁵²⁷ Bu süre içerisinde başvuruda bulunulmaması halinde payı devreden ortağında bu pay ile ilgili olarak ticaret sicil müdürlüğüne bildirim hakkı vardır. Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 36. maddesine göre ilgilisi tarafından tescili gerekli bir hususunun tescil ettirilmediğini haber alan ticaret sicil müdürlüğü tarafında tescil başvurusunda bulunması gerekli ilgiliye otuz gün içinde başvuruda bulunmaya ya da tescilin gerekmediğini ispat etmeye, gereğinin yerine getirilmediği takdirde idari para cezası yaptırımının bulunduğu belirterek çağırır. Süresi içinde başvuru yapılmaz ve yeterli kaçınma sebebi bildirilmezse müdürlük durumu sicilin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirir ve mahkemenin tescile hükmetmesi halinde tescil yapılır.⁵²⁸

⁵²⁵ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.756; **Kayhan**, s.312; **Tekinalp**, s. 559; **Camcı**, s. 526; Yarg. 11. HD. 2016/14181 E. 2018/5739 K. T. 24.09.2018, "...pay devirlerinin ticaret siciline tescil ve ilan kurucu değil açıklayıcı nitelikte olduğundan, söz konusu pay devirlerinin ticaret siciline tescil ve ilan edilmemiş olmasının davacının devre konu payların mülkiyetini kazanmasına engel teşkil etmediği..." (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.:27/11/2021)

⁵²⁶ **Altaş**, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi, s. 77.

⁵²⁷ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.756; **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.94.

⁵²⁸ Ticaret Sicil Yönetmeliği "Tescile davet ve ceza" başlıklı m.36 "(1) Tescil edilmesi gereken bir olgunun ilgilisi tarafından tescil ettirilmediğini haber alan müdürlük, tescil başvurusunda bulunmakla yükümlü kişileri, otuz gün içinde tescil başvurusunda bulunmaya veya tescili gerektiren sebeplerin bulunmadığını ispat etmeye çağırır. Bu davette, kanuni dayanaklar gösterilmek suretiyle davetin gerekçesi, tescili gereken belgeler ve tescil yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin yaptırımları belirtilir. (2) Birinci fıkra gereğince yapılan çağrı üzerine, süresi içinde tescil isteminde bulunulmaması veya kaçınma sebepleri bildirilmiş olmasına rağmen kaçınma sebeplerinin yeterli görülmemesi halinde müdürlük, durumu sicilin bulunduğu yerdeki ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine bildirir. Mahkemenin tescile hükmetmesi halinde olgu resen tescil edilir.

Payı iktisap eden TTK m.27/1 uyarınca pay devir sözleşmesi ve genel kurul kararını ibraz ederek ve tescili talep ederek tescilin yapılmasını sağlayabilir.⁵²⁹ Aynı şekilde payı devreden de adının sicilden silinmesini kanıtlayan belgeleri ibraz etmek suretiyle kaydını sildirebilir.

Kanun otuz gün içerisinde şirket müdürü tarafından ticaret siciline başvurulmadığı takdirde payını devreden kendi adının devrettiği paylara ilişkin olarak silinmesi için başvuruda bulunabilecektir.⁵³⁰ Bu başvurudan sonra ticaret sicil müdürü, şirkete, devrolan payı iktisap edenin adının bildirilmesi için süre verilecektir (TTK m. 598).⁵³¹ Sicile şirket tarafından başvurulmaması halinde tescile ilişkin karar verilmesi için dava açılabilir.⁵³²

Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 37. maddesinde ticaret siciline tescili gerekli bir karar ya da işlemin tescili için üçüncü kişiler menfaatlerinin bulunması aranmaksızın Müdürlüğe başvurabilecekleri düzenlenmiştir. Ayrıca Ticaret Sicil Yönetmeliği'nde noterler, odalar ve vergi daireleri gibi resmi makamlar tescili ya da kaydın değiştirilmesi veya silinmesi isteminde bulunma yükümlülüğünün yerine getirilmediğini öğrenmeler durumunda müdürlüğe bu durumu bildirmekle yükümlüdürler (TSY m. 38).

(3) Müdürlükçe verilen süre içinde tescil isteminde bulunmayan ve kaçınma sebeplerini de bildirmeyen kişi, Kanunun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen idari para cezasıyla cezalandırılır.

(4) Üçüncü fıkra gereğince idari para cezası verilmesine rağmen, kanuni süre içerisinde tescil isteminde bulunmamakta ısrar edilmesi halinde, müdürlük durumu sicilin bulunduğu yerdeki ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine bildirir. Mahkemenin tescile hükmetmesi halinde olgu resen tescil edilir.”

⁵²⁹ Pulaşlı, 2018, s.2765.

⁵³⁰ Yargıtay uygulamasına göre şirket müdürleri ile şirket arasındaki ilişki vekalet ilişkisidir. Vekalet ilişkisinin gereği olarak şirket müdürü tarafından özen ve sadakat yükümlülüklerine uyarak iş ve eylemlerde bulunması gerekmektedir. Aksi takdirde hukuki sorumluluğu doğacaktır. (Civan, s.721.); Yarg. 22. HD. 2017/13966 E. 2018/15652 K. T. 25.6.2018, “Limited şirketlerde, şirketi yönetmek ve temsil etmek üzere, müdür veya müdürler atanabilir. Müdür veya müdürlerin, limited şirketin ortakları arasından seçilmesi mümkün olduğu gibi, ortak olmayan üçüncü kişiler arasından da seçilmesi mümkündür. Ortak olup olmadığına bakılmaksızın, müdür, limited şirketin organı sayılır. Dolayısıyla, şirket müdürü ile şirket arasındaki ilişkiyi iş sözleşmesi kapsamında değerlendirme ve şirket müdürlerini işçi sayma olanağı yoktur.” (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.:27/11/2021); Bu yönde bkz. Yarg. 11 HD. T. 24/02/2015, 2019/4245 E. 2021/3658 K. T. 14.4.2021 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022).

⁵³¹ Altaş, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, s.216.

⁵³² Şirket tarafından yükümlülüklerden kaçmak maksatlı sicile tescil yapılmadığından tescil için dava açılmasında hukuki yarar bulunduğuna dair bkz. Yarg. 11. HD. 2015/10797 E. 2016/5710 K.

3.5.7. İlan

Ticaret sicil müdürlüğünce devir halinde payı devredenın sicilden silinmesi ve payı edinenin tescili işlemi yapıldıktan sonra Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 41. maddesi uyarınca sicile tesciller ilan olunur. Üçüncü kişiler tescil ve ilan edilmiş hususları bilmediklerini ileri süremeyeceklerdir (TTK m. 36/3).⁵³³

3.6. PAY DEFTERİNE KAYIT

3.6.1. Pay Defteri

Pay defteri, limited şirket tarafından tutulan, şirket ortaklarının adları, adresleri, sahip oldukları pay sayısı, esas sermaye paylarının devirleri ve geçişleri itibarıyla değeri, grupları ile esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları, esas sermaye pay sahiplerinin adları ve adreslerinin yazıldığı defterdir (TTK m. 594).⁵³⁴

TTK'nın 64/4. maddesindeki düzenlemede ticari defterler olarak pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler sayılmıştır. Pay defteri, limited şirketler tarafından tutulması zorunlu olan ticari defterlerden biridir.⁵³⁵

Pay defteri şirket müdürleri tarafından tutulur. Pay defterinin tutulma şekline ilişkin ise Kanunda açık bir düzenleme yer almamaktadır. İlk kayıtlar şirket müdürleri tarafından resen pay defterine yazılacaktır. Paylara ilişkin devir vb. sonradan yapılan değişiklikler ise ilgilerin talebi ve dayanak belgelerin sunulması sonucu pay defterine yazılır. Her bir ortak için pay defterinde yeni bir sayfa açılabilir.⁵³⁶ 6762 sayılı Kanunda her yıl ortaklar listesinin ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi düzenlemesi yer alırken 6102 sayılı TTK'da bu düzenlemeye yer verilmemiştir. Önceki Kanundaki düzenleme ile şirket pay

⁵³³ Camcı, s. 527.

⁵³⁴ Çebi, Limited Şirketler Hukuku, s.294.

⁵³⁵ Tekinalp, s. 556; Altaş, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi, s.72.

⁵³⁶ Pulaşlı, 2018, s2748.

sahiplerine ilişkin güncel durumun tespiti amaçlanmışken mevcut kanuni düzenleme ile her bir pay devrinin ticaret sicil müdürlüğüne tescili de öngörüldüğünden en son durumun sicile tescil edilmesi sağlanmakla aynı amaç yerine getirilmiş olmakta böylelikle payı devreden ve devralanla birlikte üçüncü kişinin de menfaatleri korunmaktadır.⁵³⁷

Pay defteri bağımsız denetime tabi şirkette bağımsız denetçi tarafından da her bir pay sahibi tarafından da serbestçe incelenebilecektir. Pay defterinde müdürler tarafından tutulan tüm kayıtlar hakkında pay sahiplerinin şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi nezdinde itiraz hakkı bulunmaktadır.⁵³⁸

3.6.2. Pay Devrinin Pay Defterine Kaydedilmesi

6762 sayılı eTK'da pay devrinin pay defterine kayıt şartı ile hüküm ifade edeceği düzenlenmiş ise de 6102 sayılı TTK'da bu yönde düzenleme bulunmamaktadır. 6762 sayılı Kanunda öngörülen ortaklar listesi kavramına 6102 sayılı Kanunda yer verilmemiştir.⁵³⁹

Genel kurulun hisse devir işlemini onaylaması ile birlikte kanunda düzenlenen maddi şart gerçekleşmiş olur. Pay defterine kayıt ise devri yansıtan, bilgi verici nitelikte bir işlemidir. Pay defterinde mevcut kaydın silinmesi ya da düzeltilmesi için hem şirketin hem de ilgili pay sahibinin dava hakkı bulunmaktadır.⁵⁴⁰ Devreden ve devralanın uğradığı zararlardan da müdürlerin hukuki sorumluluğu doğabilecektir.

Payların ve pay devirlerinin pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir.⁵⁴¹ Kural olarak şirket müdürleri tarafından pay defterine kayıt yapılması gerekir.⁵⁴² Kaydın yapılmaması halinde payı devralan ve devredeninin kaydın yapılması için talep hakkı bulunmaktadır. Öyle ki pay defterine devrin kaydının devrin her iki tarafının da çıkarı bulunmaktadır.

⁵³⁷ Pulaşlı, 2018, s. 2749.

⁵³⁸ Pulaşlı, 2018, s. 2748

⁵³⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.424.

⁵⁴⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.424.

⁵⁴¹ Kır, Limited Şirketler, s. 311; Bora, s.81; Altaş, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi, s. 73.

⁵⁴² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.424; Bora, s.81.

Pay defterine devrin kaydı ile pay sahibi paydan kaynaklanan haklarını kullanabilir ve şirkete karşı da meşru pay sahibi sıfatını elde etmiş olur.⁵⁴³

3.6.3. Pay Defterine Kaydın Hukuki Niteliği

Pay defterine kayıtlar ispat aracı olarak kullanılabilen kayıtlardır. Pay devrinin pay defterine kaydının hukuki niteliği kurucu değil açıklayıcı niteliktedir.⁵⁴⁴ Pay defterine kaydın aksinin ispatı her zaman mümkündür.⁵⁴⁵ Devrin geçerliliği pay defterine kayıt şartına bağlı tutulmadığından pay defterine kaydın kurucu nitelikte olduğundan bahsedilemeyecektir. Dolayısıyla pay devrinin pay defterine kaydedilip kaydedilmemesi pay devrinin geçerliliğini etkilemeyecektir.

Diğer yandan pay defterine kaydın yapılmadığı süreçte iyiniyetli üçüncü kişilerin iyiniyeti korunacaktır. Pay defterine kaydın iyiniyeti ortadan kaldırması, kayıttan önceki duruma göre üçüncü kişilerin mevcut kayda güvenerek yaptıkları hukuki işlemlerde iyiniyetlerinin korunması da kaydın açıklayıcı niteliğinden kaynaklanmaktadır.⁵⁴⁶

3.7.PAYIN İNANÇLI İŞLEM İLE DEVRİ

İnançlı işlem güven esasına dayanan ve Kanunen tanımlanmamış ola bir kavramdır. İnanç anlaşması inanan ve inanılan arasına hak ve borçların, inancılı işlemin sona ermesi koşullarının belirlendiği, sona erdiğinde devredilen hakkın devredene geri döndüğü bir anlaşmadır.⁵⁴⁷ Üçüncü kişi yararına ve üçüncü kişinin talimatlarına uygun olarak bir şeyin ya da hakkın yönetim amaçlı olarak inancılı işlemler yapılabileceği gibi (saf inancılı işlemler) inanılanın menfaatlerine üstünlük tanınarak teminat amaçlı olarak da (karma

⁵⁴³ **Altaş**, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi, s. 74.

⁵⁴⁴ **Bora**, s.82; **Altaş**, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi, s. 73.

⁵⁴⁵ **Pulaşlı**, 2015, s.2225.

⁵⁴⁶ **Bora**, s.82.

⁵⁴⁷ **Etlik**, s.147; **Berktaş Yüksel**, s.167; **Oğuz**, Arzu, s. 239; **Akil**, s. 94; **Sayın Korkmaz**, s. 78.

inançlı işlemler) inançlı işlemler yapılabilmektedir.⁵⁴⁸ İnançlı işlemde inanan kişisel bir talep hakkına sahip olmaktadır.⁵⁴⁹

Payın inançlı işlem ile devrinde özellikle teminat amacı karşımıza çıkmaktadır.⁵⁵⁰ Teminat amaçlı yapılan devir, inançlı işlemin bir şeklidir. Pay devrinden işlemin sebebi bakımından ayrılmaktadır.⁵⁵¹ Sözleşme yapılmasına sebep olan amaca ulaşıldığı takdirde payın devredene iadesi kararlaştırılmaktadır. Bu payın iadesi de payın devri niteliğinde olacağından payın devrine ilişkin şartlar ve aşamalar aynı şekilde geçerlidir.

3.8.ŞİRKETİN KENDİ PAYLARINI İKTİSAP ETMESİ

Limited şirketin kendi payını iktisabı kural olarak yasaktır.⁵⁵² Ancak istisnası TTK'nın 612. maddesinde düzenlenmiştir. Sermaye şirketlerinde şirketin kendi paylarını edinmesi istisnai bir durum oluşturur.⁵⁵³ Limited şirketin kendi paylarını iktisabında paydan kaynaklanan pay sahipliğine ilişkin haklara sahip olması mümkün değildir.⁵⁵⁴ Limited ve anonim şirketler birer sermaye şirketi olup, Kanun koyucu bu şirketlerde temel olarak esas sermayenin korunması için bazı düzenlemeler yapmıştır. 6102 sayılı Kanunda limited şirketlerdeki birtakım düzenlemeler anonim şirketlerdeki yeni hükümleri paralel olarak benimsenmiştir.

Paralel bir düzenleme yapılmış ise de bu durumda TTK düzenlemesinde tek ortaklı limited şirket oluşumu mümkün olduğundan şirketin tek pay sahibi olması mümkün değildir. Diğer bir deyişle pay sahibi bulunmayan bir limited şirket oluşumuna Kanunen olanak tanınmamıştır.⁵⁵⁵

⁵⁴⁸ Etlik, s.149; Berktaş Yüksel, s.168; Oğuz, Arzu, s. 241.

⁵⁴⁹ Aybay, s. 95.

⁵⁵⁰ Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.182.

⁵⁵¹ Demirkapı, Limited Ortaklıkta Payın Devri, s.182.

⁵⁵² Kayıhan, s. 313.

⁵⁵³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.427.

⁵⁵⁴ Tekinalp, s. 64.

⁵⁵⁵ Pulaşlı, 2018, s. 2721; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, s.400.

Limited şirketlerde pay bedellerinin nakit kısmının tamamı kuruluş da derhal ödenmesi kuralı benimsendiğinden kısmi ödeme söz konusu olmamaktadır. Şirketin kendi paylarını iktisap etmesi de ancak bedeli tamamen ödenmiş paylara ilişkin mümkündür. TTK'nın 612. maddesindeki düzenlemeye göre şirket ancak gerekli tutarda serbestçe kullanabileceği özkaynaklara sahip ise ve alacağı payların itibarî değerlerinin toplamı esas sermayenin yüzde onunu aşmıyorsa kendi esas sermaye paylarını iktisap edebilecektir.⁵⁵⁶ İşbu kanuni düzenleme anonim şirketlere ilişkin TTK'nın 379. maddesindeki düzenleme ile aynı doğrultudadır.⁵⁵⁷

Limited şirketlerde şirketin kendi esas sermaye payının iktisabında TTK'nın 616/1-ı. maddesinde müdürün, şirketin kendi paylarını iktisabı konusunda yetkilendirilmesi veya bu tür bir iktisabın onaylanması genel kurulun devredilemez yetkileri arasında sayılmıştır. Öyle ki genel kurul tarafından yetkilendirilen müdür vasıtasıyla şirketin kendi esas sermaye payını iktisabı mümkün olacaktır. Müdürün yetkilendirilmesinde sürenin, şirketin iktisap edeceği kendi payının bedelinin alt ve üst sınırın belirlenmesi, iktisabın ivazlı olması gerekmektedir.⁵⁵⁸

Şirketin kendi payını iktisabında iktisap edilecek payların itibari değerlerinin toplamının esas sermayesinin yüzde onunu aşmaması sınırı getirilmiştir.⁵⁵⁹ İstisnai olarak Kanun'un 612/2. maddesinde şirket sözleşmesinde öngörülen ya da mahkeme kararı doğrultusunda ortağın çıkması veya çıkarılmasından dolayı şirketin esas sermaye payını iktisabında esas sermaye payının yüzde yirmisini aşmaması gerektiği düzenlenmiştir. Çıkma ve çıkarılma halleri için düzenlenen işbu yüzde yirmilik üst sınırın uygulanacağı haller sınırlı sayıda (numerus clausus) olarak sayılmıştır. Şirketin sermayesinin yüzde onunu aşan esas sermaye payını iktisap etmesi durumunda aşan kısım esas sermaye paylarını iki yıl içinde elden çıkarılması ya da esas sermayenin azaltılması yoluyla itfa etmesi gerekmektedir.⁵⁶⁰ Bu düzenleme ile alacaklıların da korunması amaçlanmaktadır.

⁵⁵⁶ **Kır**, Limited Şirketler, s. 346; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II, s.427; **Tekinalp**, s. 562; **Bora**, s.89.

⁵⁵⁷ **Pulaşlı**, Şirketler Hukukunun Genel Esasları, s. 764.

⁵⁵⁸ **Pulaşlı**, 2015, s.2778; **Pulaşlı**, Şirketler Hukukunun Genel Esasları, s. 764.

⁵⁵⁹ **Çebi**, Şirketler Hukuku, s.438.

⁵⁶⁰ **Pulaşlı**, Şirketler Hukukunun Genel Esasları, s. 765; **Bora**, s.89.

TTK'nın 612/4. maddesindeki düzenlemeye göre şirketin kendi esas sermaye payını iktisap etmesi halinde iktisap ettiği paylardan kaynaklanan oy hakları ile buna bağlı diğer haklar bu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece donacaktır. Bu şekilde paylara bağlı olarak şirket yöneticilerinin oy haklarını kullanmak suretiyle kendi lehlerine avantajlı bir durum yaratmasının engellenmesi amaçlanmıştır. Bu paylar üçüncü kişiye devredildiğinde ise paya bağlı bu haklar tekrar devralan tarafından kullanılabilir.

Şirket tarafından kendi payları iktisap edildiğinde paylardan elde edilen kârın ne şekilde dağıtılacağı hususu doktrinde tartışmalıydı.⁵⁶¹ Kanaatimizce bu paylar üzerinde temettü ve rüçhan hakkı gibi malvarlığı haklarının şirkete ait olduğu, bu paylara isabet eden karın da şirkete ait olduğunun kabulü gerekir. Kaldı ki sonradan payı devralanının paya sahip olmadığı bir döneme dair kar üzerinde hak sahibi olduğundan bahsetmek mümkün değildir.

TTK'nın 612/5. maddesindeki düzenlemeye göre şirket tarafından iktisap edilen paylara ait ek ve yan ödeme yükümlülükleri söz konusu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece istenemeyecektir. TTK'nın 606. maddesindeki düzenlemeden de anlaşılacağı üzere yan edimler ve ek ödeme yükümlülüğü kişisel bir borç doğurmamaktadır. İşbu edim ve yükümlülükler, esas sermaye payına bağlıdırlar ve ek ödeme ile yan edim yükümlülüklerinin yerine getirilmesini şirket adına müdürler talep ederler.⁵⁶² Şirketin kendisine borçlanması ve kendisinden borcu tahsil etmesi mümkün olmadığından paya bağlı bu borçlar da istenemeyecektir.

TTK'nın 612/6. maddesindeki düzenlemeye göre şirketin çoğunluğuna sahip bulunduğu yavru şirketin ana şirketin payları iktisabında, şirketin kendi paylarını iktisap etmesine ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Şirketçe kendi payının iktisap edilmesi halinde TTK'nın 595. maddesi uyarınca esas sermaye payının devrine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Genel kurul tarafından yetkilendirilen müdür tarafından yetkilendirmede açıkça belirtilen bedel ile kanunen

⁵⁶¹ Pulaşlı, 2015, s.2780

⁵⁶² Karakılıç, s. 107.

belirtilen üst sınır çerçevesinde yazılı şekilde ve tarafların imzaları noterce onaylanmış pay devir sözleşmesi düzenlenmesi, bu devir sözleşmesine ortaklar genel kurulu tarafından oyların salt çoğunluğu ile onay verilmesi gerekmektedir.

İsv. BK'nın oy hakkından yoksunluğu düzenleyen 806a/1. maddesi ile TTK'nın 619/2 maddesinde şirketin kendi payının iktisabı halinde devreden ortağın pay devrinin onaylanmasına ilişkin genel kurul toplantısında oy kullanamayacağı düzenlenmiştir.⁵⁶³ Payını devreden ortak pay devrinin onaylanmasına ilişkin genel kurul toplantısına katılabilir ancak oy kullanamaz. Burada oy yoksunluğuna ilişkin düzenleme getirilmesi temelde payını devreden ortağı şirket menfaatlerinden kendi menfaatlerini üstün tutarak tarafsız davranamayacağı düşüncesine dayanmaktadır.⁵⁶⁴

Devir işlemi tamamlandıktan sonra pay devri pay defterine kaydedilecek ve Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne başvurularak sicile tescil edilecektir. Her ne kadar şirketin kendisine ortak olamayacağı kabul edilse de payın mülkiyetinin aitliğinin açıklanması bakımından pay devrine ilişkin hususların pay defterine kaydedilmesi ve sicile tescil edilmesi gerekmektedir. Şirket tarafından da iktisap edilen payların devrinde payın devrine ilişkin aşamalar takip edilecektir.

3.9.PAYIN DEVRİNİN HUKUKİ SONUÇLARI

Payın devri ile öncelikle ortaklık sıfatı kazanılmış olmaktadır. Ortaklık sıfatını kazanmakla birlikte payı devralan, ortakların malvarlığı ve katılım hakları ile borç ve yükümlülüklerine sahip olmaktadır.

Payın devri ile birlikte paydan kaynaklanan hak ve yükümlülükler devralana geçmektedir. GVK'da değer artış kazancı arasında ortaklık haklarının ve payın devrinden elde edilen kazançlar sayılmıştır. Payın satışında devreden tarafından değer artış kazancı elde edildi ise bu kazanç üzerinden devreden gelir vergisi ödemesi gerekecektir (GVK m. 80).⁵⁶⁵

⁵⁶³ Bora, s.80; Bilgili/Cengil, s.81.

⁵⁶⁴ Bilgili/Cengil, s.82.

⁵⁶⁵ Altaş, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi, s. 78.

Pay sahipleri taahhüt ettikleri sermaye ile sınırı olarak kamu alacaklarından sorumludurlar. Payın devrinden sonraki dönemde kamu alacaklarından devreden sorumlu tutulması mümkün değildir. Devrin tescilinin kamu alacaklarında borcun tahsilinin yapılacağı kişinin belirlenmesi bakımından da açıklayıcı niteliği ön plana çıkmaktadır. Payın devrinden önceki döneme ilişkin ise payı devreden ve devralanın müteselsilen kamu alacaklarından sorumlu tutulabileceklerdir (AATUHK m.35).⁵⁶⁶

3.10. PAYIN DEVRİNDE ŞEKLE AYKIRILIĞIN HUKUKİ SONUÇLARI

Limited şirkette esas sermaye payının devrinde devir sözleşmesinin yazılı olması şüphesiz şekil şartıdır ve yazılı olmayan bir devir sözleşmesinin geçerliliğinden söz etmek mümkün değildir.⁵⁶⁷ Sözlü yapılan bir hisse devri genel kurulca onaylansa dahi geçerli bir hisse devrinden bahsedilemez. Dava konusu edilmesi halinde de geçerli bir hisse devir sözleşmesi bulunmadığı hakim tarafından resen değerlendirilmelidir.

Diğer yandan hisse devir sözleşmesinde tarafların imzasının noterlikçe onaylanmasının ispat aracı mı yoksa geçerlilik şartı mı olduğu tartışmalıdır. Kanun da geçerlilik şartı mı yoksa ispat ve hukuki güvenlik açısından bir araç mı olduğu hususunda açık değildir. İmzaların noterlikçe onaylanması ispatın yanı sıra güvenliği ve güvenilirliği sağlamak bakımından da işlevseldir.

Genel kurul onayı, hisse devrinin geçerlilik şartıdır. Öyle ki genel kurul tarafından hisse devrine onay verilinceye kadar pay devri sözleşmesinin geçerliliği askıdadır.⁵⁶⁸ Taraflar devir sözleşmesini yazılı şekilde geçerli olarak akdetmekle birlikte, devir sözleşmesinin hüküm ifade etmesi için genel kurulun onayı için limited şirkete başvuru yapmak, devrin pay defterine kaydedilmesi, pay devrinin ticaret siciline tescili hak ve borçlarını yüklenmiş olurlar. Pay devri ortaklıkça onaylanmazsa geçersiz olur. TTK'nın 595/2. maddesindeki düzenlemeye göre ise genel kurul onayı olsa dahi yazılı devir

⁵⁶⁶ **Bora**, s.86; **Altaş**, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi, s. 80.

⁵⁶⁷ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları, s.752; **Camcı**, s. 520.

⁵⁶⁸ **Pulaşlı**, 2015, s.2219.

sözleşmesinin sicil müdürüne verilmemesi veya verilememesi halinde tescil yapılmaz ve buna rağmen tescil yapılmış ise pay devrinin yasaya aykırılığından bahisle sicil müdürü pay devrinin iptalini dava edebilir. Devir sözleşmesinin geçersizliği durumu sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde değerlendirilir.⁵⁶⁹ Taraflar aldıklarını iade ederler ve pay devredene geri döner.⁵⁷⁰

⁵⁶⁹Yarg. 11. HD. 2017/1041 E. 2018/5002 K. T. 5.7.2018, “Dava, sebepsiz zenginleşme hukuksal nedenine dayalı olarak gerçekleşmeyen şirket hisse devrine dair ödenen meblağın istirdadına yönelik icra takibine itirazın iptali isteminden ibarettir. Davacı, limited şirket hisselerinin 01.07.2010 tarihinde sözleşme yapılarak kendisine devredileceğini ancak bu hususun gerçekleşmediğini ileri sürerek devir için ödediği meblağın iadesini istemiştir. İddianın ileri sürülüş biçimi gözetildiğinde, davada 818 Sayılı BK 61 vd. maddeleri ile TBK 77 vd. maddelerinin tatbiki gerektiği açıktır. Davalılar süresinde zamanaşımı definde bulunmuşlardır. Bu durumda davacının vaki ikrarı da gözetilerek taraflarca belirlenen 01.07.2010 tarihinde gerçekleşmeyen hisse devri sebebiyle davalıların bu tarih itibarıyla sebepsiz zenginleştiklerinin kabulü gerekir. Davacı yanın, davalılar bakımından gerçekleşen sebepsiz zenginleşme halini, devrin gerçekleşmesi gereken tarihten makul bir süre sonra idrak ve ıtıla etmesi gerektiği gözetildiğinde dahi, dava tarihi itibarıyla 818 Sayılı BK m. 66'da öngörülen bir yıllık zamanaşımının dolduğu anlaşılmaktadır. 6101 Sayılı Kanun 5. maddesi de gözetilerek davalı yanın zamanaşımı definin kabulüyle davanın bu sebeple reddine karar vermek gerekirken kabulüne karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.” (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.:27/11/2021); Aynı yönde bkz. Yarg. 11. HD. 2015/3363 E. 2016/1387 K. T. 11.2.2016, Yarg. 11. HD. 2016/12 E. 2016/557 K. T. 20.1.2016; Maddi kayıp ve karın elde edilememesinden kaynaklanan zararın tahsilinin istenemeyeceğine dair Yarg. 11. HD. 2017/5361 E. 2019/2028 K. T. 12.3.2019, “...davacı tarafından hisse devri için açılan ve kesinleşen ... 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2009/364 Esas ve 2011/26 Karar sayılı ilamı gereğince davacının iddia ettiği hisselerin davalıya ait olduğu dolayısıyla dava dilekçesi itibarıyla bilirkişi raporunda belirtildiği gibi hisselerin devir edilmemesinden kaynaklı bir maddi kayıptan ve karlılık zararından bahsedilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Dosyadaki yazılara, mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verilmiş olmasına ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.” (<https://lib.kazanci.com.tr> E.T.:27/11/2021)

⁵⁷⁰ **Pulaşlı**, 2018, s.2756; Yarg. 11. HD. 2019/4355 E. 2020/2784 K.10.06.2020 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022)

SONUÇ

Sermaye şirketleri serbest piyasa ekonomisinin temel taşlarından biridir. Öyle ki profesyonel ticari hayatta ticari faaliyetler şirketler aracılığıyla yürütülmektedir. Anonim ve limited şirketler sermayesi paylara bölünmüş ve belirli bir sermayeye sahip olan sermaye şirketleridir. Bu şirketlerde irade pay sahipleri tarafından oluşturulmaktadır. Pay ise pay sahipleri için hak ve borçların kaynağını oluşturmaktadır. Pay sahipleri kendisine hak ve borç sağlayan ve itibari değere sahip olan paylarını devredebileceklerdir.

Çalışmamızın birinci bölümünde anonim ve limited şirketlerde pay kavramı üzerinde durulmuştur. Payın sermayeyi temsilen, pay sahipliği statüsünü temsilen, hak ve borçların kaynağı olarak, pay senedini temsilen ve kaydi sistem içerisinde kaydi değer anlamlarında kullanılmaktadır.

Pay sahipliği kavramı ise payın aslen ya da devren kazanılması halindeki statüyü ifade etmektedir. Pay sahipliğinin kazanılması ile pay sahipliğinden kaynaklanan hak ve borçlara da sahip olunmaktadır. Pay sahipliğinden kaynaklanan hakları ise mali (malvarlıksal) ve idari (yönetimsel) haklar olarak iki ayrı başlıkta sınıflandırmak mümkündür. Pay sahiplerinin idari haklarına örnek olarak genel kurula katılma hakkı, bilgi alma hakkı, denetleme hakkı, oy kullanma hakkı sayılabilir. Mali haklara ise kar payı alma hakkı, rüçhan hakkı örnek gösterilebilir. Pay sahipliğinden kaynaklanan borçlar ise anonim şirketlerde tek borç ilkesi kapsamında sermaye koyma borcu iken limited şirketlerde pay sahibine ek ödeme yükümlülükleri ve yan yükümlülükler de yükletilmesi mümkündür.

Anonim şirketlerde payın karşılığının nakit yani bedel ya da ayın olmasına göre nakit karşılığı pay-ayın karşılığı pay; payların oydan yoksun olmaları durumuna göre oydan yoksun pay-oydan yoksun olmayan pay; itibari değerine göre itibari değere sahip olan pay-primli/agiolu pay-itibari değeri olmayan pay; anonim şirketlerde paya bir kısım üstünlüklerin tanınabileceği öngörüldüğünden imtiyazlı pay-adi pay olarak pay çeşitlerinin sınıflandırılması yapılabilir.

Anonim şirketlerde payın tescil ile oluşması ilkesi mevcuttur. Bu ilke kapsamında tescilden önce şirket payı doğmamış olacağından bu payın devrinin taahhüt edilmesi mümkün değildir. Anonim şirketlerde paya hakim olan bir diğer ilke ise payın senede bağlanmasının payda

değişiklik yapmayacağı ilkesidir. Anonim şirketlerde payı temsilen çıkartılan pay senetleri payın devredilebilmesi için kolaylık sağlamaktadır. Senedin çıkarılması payda değişiklik meydana getirmeyecektir. Anonim şirketlere hakim ilkelere biri de payın bölünememesi ilkesidir. Payın bölünerek değersizleştirilmesinin de engellenmesi için payın bölünmezliği hukukumuzda kabul edilmiş ise de bir payın üzerinde birden fazla hak sahibinin olması mümkündür. Anonim şirketlerde payın serbestçe devredilebilirliği ilkesi mevcuttur. Kural olarak anonim şirketlerde pay herhangi bir kısıtlama bulunmaksızın serbestçe devredilebilmektedir.

Limited şirketlerin esaslı unsurlarından biri esas sermayedir. Esas sermaye payı, pay sahipleri için hak ve borçların kaynağı olarak var olmaktadır. Anonim şirketlerden farklı olarak daha çok aile şirketi yapısında olan limited şirketlerde payın devredilmesi daha zordur. Pay sahiplerinin daha yakın bir ilişkileri bulunmaktadır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise anonim şirketlerde pay devri konusu ele alınmıştır. Anonim şirketlerde payın senede bağlanması üzerine durularak pay devri pay senetleri türlerine göre incelenmiştir.

Pay senetleri payı temsil eden ve paydan bağımsızlığı bulunmayan, paya ilişkin hususları barındıran ve ekonomik değere sahip olan menkul kıymetlerdendir. Temel anlamda anonim ortaklıklarda pay senedinin bastırılmasındaki amaç payların devrinin kolaylaştırılmasıdır. Pay senetlerinin bastırılması paydan kaynaklanan hakların ileri sürülmesini de kolay kılacak olup pay üzerinde hukuki işlem tesisinin de pratik hale gelmesini sağlamaktadır. Anonim şirketlerde pay devrinde kolaylık sağlayan işbu pay senetlerinin barındıracağı bilgilere ilişkin TTK'nın 487. maddesinde ayrıntılı düzenleme yer almaktadır.

Anonim şirkette esas olan pay senetlerinin bir an evvel bastırılmasıdır. TTK'nın 486/2. maddesi hükmü hamiline yazılı senetlerin en fazla üç aylık sürede bastırılıp dağıtılmasını emretmiştir. Bu durumda karşımıza pay sahiplerinin pay senedi bastırılmasından vazgeçip vazgeçemeyecekleri sorunu çıkmaktadır. Ancak kanuni düzenleme emredici nitelikte olup bunun aksinin esas sözleşme ile kararlaştırılması da mümkün değildir. Kanundan ayırık bir hususun esas sözleşme ile kararlaştırılabilmesi için kanun buna açık şekilde izin vermiş olmalıdır.

Emredici bir kanun hükmü bulunmamakla birlikte pay senedi bastırılınca kadar yerine payı temsil edecek ilmühaber bastırılması da mümkündür. İlmühaber de pay senetleri gibi pay sahibine paydan kaynaklanan haklarını elde etmesinde kolaylık sağlayacaktır.

Çalışmamızda kaydi sistem de anonim şirketlerde pay devri bakımından önem arz ettiğinden ele alınmıştır. Kaydi sistemde halka açık anonim şirketler ile halka açık anonim şirket sayılan anonim şirketlerin hisseleri MKK tarafından elektronik ortamda kayıt altında tutulmakta, sistem üzerinden devir işlemleri gerçekleştirilmektedir. Kaydileştirilmiş olan şirket payları borsaya kote edilebilecektir. Borsaya kote edilmiş olması şirketin tanınırlığının ve şirket paylarının itibari değerinin artması, şirket paylarının daha kolay el değiştirebilmesi ve canlı bir ekonomik faaliyetin yürütülmesi bakımından olumlu sonuçlar doğurma ihtimalini beraberinde getirecektir.

Anonim şirketlerde iki çeşit hisse senedi bulunmaktadır. Bunlar, hamiline yazılı hisse senetleri ve nama yazılı hisse senetleridir. Herhangi bir senede bağlanmamış olan paylar ise senede bağlanmamış (çıplak) pay olarak ifade edilmektedir.

Hamiline yazılı hisse senetlerinin serbestçe devredilebilmeleri esastır. Hamiline yazılı hisse senetlerinin devri zilyetliğin devri ile yapılmaktadır. 27/12/2020 tarihli 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun ile TTK'da hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılması ve işbu payların devrine ilişkin değişiklikler yapılmıştır. Suçlardan elde edilen malvarlığı değerlerinin aklanması ve teröre finansman sağlanmasının engellenmesi, kitle imha silahlarının yayılmasını finanse edilmesinin engellenmesi amacıyla etkin şekilde idari ve adli araçlarla mücadele edilmesi için Kanun değişikliği ile pay hamiline yazılı hisse senedinin bastırılmasında ve devrinde bildirim yükümlülükleri ve bildirim yükümlülüklerine uygun hareket edilmemesi halinde idari para cezası ile müeyyide düzenlenmiştir. Bu Kanun değişikliği anonim şirket pay sahiplerinin takip edilmemesi ilkesinin ve şirketin anonimlik özelliğinin zarar görmesine neden olacaktır.

Nama yazılı hisse senetlerinin devri ise, ciro ile yapılabileceği gibi alacağın temlik hükümleri çerçevesinde temlik ile de yapılabilecektir. Temlik ile de ciro ile de pay devrolduğundan payı temsil eden nama yazılı hisse senedinin devralana teslimi gerekmektedir. Teslimsiz iktisap halleri ise beyaz ciro ve zilyetliğin teslimsiz devri sonucunu doğuran hukuki işlemlerdir.

Nama yazılı hisse senetlerinin devrinin pay defterine kaydedilmesi gereklidir. Bu kayıt açıklayıcı nitelik taşınmaktadır. Devralanın açıkça payı devraldığını bildirmiş olması pay defterine kayıt için kanunen aranan bir şarttır.

Nama yazılı hisse senetlerinin devrinde bağlam kurallarının TTK'nın 491. maddesindeki düzenlemede belirtildiği şekilde yer alması, nama yazılı payların bedeli tamamen ödenmemiş olması durumundan şirket onayı ile devrin yapılabileceği düzenlenmiştir. Genel kurul onayı arandığı takdirde pay devrinde genel kurulca onaydan önce payın devrine ilişkin hakların geçişi hususunda doktrinde farklı teoriler yer almaktadır. Payın devrinde paydan kaynaklanan hakların bölünemeyeceği teorisi birlik teorisi, payın malvarlıksal ve yönetsel haklarının bölünebileceği ve genel kurul onayı olmaksızın da devralanın paya dair malvarlıksal hakları edinmiş olacağına dair bölünme teorisi, genel kurul onayına kadar paydan kaynaklanan malvarlıksal haklar dışındaki hakların askıya alındığını savunan askıya alma teorisi ile payın devri ile devralanın paydan kaynaklanan tüm hakları devraldığı ancak genel kurul onay verinceye kadar şirkete karşı paydan kaynaklanan haklarını kullanmayacağı temeline dayanan intikal teorisi ve devreden paydan kaynaklanan haklarını devralana terk ettiği fikrine dayanan terketme teorisi, paya ilişkin malvarlığı haklarının geçişinde doktrinde yer alan teorilerdir.

Çalışmamızda ayrıca nama yazılı payın devri bakımından pay üzerinde öncelik hakkı, önalım geri alım ve alım haklarının kullanılması konusu payın pay sahibinden başkasına devri sonucunu doğurduğundan inceleme konusu yapılmıştır. Bu şekilde pay üzerinde öncelik hakkı, önalım geri alım ve alım haklarının kullanılmasına engel bir düzenleme mevcut değildir.

Senede bağlanmamış (çıplak) paylar alacağın temliki hükümlerine göre devredilebilecektir. Yazılı bir sözleşmenin bulunması gerekmektedir. Yazılı şekil geçerlilik şekil şartını oluşturmaktadır.

Anonim şirketlerde pay devrinin TTK ve diğer özel kanunlar ile şirket esas sözleşmesi ve taraflar arasında akdedilecek sözleşme ile kısıtlandığı durumlar söz konusu olabilmektedir. Bağlam, anonim şirketlerde nama yazılı payların devrini kısıtlayıcı kurallardır. Bağlam pay sahibinin menfaatleri ile şirketin menfaatleri arasında dengeyi sağlayıcı nitelikte olmaktadır. Ekonomik gücü zayıf olan kişilerin pay sahipliğinin engellenmesi, şirketin mevcutsa belirli bir gruba özgü niteliğini muhafaza etmek, yabancılaşmanın önüne geçmek gibi amaçlarla bağlam kuralları getirilebilmektedir.

TTK'nın 491. maddesi ile bedeli tamamen ödenmemiş olan nama yazılı payların ancak şirketin onayı ile devredilebileceği düzenlenerek kanun bağlam kuralı düzenlenmiştir. Şirket tarafından payı devralanın ödeme gücü yönünden şüpheye düşülmesi halinde teminat istenilmesi mümkündür.

TTK'nın 492. maddesi ile esas sözleşme ile nama yazılı payların devrinde şirket onayının aranmasına ilişkin bağlam kuralının kararlaştırılabileceği düzenlenmiştir. TTK'nın 493. maddesine göre borsaya kote edilmemiş olan nama yazılı payların devrine onay verilmeyeceği durumlar için esas sözleşmede yer alan önemli sebeplerin varlığı gösterilmiştir. Önemli sebeplerin açık ve somut bir şekilde esas sözleşmede yer alması gerekmektedir. Önemli sebeplerin varlığı halinde şirket payını devredene payın gerçek değeri üzerinden teklifte bulunacaktır.

Şirket, payını devredene payın gerek değerinin önerilmesi yoluyla payın devrini onaylamaktan kaçınabilecektir. Uygulamada bu duru kaçınma/kaçış klozu olarak nitelendirilmektedir. Kaçış klozunun kullanılmasında şirketin gerekçesini bildirmesi gerekir. Yönetim organı, şirket menfaatlerine uygun olarak özen yükümlülüğü, sadakat yükümlülüğü, eşit davranma yükümlülüğü dikkate alınarak devre ilişkin karar vermelidir.

TTK'nın 495. maddesinde borsaya kote edilmiş payların devrine ilişkin esas sermayenin yüzdesi ile ifade edilebilen bir sınır ile payın devrinin sınırlandırılması düzenlenmiştir. Yüzde ile ifade edilebilecek kısıtlama dışında bağlam kuralının belirlenmesi mümkün değildir. Borsaya kote edilmiş nama yazılı pay senetlerinin miras, eşler arası mal rejimi ya da cebri icra ile payın elde edilmesinde ise şirket devri onaylamayı reddedemez. Nama yazılı pay senedinin devrine ilişkin bağlam kuralının bulunması halinde Yargıtay uygulamasında bölünme teorisi uyarınca payın malvarlığının devralana geçeceği ancak paya ilişkin hakların şirkete karşı kullanılamayacağı kabul edilmektedir.

Bağlam kuralları ile pay devrilerinde mali hakların edinilmesinden daha çok idari hakların kullanılması yönünden devralan bakımından olumsuz durum ortaya çıkmaktadır. Oy hakkının temsilci vasıtasıyla kullanılması, oy hakkının kullanılması için oy sözleşmesi yapılması, payın inancılı işlemle devredilmesi ile bağlam kuralları uygulamada dolanılabilmektedir.

Çeşitli kanunlarda pay devrinin belirli bir merciden izin alınması pay devri için zorunlu kılınmıştır. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, 4054 sayılı Rekabet Kanunu, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu, 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu, 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu'nda pay devrine ilişkin idari izin, onay ya da bildirim yükümlülükleri getirilmiştir.

Şirket kendi paylarını iktisabı istisnai olarak kanunda düzenlenmiştir. Şirketin kendi paylarını devir ve rehin alabilmesi için genel kurul tarafından yönetim kurulunun görevlendirilebilecektir. Şirket tarafından esas veya çıkarılmış sermayenin onda biri oranını aşmayacak şekilde kendi payları iktisap edilebilecektir. Sermayenin azaltılması durumunda, kanuni halefiyetten doğan bir gerekliliğin bulunması halinde, kanuni bir satın alma gereğinin doğması halinde, sermaye koyma borcu tamamıyla yerine getirilmiş olan payların cebri icra yoluyla şirket alacağının tahsili durumunda, şirketin menkul kıymet şirketi olması şirketin onda birlik sınırlama olmaksızın paylarını edinmesi mümkündür. Anonim şirketin kendi paylarını ivazsız iktisabı ise yavru şirketlerin ana şirket paylarını iktisap etmesi durumunda ve komisyoncu tarafından şirket hesabına kendi adına şirket payının iktisap edilmesinde istisnai olarak karşımıza çıkmaktadır.

Üçüncü bölümde ise limited şirketlerde pay devri ele alınmıştır. Pay devir sözleşmesi ile pay devri vaadi sözleşmesi karşılıklı olarak taraflara yükümlülükler getirmektedir. Pay devrinin mücerret yani pay devrine konu olan hukuki ilişkiden ari olup olmadığı sorunu ortaya çıkmaktadır.

TTK'da limited şirketlerde pay devrinde aşamalar belirlenmiştir. Öncelikle taraflar arasında bir pay devri sözleşmesinin bulunması, pay devri sözleşmesinin payın iradesi ile birlikte paya ilişkin yükümlülükleri ve ilgili hükümleri kapsar şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Kanunen pay devri sözleşmesinin geçerlilik şartı olarak yazılı olma koşu ile devir sözleşmesindeki imzaların noterlikçe onaylanması koşulu öngörülmüştür. Geçerlilik şartına uygun şekilde hazırlanan devir sözleşmesinin varsa paydan kaynaklanan ek ödeme ya da yan edim yükümlülükleri ile rekabet yasağı ya da tüm ortakları kapsayacak şekilde yer alan

önerilmeye muhattap olma, önalım, geri alım, alım hakları ile cezai koşullarını kapsamaması gerekmektedir. Şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılabilecek ise de payın devrinin genel kuruca onaylanması gerekmektedir. Limited şirketlerde pay devrinin yasaklanması ve pay devrinin zorlaştırılmasına ilişkin esas sözleşme ile kuruluştaki ya da sonradan esas sözleşmede hükümlerin yer alması mümkündür. Pay devrinin ağırlaştırılması ya da yasaklanması halinde pay sahibince pay devredilemeyecek ise de ortaklıktan çıkması mümkündür.

Limited ortaklıkta pay devrinin ticaret siciline şirket müdürlerince bildirilmesi ve ilanı gerekmektedir. Sözleşme taraflarının bu hususun tescil edilmesi gerektiğine ilişkin ticaret sicil müdürlüğüne bildirimde bulunmaları mümkündür. Ticaret sicil müdürlüğüne pay devrine ilişkin işlemler tesis edildikten sonra tescil ilan edilecektir.

Limited şirketlerde pay sahipleri pay defterine kaydolunmaktadır. Ticari defterler arasında sayılan pay defterleri müdürler tarafından tutulan defterlerden olup, payın devrinin pay defterine kaydı hem pay sahiplerini hem de üçüncü kişileri koruyucu açıklayıcı nitelik taşımaktadır.

Limited şirketlerde kanunda anonim şirketlerdeki düzenlemeye paralel şekilde şirketin kendi payını iktisap etmesi hali düzenlenmiştir. TTK'nın 612. maddesinde limited şirketlerin kendi payını iktisap edilmesi için serbestçe kullanabileceği öz kaynaklarının bulunması ve iktisap edilecek payların toplamının esas sermayenin yüzde onunu aşmaması gerekli kılınmıştır. Buna göre kanunen belirtilen payların esas sermayeye oranına ilişkin üst sınır gözetilerek yazılı şekilde ve tarafların imzaları noterce onaylanmış pay devir sözleşmesi düzenlenmelidir. Bu devir sözleşmesine ortaklar genel kurulu tarafından oyların salt çoğunluğu ile onayı alınmak suretiyle üçüncü kişilerin ortaklık payını iktisap etmesindeki aynı usul esaslar doğrultusunda şirket tarafından pay iktisabı mümkündür.

Sonuç olarak sermaye şirketlerinden anonim şirketlerde ve limited şirketlerde pay kavramı şirketlerin temel ve en önemli unsularından birini oluşturmakla birlikte pay devri de hem şirketin ticari faaliyeti ve idaresi bakımından hem de mali durumu bakımından önem arz etmektedir. Her iki şirket türünde de şirketlerin farklı yapıda oluşlarından ötürü belirli aşamalarda ve usul esaslara göre paylar devredilebilmektedir. Anonim ve limited şirketlerde pay devrinde bağlam kuralları mevcuttur. Kural ise pay sahiplerinin payların serbestçe devredebilmeleridir.

KAYNAKÇA

AKBİLEK, Nevzat, Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması, Seçkin Kitapevi, B. 1, Ankara 2009.

AKBULAK, Yavuz, “TTK Işığında Anonim Şirketlerde Pay Senetleri”, Ankara Barosu Dergisi, S.1, s. 505-523, 2016.

AKDAĞ, Yaşar, “Anonim Şirketlerde Pay Devri”, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

AKIN, Murat Yusuf, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, B.2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014. (Anılış: **Akın**, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler)

AKIN, Murat Yusuf, “Bağlı Nama Yazılı Payların Miras Yoluyla İntikalinde 3 Mahkeme Ara-Kararı Hakkında Düşünceler”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 203, s. 1063-1081, 2021. (Anılış: **Akın**, Bağlı Nama Yazılı Payların Miras Yoluyla İntikalinde 3 Mahkeme Ara-Kararı Hakkında Düşünceler)

AKİL, Cenk, “Tasarrufun İptaline Konu Olabilecek İşlemlerin Hukukî Niteliği”, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, C. 1, S. 1, s. 79-102, 2014.

AKSOY, Sema, “Anonim Şirketlerde Pay ve Devri”, İstanbul Şehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

ALTAŞ, Soner, “Anonim Şirketlerde Pay Devri ile Pay Senedi Devri Arasındaki Farklar”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 4, S. 38, s. 71-86, 2009. (Anılış: **Altaş**, Anonim Şirketlerde Pay Devri ile Pay Senedi Devri Arasındaki Farklar)

ALTAŞ, Soner, “Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi”, Terazi Hukuk Dergisi, C.5, S. 41, s. 71-81, 2010.

(Anılış: **Altaş**, Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi)

ALTAŞ, Soner, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-, B.2, Seçkin Kitapevi, Ankara, 2021. (Anılış: **Altaş**, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Pay Defteri –Pay Ve Pay Senedi-)

ALTAŞ, Soner, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler, B.10, Seçkin Kitapevi, Ankara, 2021. (Anılış: **Altaş**, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler)

ALTAŞ, Soner, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, B.2, Seçkin Kitapevi, Ankara, 2021. (Anılış: **Altaş**, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku)

ALTAŞ, Soner, “Yeni TTK’ya Göre İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazlı Paysahipleri Özel Kurulu”, Terazi Hukuk Dergisi, C.8, S. 83, s. 71-79, 2013. (Anılış: **Altaş**, Soner, Yeni TTK’ya Göre İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazlı Paysahipleri Özel Kurulu,)

ALTINTAŞ, Gülfem, “Anonim Şirketlerde Oyda İmtiyaz”, KÜHFD, C.10, S. 19, s. 165-193, 2019.

ASLAN, Yavuz Can, “İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.5, S. 2, s. 73-99, 2017.

AYBAY, Aydın, “Bir İnançlı İşlem Olayı ile İlgili Notlar”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 2, s. 93-98, 2008.

AYTUĞAR, Bilge, Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz, B.1, Onikilevha Yayınevi, İstanbul, 2019.

BAHAR SAYIN, Hediye, “Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği, Hizmet Ettiği Amaç Ve Konusu”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXIII, S. 1, 2019.

BAHTİYAR, Mehmet, “6102 Sayılı TTK’da Anonim Şirketin Kuruluşu”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.9, S. 117, s. 9-28, 2014.

BAHRİYELİ, Kemal, Kar Payı Ödenmemesi Nedeniyle Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 11, S. 42, s. 387-408, 2020.

BAŞ SEÇMEN, Melek Deniz, “Anonim Şirket Ve Limited Şirketlerde Nakdi Sermaye Koyma Borcu Ve Borca Aykırılığın Yaptırımları”, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

BARUT, Ahmet, “Kayıtlı Sermayeli Anonim Şirketlerde, Şirketin Kendi Paylarını İktisabı ya da Rehin Olarak Kabul Etmesi Yetkisi, Esas Sözleşmeyle veya Esas Sözleşme Değişikliğiyle Yönetim Kuruluna Devredilebilir mi?”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 95, S. 4, s. 68-73, 2021.

BAYTEMUR, Deniz, “7262 Sayılı Kanunla Hamiline Yazılı Pay Senetlerine İlişkin Yapılan Değişiklikler”, Terazi Hukuk Dergisi, C.16, S. 176, s. 711-720, 2021.

BERBEROĞLU YENİPİNAR, Filiz, Ticari Davalar ve Cezai Şart, B. 1, Adalet Kitapevi, s.9, Ankara 2017.

BERKTAŞ YÜKSEL, Elif, “Sahipliğe Dayalı Kira Sertifikaları ve Bunların Saf İnançlı İşlem Niteliği”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1, s. 150-182, 2020.

BİLGE, Kerem, “Pay Sahipleri Sözleşmesi Kapsamında Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Kısıtlanması”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2016.

BİLGEÇ, Hakan, “Anonim Şirketlerde Oyda İmtiyaz”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2016.

BİLGİLİ, Fatih, **CENGİL**, M. Fatih, “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 1, s. 69-121, 2017.

BİLGİN, Berk Olçum, “Kayıtlı Sermaye Sisteminde Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması ve Yönetim Kurulunun Sorumluluğu”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 14, S. 158, s. 1914-1925, 2019.

BİLGİNOĞLU, Nurettin Emre, “Borsaya Kote Edilmiş Nama Yazılı Payların Devri”, Terazi Hukuk Dergisi, C.12, S. 132, s. 62-69, 2017.

BİRİNCİ, Betül, “Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

BOĞA, Serap, “Sermaye Piyasası Kanununa Tâbi Anonim Ortaklıkta Zorunlu Çağrı Yoluyla Hisse Devri”, Terazi Hukuk Dergisi, C.5, S. 45, s. 17-45, 2010.

BORA, Sevdâ, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerde Esas Sermaye Payının Devri- Devrin Sonuçları ve Devre İlişkin Önemli Hususlar”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, S. 7, s. 75-93, 2013.

BOYRAZ, Mustafa Raşit, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirketlere Hâkim Olan Sui generis İlkelerin ABD Model Business Corporation ACT ile Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, HKÜHFD, C. 8, S. 15, s. 113-130, 2018,

BOZKURT, Tamer, “Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İznin Hukuki Niteliği Sorunu”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 2, s. 421-451, 2017. (Anılış: **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Resmi Bir Makamın İznine Bağlanması ve Bu İznin Hukuki Niteliği Sorunu)

BOZKURT, Tamer, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2015. (Anılış: **Bozkurt**, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam))

CAMCI, Sinem, “Limited Şirketlerde Pay Devri (Türk Ticaret Kanunu md. 595)”, Terazi Hukuk Dergisi, C.15, S. 163, s. 516-535, 2020.

ÇAĞA, Barbaros, “Limited Ortaklık Payının Devri” BATİDER, C. VII, S. 3, s. 581-602, 1974.

CİVAN, Orhan Ersun, “Türk Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Limited Şirket Müdürlerinin Hukuki Statüsü”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.5, S. 1, s. 711-747, 2020.

ÇEBİ, Hakan, Şirketler Hukuku, Seçkin Kitapevi, B.1, Ankara, 2020. (Anılış: **Çebi**, Şirketler Hukuku)

ÇEBİ, Hakan, Limited Şirketler Hukuku, Seçkin Kitapevi, B.1, Ankara, 2019. (Anılış: **Çebi**, Limited Şirketler Hukuku)

ÇEBİ, Hakan, “Limited Şirkette Ortakların Hakları”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 16, S. 177, s. 891-901, 2021. (Anılış: **Çebi**, Limited Şirkette Ortakların Hakları)

ÇEKER, Mustafa, Ticaret Hukuku Genel Esaslar, Karahan Kitapevi, B.4, Adana, 2016.

ÇELİKBOYA, Kerem, “Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı”, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.

CENKİ, Esra, “Kayıtlı Sermaye Sistemi”, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.

ÇETİNER, Selma, **BOZKURT-YÜKSEL**, Armağan Ebru, Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku, B.5, Seçkin Kitapevi, Ankara, 2021.

ÇİFTÇİ, Tuğba, “Anonim Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senetlerinin Hukukî Niteliği ve Devir Yolları Üzerine Düşünceler”, ABÜHFD, C.7, S. 14, s. 531-550, 2019.

COŞAR, Ayşe, “Anonim Şirketin “Kaçış Klozu” Vasıtasıyla Kendi Paylarını İktisap Ederken TTK m. 379’daki Yüzde Onluk Sınır ile Bağlı Olup Olmadığı Sorunu”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 15, S. 164, s. 720-731, 2020.

DEDEAĞAÇ, Ender, Uygulamalı Limited Şirketler Hukuku, B.2, Seçkin Kitapevi, Ankara, 2021.

DEMİRKAPI, Ertan, “Limited Ortaklık Payının Devri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008. (Anılış: **Demirkapı**, Limited Ortaklık Payının Devri)

DEMİRKAPI, Ertan, “Noterlik Uygulaması Açısından Limited Ortaklık Pay Devir Vaadi ve Pay Devri”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 2, s. 143-178, 2008. (Anılış: **Demirkapı**, Noterlik Uygulaması Açısından Limited Ortaklık Pay Devir Vaadi ve Pay Devri)

DEMİRKAPI, Ertan, Limited Ortaklıkta Payın Devri, Güncel Yayınevi, İzmir, 2008. (Anılış: **Demirkapı**, Limited Ortaklıkta Payın Devri)

DEMİR, Koray, “Şarta Bağlı Sermaye Artırımında Tahvil Benzeri Borçlanma Araçları Kavramı”, BATİDER, C. 31, S. 3, s. 59-74, 2015.

DERBENTLİ, Yaprak, “Anonim Şirketlerde Sermaye Azaltması”, HKÜHFD, C. 5, S. 10, s. 107-155, 2015.

DEREKAYA, Kemal Çağrı, “Limited Şirketlerde Pay Devri”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

DİNÇ, Serhan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketin Kuruluşu”, Terazı Hukuk Dergisi, C. 12, S. 135, s. 68-78, 2017.

DURGUT, Ramazan, **KAPLAN**, Ahmet Emre, Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 171, s. 123-154, 2018.

ERCAN, Tayfun, “Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi”, Terazı Hukuk Dergisi, C. 14, S. 154, s. 1244-1248, 2019.

EMİNOĞLU, Cafer, **DALGIÇ ALTINTAŞ**, Berrin, “Türk Ticaret Kanunu’nun 340. Maddesi: Sermaye Şirketleri Hukukunda Sözleşme Özgürlüğünün Sonu Mu?”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, s. 1-25, 2014.

ERGİNCAN, Yakup, **BÜLBÜL**, Özgür, “Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi”, s.64, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.17, S. 1, s. 55-86, 2018. (Anılış: **Ergincan/Bülbül**, Elektronik Pay Defteri Sistemi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi)

ERGİNCAN, Yakup, **BÜLBÜL**, Özgür, “Türkiye’de Elektronik Genel Kurulların Ortakların Oy Haklarının Kullanımına Etkisi”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 2, s. 31-63, 2014. (Anılış: **Ergincan/Bülbül**, Türkiye’de Elektronik Genel Kurulların Ortakların Oy Haklarının Kullanımına Etkisi)

ETLİK, Enes, “Türk Hukukunda İnançlı İşlemler”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 95, S. 1, s. 147-169, 2021.

GÜNDAY, Harun Mirsad, “Alım Hakkı”, Erciyes Ünivesitesi, Sosyal Bilimler, Doktora Tezi, 2021.

GÜNERİ, Onur, “Anonim Ortaklıklarda Kayıtlı Sermaye Sistemi”, s.57, Terazi Hukuk Dergisi, C.11, S. 123, s. 56-64, 2016.

GÜNEŞ, Biset Sena, “Tek Kişilik Anonim Şirketler”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 86, S. 3, s. 220-234, 2012.

HAMAMCIOĞLU, Esra, “Anonim Ortaklıklarda Tek Borç İlkesine İlişkin Gelişmeler”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, s. 125-145, 2018.

HAMAMCIOĞLU, Esra, **BİÇER**, Levent, Limited Ortaklıkta Esas Sermaye Payının Rehni, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, s. 59-88, 2013.

HIZIR, Serdar, Halka Açık Anonim Ortaklık Statüsünün Sona Ermesi, B.1, Onikilevha Yayınevi, İstanbul, 2019.

İNCESU, Elif Bilge, “Anonim Şirketlerde Payın Devri ve Bağlam”, İstanbul Barosu Dergisi, C.93, S. 6, s. 124-138, 2019.

KARAKILIÇ, Hasan, “Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü”, HÜHFD, C. 4, S. 2, s.107-144, 2014.

KARAMANLIOĞLU, Argun, “TTK Madde 360 Uygulamasına İlişkin İki Sorun: Belirli Grup ve Azınlık Kavramları - Haklı Nedenle Önerilen Adayın Reddi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.16, S. 197, s. 225-279, 2021.

KARASU, Rauf, “T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması”, GÜHFD, C. XII, S. 1-2, 2008. (Anılış: **Karasu**, T.T.K. Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması)

KARASU, Rauf, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 18, Sayı 2, s. 311 - 332, 2012. (Anılış: **Karasu**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi)

KARSLIOĞLU, Hasan, Anonim Şirketlerde Genel Kurul, B.1, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

KAYA, Afra Ece, “Anonim Şirkete Sermaye Koyma Borcu Ve Bu Borcun Yerine Getirilmemesinin Hukukî Sonuçları”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tezli Yüksek Lisans Tezi, 2021. (Anılış: **Kaya**, Anonim Şirkete Sermaye Koyma Borcu Ve Bu Borcun Yerine Getirilmemesinin Hukukî Sonuçları)

KAYA, Ali, “Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S. 2, s. 117-144, 2013. (Anılış: **Kaya**, Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi)

KAYA, Esra, “Anonim Şirket Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması”, İstanbul Barosu Dergisi, C.94, S. 6, s. 151-174, 2020. (Anılış: **Kaya**, Anonim Şirket Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması)

KAYA, İlknur, “İmtiyazlı Pay Kavramı ve Kayıtlı Sermaye Sisteminde İmtiyazlı Paylar”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 3, s. 225-245, 2016. (Anılış: **Kaya**, İmtiyazlı Pay Kavramı ve Kayıtlı Sermaye Sisteminde İmtiyazlı Paylar)

KAYIHAN, Şaban, Şirketler Hukuku, Seçkin Kitapevi, B.3, Ankara, 2019.

KESKİN, Harun, “Emredici Hükümler İlkesinin Borsaya Kote Edilmemiş Anonim Şirketlerde Daha Esnek Yorumlanmasına İlişkin Avusturya Yüksek Mahkemesi (OGH) Kararı”, BATİDER, C.31, S. 4, Aralık 2015, s. 193-220.

KIR, Okay, Anonim Şirketler, B.1, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2019. (Anılış: **Kır**, Anonim Şirketler)

KIR, Okay, Limited Şirketler, B.1, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2019. (Anılış: **Kır**, Limited Şirketler)

KORKUT, Ömer, **DURDU**, Mehmet, **CENGİL**, Muhammed Fatih, **GÜRBÜZ**, İdil Nur, **DOĞANAY**, Muhammed Zahit, Şematik Şirketler Hukuku, Seçkin Kitapevi, B.1, Ankara, 2021.

KUMKALE, Rüknettin, Örtülü Sermaye, Terazi Hukuk Dergisi, C. 10, S. 109, s. 125-126, 2015.

MANAVGAT, Çağlar, Kayıtlı Sermaye Sistemindeki Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Payın Doğumu ve Satış Sürecine Etkileri, BATİDER C.31, S. 3, s. 5-20, 2015.

MİNELİLER, Zeynep, “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirket Ortağının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 7, S. 69, s. 14-19.

MÜLAZIMOĞLU, Mehmet, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, Oniki Levha Yayıncılık, B.1, İstanbul, 2020. (Anılış: **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi)

MÜLAZIMOĞLU, Mehmet, “Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi”, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Antalya, 2020. (Anılış: **Mülazımoğlu**, Anonim Şirketler Hukukunda Sermayenin Korunması İlkesi, Doktora Tezi)

NARBAY, Şafak, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, B.1, Seçkin Yayınevi, 2003, Ankara.

OĞUZ, Sefer, “Limited Ortaklık Esas Sermaye Payının Devri”, Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, S. 8, s. 183-203, 2017. (Anılış: **Oğuz**, Sefer)

OĞUZ, Arzu, “Roma ve Türk Hukukunda İnançlı İşlem ve Vekâlet Sözleşmelerinin Karşılaştırılması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 41, S. 1, s. 225-284, 1990. (Anılış: **Oğuz**, Arzu)

ÖZDAMAR, Emine, Anonim Şirkette Pay Devri, B.1, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

ÖZLÜK, Betül, “Mülkiyet Ve Zilyetlik Üzerine Düşünceler”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.27, S.1, s.139-166. 2019.

ÖZSUNGUR, Fahri, “Anonim Şirkette Çıplak Pay Haczinin Ticaret Siciline Tescili Sorunu”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:1, S. 6,s.67-85, 2018.

ÖZTÜRK AKKARTAL, Hanife, **KANDIRALIOĞLU CUYLAN**, Çağla, “Şirketler Hukukunda Yan Sözleşmeler”, İKÜHFD, C.15, S. 2, s. 377-419, 2016.

POROY, Reha, **TEKİNALP**, Ünal, **ÇAMOĞLU**, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, B. 15, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021. (Anılış: **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku I)

POROY, Reha, **TEKİNALP**, Ünal, **ÇAMOĞLU**, Ersin, Ortaklıklar Hukuku II, B. 14, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019. (Anılış: **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, Ortaklıklar Hukuku II)

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esasları, Adalet Yayınevi B.7, Ankara, 2021. (Anılış: **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esasları)

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, B.2, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015. (Anılış: **Pulaşlı**, 2015)

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, B.2, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018. (Anılış: **Pulaşlı**, 2018)

SANCAK, Filiz, “Türkiye Sermaye Piyasaları’nda Kaydi Sistem Uygulamaları”, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.

SAYIN KORKMAZ, Bengi Sermet, “Roma Hukuku’nda Ayni Teminatın Tarihsel Gelişimi ve Rehin Hakkı (Pignus ve Hypotheca)”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 9, S. 36, s. 73-105, 2018.

SENGİR, Turgut, Anonim Ortaklıklarda Kar Pay Hakkı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 7, S. 1, s. 77-86, 1973.

SEVİ, Murat, Anonim Ortaklıkta Payın Devri, B.3, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2014.

SEZGİN HUYSAL, Ayşegül, “Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senedinin Hukuki Niteliği”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 1, s. 317-346.

ŞAHİN, Ayşe, “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkması Ve Çıkarılması”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, s.851-858, 2012.

ŞENER, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, B.4, Seçkin Kitabevi, 2019, Ankara.

ŞİMŞEK, Mustafa, “Uygulamada Mal Rejimi Davaları”, TBBD, S. 99, s. 382, 2012.

TAŞDELEN, Nihat, “Anonim Ortaklıkta Rüçhan Hakkı”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 5, s. 235-251, 1991.

TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, B.5, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.

TURAN, Ramazan, “Limited Şirkette Ortakların Ek Ödeme Yükümlülüğü”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 33, S. 152, s. 219-254, 2021.

TURANLI, Hüsnü, **KORKMAZ**, Seyman, “Anonim Ortaklıklarda Kar Payı Alma Hakkı”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, s. 7-44, 2015.

TÜTÜNCÜ, Muharrem, ““Anonim” Şirketin Sonu: Hamiline Yazılı Pay Senetleri İçin Öngörülen Yeni Düzenlemeler”, İKÜHFD, C. 16, S. 2, S. 749-782, 2017.

TÜYSÜZ, Mustafa, “Halka Açık Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı”, EÜHFD, C.6, S. 1, s. 33-55, 2011.

TOLA, Nuran Rabia, “Anonim Ortaklıkta İmtiyazlı Paylar”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, S. 16, s. 63-85, 2017.

TOPAL, Önder, “Senede Bağlanmamış Anonim Şirket Payının Haczi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.65, S. 4, s. 2977-3016, 2016.

UÇAR, Sercan, Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım Ve Öncelik Hakları, B.2, Seçkin Kitapevi, Ankara, 2020. (Anılış: **Uçar**, Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım Ve Öncelik Hakları)

UÇAR, Sercan, “Anonim Şirket Payları Üzerinde Geri Alım (Vefa) Hakkı”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.5, S. 1, s. 3383-3403, 2020. (Anılış: **Uçar**, Anonim Şirket Payları Üzerinde Geri Alım (Vefa) Hakkı)

UZUN, Atilla, “Kaydi Sistemde Payın Devri”, Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017

ÜNLÜ, Ufuk, “Anonim Şirketlerde Sermaye Unsurunun İncelemesi”, Terazi Hukuk Dergisi, C.10, S. 111, s. 134-143, 2015. (Anılış: **Ünlü**, Anonim Şirketlerde Sermaye Unsurunun İncelemesi)

ÜNLÜ, Ufuk, “Tüm Yönleriyle Limited Şirketler”, Terazi Hukuk Dergisi, C.10, S. 108, s. 99-106, 2015. (Anılış: **Ünlü**, Tüm Yönleriyle Limited Şirketler)

ÜNAL, Mücahit, Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi, B.1, Adalet Kitapevi, 2011, Ankara.

YANLI, Veliye, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Bağlamında Yatırımcı İlişkileri Bölümünün İşlevi, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 197, Ocak 2021, Sayfa: 11-27

YARAR, Ali İhsan, “Avrupa Birliği Ve Türk Hukukunda Tek Kişilik Şirket”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.

YILDIRIM, Abdulkerim, **GÖZÜYEŞİL**, Fevzi Fırat, “Limited Şirket Pay Devir Sözleşmesindeki Ceza Koşulunun Tenkisi”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl 2020, Cilt 28, Sayı 3, s. 1145-1179

ZARAKOLU, Avni, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 1, s. 590-600, 1954.

Çevrimiçi Kaynaklar

www.jurix.com.tr E.T.:19/03/2022

www.dergipark.com.tr E.T.: 19/03/2022

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp> E.T.: 19/03/2022

<https://www.mevzuat.gov.tr> E.T.: 19/03/2022

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0102&from=EN>
E.T.: 19/03/2022

<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/71668/550702.pdf?sequence=1> E.T.: 19/03/2022

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0102&from=EN>
E.T.: 19/03/2022

<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/71668/550702.pdf?sequence=1> E.T.: 19/03/2022

<https://doi.org/10.15337/suhfd.545166> E.T.: 19/03/2022

www.kazanci.com E.T.: 19/03/2022

<https://karararama.yargitay.gov.tr/> E.T.: 19/03/2022

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2499.pdf> E.T.: 31/03/2022

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/8bb1302e-cecc-4ae4-9622-54365f8ee2e1/kambiyo2.pdf?MOD=AJPERES> E.T.: 01/04/2022

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/de E.T.: 01/04/2022

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: .../.../.....

Tez Başlığı : ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI VE PAYIN DEVRİ

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam sayfalık kısmına ilişkin,/...../..... tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- ☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- ☐ Kaynakça hariç
- 3- ☐ Alıntılar hariç
- 4- ☐ Alıntılar dâhil
- 5- ☐ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Beyza Nur Aydın

Öğrenci No: N18138847

Anabilim Dalı: Özel Hukuk

Programı: Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. Rauf Karasu

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PRIVATE LAW DEPARTMENT**

Date: .../.../.....

Thesis Title : THE CONCEPT AND THE TRANSFER OF SHARES IN JOINT STOCK AND LIMITED LIABILITY COMPANIES

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on/...../..... for the total of pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is %.

Filtering options applied:

1. ☐ Approval and Declaration sections excluded
2. ☐ Bibliography/Works Cited excluded
3. ☐ Quotes excluded
4. ☐ Quotes included
5. ☐ Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

Name Surname: Beyza Nur Aydın

Student No: N18138847

Department: Private Law

Program: Post Graduate

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

Prof. Dr. Rauf Karasu

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: .../.../.....

Tez Başlığı: ANONİM VE LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY KAVRAMI VE PAYIN DEVRİ

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Beyza Nur Aydın
Öğrenci No: N18138847
Anabilim Dalı: Özel Hukuk
Programı: Yüksek Lisans
Statüsü: ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Prof. Dr. Rauf Karasu

Detaylı Bilgi: <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr>

Telefon: 0-312-2976860

Faks: 0-3122992147

E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
ETHICS COMMISSION FORM FOR THESIS**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
PRIVATE LAW DEPARTMENT**

Date: .../.../.....

Thesis Title: THE CONCEPT AND THE TRANSFER OF SHARES IN JOINT STOCK AND LIMITED LIABILITY COMPANIES

My thesis work related to the title above:

1. Does not perform experimentation on animals or people.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not based on observational and descriptive research (survey, interview, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board/Commission for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

Name Surname: Beyza Nur Aydın

Student No: N18138847

Department: Private Law

Program: Post Graduate

Status: ☐ MA ☐ Ph.D. ☐ Combined MA/ Ph.D.

ADVISER COMMENTS AND APPROVAL

Prof. Dr. Rauf Karasu